

ב"ה

# לוּח יוּמֵי הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה

עם פרטי ההלכות והמנהגים

לחג הפסח ה'תשע"ו

שנת הקהל

שנת המאה וחמשים להסתלקות-הילולא

של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע

מערב שבת קודש, ז' ניסן

עד יום ראשון, כ"ג ניסן, אסרו חג הפסח

יו"ל על ידי

בד"צ דק"ק קראון הייטס

כאן צוה ה' את הברכה

## לזכות

החתן התמים מנחם מענדל שי' טשעזני  
 והכלה חנה שתחי' שפאלטער  
 לרגל בואם בקשרי השידוכין ב' ניסן תשע"ו-הקהל  
 יה"ר שיהי' בשעה טובה ומוצלחת ו"בנין עדי עד"  
 ע"י ולזכות משפחתם שיחיו

### מטעם הבד"צ יו"ל מזמן לזמן פרסומים שונים

המעוניינים להצטרף לרשימת המנויים באימייל  
 לגליונות היוצאים לאור מטעם הבד"צ מתבקשים  
 לשלוח אימייל

לכתובת: [crownheightsconnect@gmail.com](mailto:crownheightsconnect@gmail.com)

## לזכות

איש החסד ר' דניאל שי'  
 בן רות פאניא פיגא  
 לרגל יום הולדתו, ו' ניסן  
 ל"שנת הצלחה"

**להקדשות של הקבצים הבאים,  
 וכן להשתתפות בהוצאות הבד"צ**

**ולתמיכה ברבני השכונה**

ניתן ליצור קשר בטלפון: 347-465-7703

או באתר [www.crownheightsconnect.com](http://www.crownheightsconnect.com)

(האתר הוקם על ידי ידידי הבד"צ)

# לוח יומי

## הלכה למעשה

עם פרטי ההלכות והמנהגים  
לחג הפסח ה'תשע"ו  
שנת הקהל

שנת המאה וחמשים להסתלקות-הילולא  
של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע

מערב שבת קודש, ז' ניסן  
עד יום ראשון, כ"ג ניסן, אסרו חג הפסח

נערך על-פי שיעורים שנמסרו  
מהמרא-דאתרא וחבר הבד"צ  
הרב **יוסף ישעי' ברוין** שליט"א

על-פי בקשת רבים, מתפרסם בזה – מטעם הבד"צ – לוח הלכות ומנהגים לקראת חג הפסח, במתכונת של לוח יום-יומי, מחמת קוצר היריעה והזמן לא באו כי אם עיקרי הלכות והמנהגים ללא מ"מ וציונים. מקורות להמובא בפנים ניתן למצוא בשולחן ערוך ונו"כ. הגדה של פסח עם חידושים וביאורים, ספר המנהגים-חב"ד. לוח כולל חב"ד. שיחות מאמרים ואגרות קודש. **ועוד ועוד**. כל הלכה הוזכרה בהזדמנות הראשונה המתאימה, אם כי כמה פעמים רלוונטיות גם לימים הבאים, כפשוטו.

\* \* \*

בכמה מקומות הובאו ענינים השייכים ל"הקהל" ול"מבצע הקהל", בעיקר מקטעי שיחות קודש – מה ש"המלך הי' קורא", על "בימה של עץ בעזרה".

והוא ע"פ המבואר בכו"כ שיחות קודש שהענין ד"הקהל" הוא ענין שהזמן גרמא בכל השנה כולה, ושכל הזדמנות יש לעורר אודות הענין ד"הקהל" בכל האופניים האפשריים, ולקשר כל ענין וענין לצו השעה – "הקהל" (ו"מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות" – בריבוי שיחות קודש).

ובשיחת שבת בראשית תשמ"ח: "אז אלע עניני עבודה פון דעם יאר דארפן דורכגיין דעם "שער" און זיין דורכגענומען מיט דעם גייסט פון "הקהל"".

ובמק"א (שיחת שמח"ת תשמ"ח) נזכר שיש להקהיל ולקבץ עניני התורה שבהם נתבארו פרטי הענינים ד"הקהל" בנגלה בתורה, ובמיוחד – בפנימיות התורה כפי שנתבארה בתורת החסידות, בענינים המעוררים "ליראה את ה'". וכן נזכר (בשיחת ש"פ משפטים תשמ"א) ע"ד לימוד "הלכות הקהל", בדוגמת הלכות חג בחג, ובענינו – ההלכות הרוחניות של המצוה המפורשים בתורת המוסר החסידות והקבלה.

כמובן אין בכך משום תחליף כלל ללימוד הענינים במקורם, ובפרט שהובאו כאן רק קטעים **אחדים**, והרי בשיחות ואגרות קודש בשנות הקהל כמעט שאפשר להמליץ ש"כל הספרים מלאים בדבר זה".

להרחבה בענין הקהל – ראה "קובץ הקהל" (י"ל ע"י ועד להפצת שיחות בשנת תשנ"ה). "קהל גדול": אוצרות מצות הקהל (י"ל ז"ע (שילהי תשע"ה) מחדש ע"י 'ממש' – מרכז הפצה באה"ק). וראה גם "אנציקלופדיא תלמודית" ערך הקהל. "הקהל": קובץ

למצות הקהל ובירור הלכותי' (רבינוביץ תאומים, ירושלים תש"ו. תשל"ג) "ספר הקהל": מצות הקהל – אסופת מאמרים (י"ל ע"י מכון התורה והארץ, שילהי שנת השמיטה תשס"א).

\* \* \*

כרגיל בכגון דא, נדפסו כמה תזכורות מענייני "הלכתא למשיחא", מתוך ציפיה ותשוקה לגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, [שגם זה שייך ל"הקהל" – "קהל גדול ישובו הנה", כש"המלך" – "מלך מבית דוד" – "קורא בתורה", וכפי שנתבאר בריבוי שיחות קודש, חלקם הועתקו בס' "קהל גדול" פ"ט] שאז אפשר יהיה לקיימן כפשוטן להלכה למעשה מיוסד על הוראות כ"ק אד"ש בריבוי שיחות, ומהן:

"מדובר כמ"פ לאחרונה, אז לויט אלע סימנים שטייען מיר היינט אויף דעם שוועל פון דער גאולה, ווען "הנה זה (משיח) בא", ותיכף ומיד רגע לאח"ז – כבר בא. דערפון איז אויך מובן בנוגע צו דער עבודה פון אידן וואס פאדערט זיך. . . אז א אידן'ס אויפפירונג אין אלע ענינים אין זיין טאג טעגלעכן לעבן אויך בזמן הזה תיכף ומיד פאר דער גאולה – איז מעין ובדוגמת דעם לעבן און הנהגה פון אידן בימות המשיח ממש. [וואס דאס איז אויך די הדגשה המיוחדת בתקופה האחרונה בהנוגע דעם לימוד פון "הלכתא למשיחא", די הלכות וואס זיינען נוגע צו דעם לעבן פון אידן בזמן הגאולה]". (שיחת שמח"ת תשנ"ב – סה"ש תשנ"ב ע' 39. – חלק מההדגשות אינן במקור).

"מוסיפים גם בהתשוקה והגעגועים להגאולה. . . שענין זה נעשה גם ע"י ההוספה בלימוד התורה בעניני הגאולה וביהמ"ק, אשר, הלימוד בענינים אלו ממהר ומזרז עוד יותר קיומם בפועל ממש, כך, שמהלימוד יוצאים תיכף ומיד לפגוש את משיח צדקנו, ואומרים לו שזה-עתה סיימו ללמוד כמה הלכות הקשורות עם ביאתו! נוסף לכך שכיון ש"אחכה לו בכל יום שיבוא", נכללים ב"הלכות הצריכות להן" [לנשים] בכל יום כו"כ דינים דהלכות קרבנות וכיו"ב." (משיחה לנשי ובנות חב"ד, ספר השיחות ה'תש"נ כרך ב ע' 485).

"דער אויבערשטער בעט זיך ביי אידן אז זיי זאלן זיך עוסק זיין ב"סדר קרבנות" . . . ובכלל זיך עוסק זיין בתורת עולה כו' (וואס דורכדעם איז כאילו הקריב כו') – און דאס וועט ברענגען דעם הקריב עולה וכו' כפשוטו – המלך המשיח כו' בונה המקדש כו' וחוזרין כו' מקריבין קרבנות כו' ככל מצותה האמורה בתורה במהרה בימינו ממש, וכנ"ל – ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו כו' כמצות רצונך. " (לקוטי שיחות כרך יח ע' 341).

הערה כללית: הזמנים שנכתבו כאן הם לשכונת קראון הייטס. כיון שאי אפשר לצמצם, וישנם כמה גורמים היכולים להשפיע על הדיוק בזה, לפיכך ראוי להקדים [או לאחר, לפי הענין] את הזמן במידת-מה – ולא לחכות לרגע האחרון.

### ערב שבת קודש, ז' ניסן

♦ אחרי תפילת שחרית (ותהלים) אומרים "ביום השביעי נשיא לבני אפרים וגו'". ואח"כ ה"יהי רצון".

**הלכתא למשיחא:** בקשר לחנוכת ביהמ"ק השלישי, כתוב ביחזקאל (מה, כ - הפטורת פ' החדש): "וכן תעשה בשבעה בחדש מאיש שגה ומפתי וכפרתם את הבית". ובפירוש הפסוק - הנה לפירש"י שם, יתחילו לעתיד שבעת ימי המילואים בר"ח ניסן ויגמרו בז' בניסן. וראה לקו"ש חכ"ב ע' 198. וברד"ק שם ש"זה יהי חידוש לעתיד לחטא על המזבח ועל הבית גם בשבעה לחדש". וראה מנחות מה, ב: פרשה זו אליהו עתיד לדורשה. ועיי"ש עוד בגמרא.

**הלכתא למשיחא:** כתב הרמב"ם: כל ישראל מוזהרים להיות טהורים כל רגל מפני שהם נכונים להכנס למקדש לאכול קדשים [וראה לקו"ש חל"ב פ' שמיני באורך]. ובפרט, לפני הפסח, שכל ישראל, האנשים והנשים, מוזהרים להקריב קרבן פסח בערב פסח, והיא מצות עשה שיש בה כרת, ויש "להזהיר את ישראל לטהר [בכדי] שיעשו פסחיהן בטהרה" [וראה לקו"ש חל"ו ע' 208]. לפיכך, כל הטמאים שצריכים לספור שבעה נקיים ולטבול, ולהביא קרבן ביום השמיני [ומהם: זב בעל ג' ראיות, זבה גדולה, ואולי גם נדה שטובלת בליל שמיני (לאחרי חומרא דר' זירא שסופרת שבעה נקיים)] עליהם להתחיל מהיום למנות שבעה ימים (לאחרי שהפסיקו בטהרה אתמול), בכדי לעשות הפסח בטהרה. לגבי טמא מת - ראה למחר (ח' ניסן).

### שבת קודש, שבת הגדול, פרשת מצורע, ח' ניסן

♦ אחרי מוסף ותהלים - "ביום השמיני נשיא לבני מנשה וגו'" ואח"כ ה"יהי רצון".

**הלכתא למשיחא:** הטמא בטומאת מת - וכעת כולנו טמאי מתים - עליו להתחיל מהיום [ראה ראב"ד הלכות קרבן פסח פ"ו ה"ב. תוד"ה שחל פסחים צ, ב. ולדעת הרמב"ם - בטומאת מת שהנזיר מגלח, מתחיל מאתמול.

וי"א שכן הוא גם בשאר טומאות, לפי שאין שוחטין על טבול יום לכתחילה] ליזהר מטומאת מת, בכדי לעשות הפסח בטהרה. [ואפילו לשיטות שטומאת מת הותרה בציבור - בקרבן פסח מהדרינן אטהורים, כלומר, משתדלים לכתחילה להקריב בטהרה]. וכן כל הטמאים טומאת שבעה, עליהם להזהר מטומאה מהיום.

♦ קורין אותו שבת הגדול לפי שנעשה בו נס גדול (פרטי הנס מובאים בטור ובשו"ע אדה"ז רס"י תל. ונתבאר בריבוי מקומות בלקוטי שיחות).

♦ לעולם קורין מצורע במעוברת קודם הפסח (חוץ מב[שנה שסימנה]ה"ח [שחל ר"ה ביום חמישי, והשנה חסירה שחשון וכסלו שניהם חסרים, והיא] מעוברת, ו[שנה שסימנה] ה"ש [שראש השנה בחמישי, והשנה שלימה שחשון וכסלו שניהם מלאים, והיא] מעוברת שקורים אחרי מות קודם הפסח), וסימן למעוברת - "סגרו (לשון מצורע מוסגר) ופסחו".

♦ הפטרה לפרשת מצורע: וארבעה אנשים וגו'. ואין מפטירים הפטרת שבת הגדול, הנאמרת רק בקביעות ערב פסח שחל בשבת. (בהנהגות ב' ניסן פאריז צ"ח, בה חל ע"פ בערב שבת, כבקביעות שנה זו: "ביחידות אומרים ב' ההפטרות". והיינו לענין אמירת שנים מקרא ואחד תרגום. ואכ"מ).

♦ אין אומרים אב הרחמים [וכן בכל השבתות שבחודש ניסן].

♦ 770: מנחה מוקדמת.

♦ מנחה: קריאת התורה בפרשת אחרי.

אין אומרים "צדקתך" [וכן בכל השבתות שבחודש ניסן]. אחרי מנחה אומרים ההגדה (לפי שבשבת הגדול היתה התחלת הגאולה והנסים) מ"עבדים היינו" עד "לכפר על כל עוונותינו".

בשיחת שה"ג תשמ"ח (סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 364 הע' 67) בזה"ל: בחג הפסח ישנה הדגשה מיוחדת בנוגע לטף - שעושים כו"כ דברים כדי שלא ישנו התינוקות, ומזה מובן גם בנוגע לשבת שלפני הפסח, שבת הגדול, שמסבירים להם וכו'. - וראה ראבי"ה (סימן תכה): נהגו התינוקות להקדים ולקרות האגדה ביום שבת הגדול. כדי להסדיר בפיהן ויבינו בפסח וישאלו. וכ"ה בגליון מהרי"ל (דף יו"ד סע"ב): ואמר מהר"י סגל דיש לחזור האגדה של פסח עם הנערים בשבת הגדול. - אבל לא ראיתי נוהגים כן, ואולי גם ע"ז אחז"ל דלא ראיתי אינו ראוי (עדיות פ"ב מ"ב. ועוד).

♦ נהגו בדורות האחרונים שהחכם דורש הלכות פסח בשבת שלפניו, והעיקר לדרוש ולהורות להם דרכי ה' וללמד להם המעשה אשר יעשון. (נתבאר בלקו"ש ח"ג ע' 953 ואילך).

♦ ב770: דרשת שבת הגדול ע"י הרבנים חברי הבד"צ בשעה 7:10 בערב.

### מוצאי שבת קודש, אור ליום ראשון, ט' ניסן

♦ מחלוקת ידועה היא בין הפוסקים בקשר לאמירת "ויהי נועם" ו"ואתה קדוש" במוצאי שבת הגדול (כאשר ישנם שישה ימים, ובהם ערב פסח, עד ליום טוב הבעל"ט), כמו־כן מצינו שינויים בקשר להנהגת רבותינו נשיאינו בזה. למעשה: הנטיה הכללית היא שבקביעות שנה זו אומרים "ויהי נועם" ו"ואתה קדוש".

♦ ערבית, קידוש לבנה.

♦ הבדלה. ויתן לך.

♦ המשתמשים בצפורן עבור בשמים: יש לזכור להצניע כעת (לאחר הבדלה) את הצפורן, בין הדברים הנמכרים במכירת חמץ, מאחר ובפסח אין משתמשים בצפורן עבור בשמים להבדלה.

♦ מלוה מלכה: "לעולם יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת בכל מיני סידור הנהוגים אצלו בעריכת השולחן לסעודה גמורה, אף על פי שעכשיו לא יאכל אלא כזית [ואם אינו אוכל כביצה – יטול ידיו ולא יברך על נטילת ידים], הן מחמת שאין לו יותר... מכל מקום יש לו לעשות הכנה וסידור השולחן כגון פריסת מפה וכיוצא בזה כמו לסעודה גמורה כדי ללוות את השבת ביציאתו דרך כבוד כמו בכניסתו".

### יום ראשון, ט' ניסן

♦ אחרי תפילת שחרית (ותהלים) אומרים "ביום התשיעי נשיא לבני בנימן וגו'". ואח"כ ה"יהי רצון".

♦ **תזכורת:** למי שלא הספיק – לקנות מצות שמורה. ניתן להשיג כמות מצומצמת של מצות שמורה בהכשר הבד"צ.

לפרטים: 718.953.0015

♦ **תזכורת:** למי שלא הספיק – לקנות יין עבור החג. ומצוה לחזור אחר יין אדום אין אין הלבן משובח ממנו. ניתן להשיג יין כשר לפסח בהכשר הבד"צ. לפרטים: 347.533.8586

♦ **תזכורת:** מכירת חמץ במשרד הבד"צ (בשעות הנקובות כאן).



מומלץ להגיע מוקדם. דיני מכירת חמץ, פורטו בנפרד [לקמן בהקובץ].

**תזכורת:** ברכת האילנות (למי שעדיין לא בירך בתחילת החודש).

עיקרי ההלכה: היוצא בימי ניסן [בימי ניסן] כפשוטו – בדוקא] וראה אילנות שמוציאין פרח צריך לברך:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא חָסַר בְּעוֹלָמוֹ כָּלֹּם וּבָרָא בוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאֵילָנוֹת טוֹבוֹת לַיהֲנוֹת בָּהֶם בְּיַמֵּי אָדָם. ואינו מברך אלא בפעם הראשונה שרואה בכל השנה, ואחרי שבירך בראיה הראשונה אינו מברך שוב.

ואם לא בירך בראיה הראשונה יש לברך על הראיה השניה בלא שם ומלכות.

אין מברכים על אילן סרק. מברכים כשהאילנות מוציאים פרח ועדיין לא גדלו הפירות. יש מהדרים לראות שני אילנות. גם נשים מברכות. יש אומרים שאין לברך על עצי ערלה ולא על עץ מורכב. לדעת רוב הפוסקים אפשר לברך גם בשבת ויו"ט.

איחר מלברך עד שנפל הפרח וגדלו הפירות, טוב לברך בלא שם ומלכות.

- ♦ אסור לאדם שיאמר על שום מין בהמה חיה ועוף "בשר זה לפסח הוא", אלא יאמר "בשר זה ליום טוב". וכן לא יאמר אדם לשלוחו "הילך מעות הללו וקח לי בהם בשר לפסח", אלא יאמר "קח לי בשר ליום טוב". אבל על דגים ועל כל שאר דברים שאינן מין בשר כלל, מותר לומר "זה יהא לפסח". ויש מחמירין שלא לומר על שום דבר "זה לפסח", חוץ מן החטים וכיוצא בהם מדברים הצריכים שימור מחימוץ (שהשומע שהוא אומר חטים אלו לפסח יהא סבור שאומר "חטים אלו אצניעם ואשמרם מחימוץ לצורך הפסח"). וטוב לחוש לדבריהם לכתחלה. לא אסרו אלא לומר "בשר זה לפסח", אבל לומר "בשר זה על פסח" (כמו שהוא המנהג לומר כן בלשון אשכנז – "אויף פסח") מותר.
- ♦ מי שמוכר לטיול תרופות במשך החג, אין לו לפסוק על עצמו להחמיר ולהמנע מלהשתמש בהם בחג, אלא עליו לקבל הוראת היתר לכך מרב מורה הוראה.
- ♦ כל הבירורים שצריכים לעשות אצל הרבנים במשרד הבד"צ

לקראת חג הפסח (כבשאלת התרופות הנ"ל וכיוצא בזה), אין לדחותם לרגע האחרון.

♦ ניתן להתחיל במצות בדיקת חמץ לפני ליל י"ד, ליל בדיקת חמץ. ובדיקה זו חייבת להיות בלילה לאור הנר, אבל ללא ברכה, וצריך ליזהר שלא להכניס לשם עוד חמץ. וישייר חדר אחד לבודקו בליל י"ד בברכה.

דוגמא פרקטית: באם ייכנס למקום העבודה במשך החג, ולכן אינו נכלל במכירה, אין צריך לבודקו בליל בדיקת חמץ, ויכול לבודקו לפני כן, בלילה אחר כנ"ל, ובתנאי שאחרי הבדיקה לא יכניס לשם עוד חמץ.

כשמנקים חדר ורוצים להכניס לשם חפצים לפסח [או אלו המזיזים ארונות ומקרר וכדומה], כדאי שבלילה, אחרי הניקוי, יבדקו את החדר מחמץ לאור הנר (או פנס חשמלי), טרם הכנסת חפצי הפסח, ולא לסמוך על הבדיקה בליל י"ד.

## יום שני, יו"ד ניסן

♦ אחרי תפילת שחרית (ותהלים) אומרים "ביום העשירי נשיא לבני דן וגו'". ואח"כ ה"יהי רצון".

♦ שיעורי חומש ("חת"ת") דשבוע זה – פרשת אחרי.

**הלכתא למשיחא:** לכתחילה, מצוה לבקר את קרבן הפסח שלא יהיה בו מום ד' ימים קודם השחיטה.

**הלכתא למשיחא:** הטמא בטומאת מת (וכעת כולנו טמאי מת) צריך להזות עליו מאפר פרה אדומה ביום השלישי והשביעי. נמצא שהיום הוא האפשרות האחרונה להזות ביום השלישי ולהיטהר מטומאת מת, כדי להקריב בטהרה קרבן פסח.

**הלכתא למשיחא:** "לעתיד יהי' יום הכפורים ביו"ד בניסן" – אהבת יהונתן פרשת החדש, עיי"ש הטעם.

♦ בעשרה בניסן מתה מרים, וקבעו בו תענית כשחל בחול (כמ"ש בסימן תק"פ שהוא מהימים שראוי להתענות בהן). אבל, המנהג שאין מתענים (וראה מג"א סתכ"ט סק"ו).

♦ התוועדות יום הבהיר י"א ניסן ב770 בשעה 8:30 בערב.

בשיחת י"א ניסן ה'תשמ"ח (שנת הקהל) נאמר: יש לנצל יום זה [י"א בניסן] באופן שעל ידו יתוסף בכל עניני

תורה ומצוותיה ומתוך שמחה ע"י התוועדות של שמחה, במעמד כו"כ מישראל אנשים נשים וטף (כמובן עם מחיצה ע"פ שו"ע) שמחה של מצוה ושמחה של תורה, עד לשמחה גשמית הקשורה עם הגוף הגשמי, ע"י אכילה ושתיה לחם לבב אנוש יסעד, ובפרט מאכל המשמח ומשקה המשמח – ופשיטא בהגבלות הידועות (ד' כוסיות, וכוסיות קטנות, וגם זה – לאו כל מוחא סביל כו') ואין להאריך בדבר הפשוט ומובן גם לקטנים בשכל, שמצד עצמם עלולים לחשוב שע"י הנהגה אחרת כו' ידגישו את שייכותם ל"שמחה של מצוה"... שלא בערך מכפי שנצטוו ע"י זקני המשפיעים, עד לציווי של נשיא דורנו, בלשון צחה וברורה.

וכאן המקום לעורר גם אודות יום הולדתו של הרמב"ם, מורה הנבוכים בדורו ובדורות שלאח"ז עד סוף כל הדורות, בערב פסח, לערוך בו התוועדות של שמחה הקשורה עם עניני תורה ומצוותיה, בהשתתפות רבים מישראל, אנשים נשים וטף, ובלשונו של הרמב"ם בהקדמתו לחיבורו, "לקטן ולגדול", ומכיון שבערב פסח אין הזמן מתאים לעריכת התוועדות ברוב עם הדרת מלך, יעשו זאת בסמיכות לערב פסח, ואדרבה כשנעשה שלא בזמנו צריך להיות באופן של פירסום עוד יותר.

**הקהל:** ראה גם בשיחת ש"פ צו תשמ"ח (ספר השיחות תשמ"ח ח"א ע' 366) ע"ד התוועדות וכינוסים בקשר עם יום הולדת הרמב"ם, במיוחד בקשר לשנת הקהל.

## יום שלישי, יום הבהיר י"א ניסן

♦ יום הולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א בשנת תרס"ב. (בקובץ התמים מובא שכ"ק אדמו"ר מהורש"ב אמר מאמר דא"ח באותו יום, ערב שבת קודש אחר מנחה). השנה, מאה ואחד שנה לבר-מצוה.

♦ מתחילים באמירת קאפיטל קטו בתהלים.

♦ בשיחת י"ג ניסן ה'תנש"א נאמר: "בודאי ישנם כו"כ שכבר למדו פירושי הפסוקים דמזמור זה כפי שנתבארו בפנימיות התורה וכבר נתפרסמו בדפוס – פירסום שהוא לדורות".

פירושים לקאפיטל קטו, נדפסו "בקובץ י"א ניסן – שנת הקט"ו".

♦ אחרי תפילת שחרית (ותהלים) אומרים "ביום עשתי עשר יום נשיא לבני אשר וגו'". ואח"כ ה"יהי רצון".

**מכתבים כלליים:** מכתבים כלליים בנוגע לפסח שחל בשבת – ער"ח ניסן ה'תשמ"ה. והמשכו – י"א ניסן ה'תשמ"ה. י"א ניסן ה'תשמ"ח [ושם גם בקשר לשנת ה'קהל]. וראה שיחת יום ועש"ק ערב פסח תנש"א (סה"ש תנש"א ח"א ע' 427 ואילך) בארוכה. שיחת אחש"פ שנה הנ"ל (שם ע' 436 ואילך). מכתב כללי לפסח שבשנת ה'קהל – י"א ניסן ה'תשכ"ז. ר"ח ניסן תשמ"א. ר"ח ניסן ה'תשמ"ח. י"א ניסן ה'תשמ"ח. "ליקוט" במיוחד בקשר עם פסח שחל בשבת – בלקוטי שיחות ח"ז ע' 48 ואילך.

♦ ב"שלשלת היחס" שבהקדמת 'לוח היום יום' מובא על שנת תשי"ד: "מעורר ע"ד זיכוי את הרבים ב"מצות שמורה" לחג הפסח".

♦ "מתקנת כ"ק אדמו"ר שליט"א, להשתדל, ובפרט רב, שו"ב כו' וכל עוסקי בצ"צ לשלוח לחגה"פ למכיריהם – עכ"פ להסדרים – מצות עגולות אפויות"יד, ודוקא – מצות שמורה, וכן במקומות שמסדרים סדרים כלליים (כמו במלונים וכדומה) יסדרו זה המסדרים." (ספר המנהגים – חב"ד).

♦ בספר השיחות תנש"א ח"א ע' 411 נכתב: "ויש לעורר... אין די ערטער וואו מ'פראוועט סדרים ציבוריים וכלליים – זיינען דא כמה מקומות וואו מ'האט געמאכט הכנות צופראווען נאר איין סדר (צוליב דעם וואס עס פעלט געלט וכיו"ב). ונחוץ וכדאי ביותר, אז מ'זאל זיך משתדל זיין ביותר מאכן ביידע סדרים, על כל פנים – טיילן די הוצאות אויף ביידע נעכט, ובדאי – וועט מען דערצו ניט דארפן אנקומען, ווייל דער אויבערשטער וועט זיכער בענטשן און צושטעלן צו די עוסקים בזה כל המצטרך, און נאכמער דערפון".

**תזכורת:** למי שלא הספיק – הגעלת כלים. יש (מהמדקקים) שנוהגין להגעיל ג' ימים קודם הפסח.

♦ "ולפי שרבו מאד הדקדוקים בהלכות הגעלה ואין הכל בקיאים בהם לפיכך ראוי ונכון שבעל תורה הבקי בהלכות הגעלה הוא יגעיל את הכלים ולא כמו שנוהגין עכשיו". לפרטים על הגעלת כלים בהכשר הבד"צ: 917.975.7850

**הלכתא למשיחא:** לא הספיק לבקר את קרבן הפסח (לבדוק שאין בו מומים) אתמול, יבקר היום (לשיטה שד' ימים כולל יום השחיטה).

## יום רביעי, י"ב ניסן

♦ אחרי תפילת שחרית (ותהלים) אומרים "ביום שנים עשר יום נשיא לבני נפתלי וגו'". ואח"כ ה"יהי רצון".

**תזכורת:** יש לזכור לנקות היטב את המקלדת של המחשב מחמץ.

**תזכורת:** להסתפר לכבוד החג שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול.

## יום חמישי, י"ג ניסן

♦ הילולא של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק. השנה, שנת המאה וחמשים להסלקותו (נסתלק בשנת תרכ"ו ומנוחתו כבוד בליובאוויטש).

♦ אחרי תפילת שחרית (ותהלים) אומרים פרשת "זאת חנוכת המזבח" עד "כן עשה את המנורה". ואין אומרים "יהי רצון".

♦ אלה שיש להם שיניים תותבות, וכן אלה שיש להם "פלטות" ו"גשרים" לישור השיניים, עליהם להימנע מאכילת ושתיית דברים חמים או חריפים של חמץ במשך 24 שעות לפני סוף זמן איסור אכילת חמץ, היינו החל מהיום בשעה 10:36. ויש הנמנעים מ-24 שעות לפני "הגעלתם".

**תזכורת:** בשיחת ש"פ ויקרא תשמ"ז ניתנה ההוראה הבאה: "וואלט געווען זייער כדאי און זייער פאסיק – אז פאר חג הפסח זאל יעדער אידיש קינד באקומען זיין אייגענע "הגדה של פסח", און מה טוב – א "הגדה" באגלייט מיט ציורים וכו' פון די פארשידענע מצוות און פאסירונגען (אין סיפור יציאת מצרים) וועגן וועלכע עס רעדט זיך אין דער "הגדה" – וואס (די ציורים) מאכן דעם אינהאלט פון דער "הגדה" נאך מער צוגענגלעך פאר קינדער. און דארט אויך אנשרייבן "להשם הארץ ומלוואה", און אונטער דעם – דעם קינד'ס נאמען".

♦ ובשיחת ש"פ ויקרא תשמ"ח (שנת הקהל): ומה טוב – אז פאר יום טוב זאל מען קויפן א קינד א נייעם סידור וכיו"ב. במכ"ש דערפון וואס ע"פ דין דארף מען אים קויפן קליות ואגוזים – דברי רשות.

**תזכורת:** למי שלא הספיק – לתרום ל"קמחא דפסחא". ובלשון הרב (ספר השיחות תנש"א ח"א ע' 411): "צושטעלן אלע צרכי החג צו די וואס דארפן דערצו אנקומען – די צרכי הסדר (מצות, ד' כוסות וכו'), און צרכי יום טוב בכלל (בגדי יום טוב, ומאכלי

## יד | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

יום טוב), וכיו"ב. גם נשים מהדרות בכך. [ובשיחות קודש נתבאר שמצות הצדקה מודגשת במיוחד בנשים. ובמדינות אלו שהבעלים נותנים ביד נשותיהם סכומים גדולים ואינם מקפידים על כך, הרי שגם סכומים אלו נכנסים בגדר "דבר מועט" שמותר לקבל מנשים. בארצות-הברית חלוקת הסכומים לענייני צדקה, בכמה וכמה ענינים, נתונה יותר בידי הנשים מאשר בידי האנשים].

♦ מכירת חמץ במשרד הבד"צ היום מהשעה 10:30 בבוקר ועד 8:00 בערב. (ושוב, לאחר בדיקת חמץ, מהשעה 11:15 בלילה ועד לשעה 1:00 לפנות בוקר). **באם נוסעים למקום אחר לחג חשוב לעדכן על כך את הרב.**

♦ כל חדר הצריך בדיקה צריך לכבדו [=לטאטא ולנקות את החדר] קודם הבדיקה. ויזהיר כל אדם את בני ביתו שיכבדו גם תחת המטות.

### אור ליום שישי, ליל בדיקת חמץ אור לארבעה עשר בניסן

♦ כבר נתפשט המנהג להניח במקומות שונים בבית פתיתי חמץ קשה, כדי שלא יתפרר, כל אחד מהם כרוך בפיסת נייר [וסגור לגמרי באופן שלא יפתח, אבל לא בנייר כסף שיכול לעכב את שריפתם היטב], זמן מה קודם הבדיקה כדי שימצאם הבודק. ועל פי הקבלה יש להניח עשרה פתיתין.

♦ רצוי להכין מראש רשימה מפורטת עם המקום המדוייק בו הונח כל אחד מעשרת הפתיתין.

♦ נכון להשתדל שבכל הפתיתין יחדיו יהיה לפחות שיעור "כזית" (שכאשר מקבצם ביחד בשק הנייר וכו') ובכף העץ, יקיים מצוות ביעור חמץ מדאורייתא, אף ששורפים קודם זמן האיסור). [יש שכתבו שבנוסף לכך יש להקפיד שבכל א' מעשרת הפתיתין יהיה פחות משיעור כזית, כדי שאם יאבד א' מהם לא יצטרך לבדוק שוב. ברם, מקום לומר שלדעת אדמו"ר הזקן שגם על פחות מכזית עוברים ב"בל יראה ובל ימצא" מדרבנן (ובמק"א – באו"א. ואכ"מ) גם אם יאבד א' יצטרך לבדוק שוב. ודוחק לחלק ולומר שכאשר החצי שיעור אינו לפניו אין עליו יותר חובת בדיקה. אמנם, עדיין ישנה מעלה מסויימת בפחות מכזית, שאם יאבד א' מהפתיתין, עדיף שיהא פחות מכזית, כי בכזית יש דרא ד"בל יראה" מדאורייתא ובאכילתו יש חיוב כרת, משא"כ בפחות מכזית].

♦ מי שבכוונתו לנסוע בערב פסח כדי להיות בחג במקום אחר ומוכר את כל החמץ שבבית לגוי, עליו להשאיר לפחות חדר

אחד שאינו נמכר, ולערוך הלילה, ליל י"ד ניסן, בדיקת חמץ בחדר זה. באם הוא עוזב את הבית לפני ליל י"ד ניסן, עליו לעשות בדיקת חמץ במקום בו הוא נמצא בליל י"ד ניסן.

♦ באם מתאכסן בליל י"ד ניסן אצל אחרים, יניח שם חמץ משלו, ויוכל לבדוק שם בעצמו (אף שגם בעל-הבית יכול לבדוק את חמצו של האורח בתור שלוחו). באם אין לו חמץ משלו, אינו חייב במצות בדיקה. ומי שרוצה להחמיר, יחמיר על עצמו להביא חמץ משלו ולבדוק. ואם אין לו חמץ משלו, יש שהציעו לקנות (בקנין המועיל כגון קנין סודר) מבעל-הבית את החדר בו הוא מתאכסן. ומכל מקום, יתכוון לצאת בברכת בעל-הבית.

♦ כמו חצי שעה לפני צאת הכוכבים אסור לאכול (אבל טעימה בעלמא – מזונות או פת פחות מכביצה ופירות אפילו הרבה – מותר עד זמן הבדיקה) וללמוד (אם לא כן בשיעור קבוע או אם ממנה שומר) ולעשות מלאכה ולהיכנס למרחץ. התחיל קודם החצי-שעה הנ"ל, מותר להמשיך אבל יפסיק כשמגיע זמן הבדיקה.

♦ בדיקת חמץ אחר תפילת ערבית. "בשו"ע יש בזה חילוקים . . והמנהג המקובל הוא כנ"ל – **תמיד** לאחר תפילת ערבית" (ולהעיר מלקוטי שיחות חלק יז ע' 434).

♦ מתפללים **מיד** בזמנה. "כיון שקבעו [חז"ל] זמן [לבדיקת חמץ], אם כן מי שאינו בודק בתחילת זה הזמן אינו נקרא עצל אלא עבריין שעבר על גזירת חכמים" (קונטרס אחרון לשו"ע אדה"ז).

♦ יש מהמדקדקים ליטול ידיהם קודם הבדיקה. מאחר שבדיקת חמץ היא באה לטהרת הרגל, מצוה חשובה היא וראויה להיות בנקיות.

♦ וקודם שיתחיל לבדוק יברך ברוך כו' על ביעור חמץ. אמירת הברכה במקום שמתחיל לבדוק.

♦ ויעמיד מבני ביתו אצלו לשמוע הברכה. ו"אפשר לומר . . דמצוה לזכות את בני ביתו גם כן במצוה זו, שהרי עושים מצוה בבדיקתם, אף שאין החיוב עליהם". ומצוה מן המובחר שלא לסמוך לכתחלה בבדיקת חמץ אלא על אנשים בני חורין שהגיעו לכלל המצות דהיינו מי"ג שנה ואילך. ולא ישיחו בינתים. ויזהרו לבדוק תחלה בחדר הסמוך למקום ששמעו הברכה ולא ילכו לבדוק תיכף אחר הברכה לחדר אחר.

## טז | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

- ♦ בנוגע לבחורי ישיבה – ראוי שכל חברי החדר ימנו אחד מהם לבדוק החמץ שבחדר. באם רוצים לבדוק בעצמם, ישמעו את הברכה ממנו, ואח"כ יבדקו בחלק מהחדר.
- ♦ לא ידבר בין הברכה לתחילת הבדיקה אפילו מענייני הבדיקה.
- ♦ נכון שלא ישיח שלא מענייני הבדיקה כל זמן בדיקתו.
- ♦ הבדיקה צריך שתהיה לאור הנר, שאור הנר יפה לבדיקה וחיפוש במחבואות בחורים ובסדקים. ואין בודקין לאור האבוקה אלא לאור נר קטן יחיד. לכתחילה יש לזהר שלא לבדוק כי אם בנר של שעה. במקום חשש שריפה וסכנה – עליו להשתמש בפנס חשמלי.
- ♦ בודקין על ידי נוצת עוף. מניח החמץ שמוצא בשק קטן של נייר.
- ♦ וצריך לחפש לאור הנר בכל המחבואות גם בסדקים שבקרקע.
- ♦ חייב לבדוק ולחפש אחרי חמצו בכל המקומות שיש לחוש ולהסתפק שמא הכניס לשם חמץ באקראי. לפיכך כל חדרי הבית והעליות, אפילו אותן שברי לו שלא אכל בהן חמץ מעולם, הרי הם צריכים בדיקה כדינה בלילה לאור הנר [אלא אם כן אין דרך להכניס שם חמץ].
- ♦ בבית שהתינוקות מצויין בו, אפילו חורים הנמוכים מג' טפחים צריכין בדיקה, שמא הצניעו שם התינוקות מעט חמץ.
- ♦ יש לזכור לבדוק את המכונת (לאור פנס חשמלי).
- ♦ כמו כן יש לערוך בדיקה במקום העבודה (משרד וכדומה), באם לא נמכר לגוי (כיון שישוהו שם בפסח. באם לא, אפשר למוכרו לגוי). ואין להפסיק בשיחה עד גמר כל הבדיקה, כולל הרכב ומקום העבודה, כנ"ל.
- ♦ **מנהגנו** להאריך **ביותר** בבדיקת חמץ.
- ♦ אחר הבדיקה רצוי למנות את הפתיתים שבשק ולראות שמניינם עשרה (או, באם הוכנה מראש רשימה עם פירוט מקום הנחת הפתיתים וכיו"ב – כנ"ל – לסמן בה את הפתיתין שנמצאו).
- ♦ באם קרה ואחר הבדיקה והחיפוש לא נמצא א' הפתיתין, מעיקר הדין יש לערוך מחדש את הבדיקה בכל הבית (אך ללא ברכה). באם בדק שוב ועדיין לא נמצא הפתית החסר אז יש לסמוך בדיעבד על הביטול.



♦ בגמר הבדיקה מניח שק הנ"ל, הנוצה ושירי הנר – אם ישנם – בקערורית כף-עץ, מעטף הכל בנייר (אבל לא יד הכף, שנשאר בלתי מעוטף) ומהדק ע"י חוט שכורכו סביב הנייר כמה פעמים וקושרו.

♦ ואחר הבדיקה יזהר בחמץ שמשוייר, להצניעו למחר לשרפה או לאכילה, לשמרו שלא יוליכוהו אנה ואנה שלא יתפרר ויתגרר ממנו על ידי תינוקות או עכברים. ואין זו עצה ותקנה טובה בלבד, אלא הטיילו חכמים דין וחובת זהירות בחמץ, ומי שאינו נזהר עובר באיסור.

♦ וכשם שנזהרים בחמץ הנמצא בבדיקה לעוטפו ולגונזו במקום משומר ביותר עד לשריפת החמץ שלמחרת, כך יש להזהר גם בשאר החמץ שעדיין בבית, שאסור להשאירו פתוח ולהרשות לקטנים להגיע אליו ולהסתובב עמו בבית.

♦ לזכור להכניס למקומות הנמכרים לגוי את הדברים האחרונים של החמץ. לסגור ולנעול ולסמן את כל המקומות הנמכרים. ♦ וגם צריך לבטל אחר הבדיקה ויאמר כל חמירא וכו'.

♦ ועיקר הביטול הוא בלב שישים בלבו כל חמץ שברשותו הרי הוא כאלו אינו ואינו חשוב כלום והרי הוא כעפר וכדבר שאין בו צורך כלל וכשגומר בלבו כך הרי הסיח דעתו מכל חמץ שברשותו ונעשה הפקר גמור ושוב אינו עובר עליו בבל יראה ובל ימצא. ומכל מקום תיקנו חכמים שיוציא דברים הללו בפיו. ♦ בארצות הללו שאין עמי הארץ מבינים לשון ארמי צריך ללמדם ולהזהירם שיאמרו נוסח הביטול בלשון שהם מבינים שהרי עיקר הביטול הוא בלב לפיכך צריך להבין בלב מה שהוא מוציא בשפתיו.

תרגום כל חמירא בשפה המדוברת: "כל חמץ ושאור שיש ברשותי שלא ראיתיו, ושלא ביערתיו ושלא ידעתיו יהא בטל ויהא הפקר כעפר ארץ".

♦ כשמבטל החמץ בליל י"ד מיד אחר הבדיקה אינו מבטל אלא החמץ שאינו ידוע לו שלא מצאו בבדיקה אבל חמץ הידוע לו שדעתו לאכול ממנו בלילה ולמחר עד שעה ה' אף אם ביטלו אינו מבוטל.

**תזכורת:** למי שלא הספיק – ניתן לקדש הלבנה כל הלילה.

## יום שישי, י"ד ניסן, עש"ק וערב פסח

♦ יום הולדת הרמב"ם. "נולד ערב פסח יום השבת שעה ושליש אחר חצי היום".

מברקים לפסח שחל בשבת – תשכ"ה. תשכ"ח. תשמ"ה.  
תשמ"ח [ושם גם בשייכות לשנת הקהל]. תנש"א.  
בקשר עם שנת הקהל – תשכ"ז. תשמ"א.

♦ **אסור** לאכול מצה כל היום מעמוד השחר ואילך. [ומנהגנו שלא לאכול מצה מפורים ואילך]. קטן או קטנה שאינן יודעין מה שמספרים להם ביציאת מצרים מותר להאכילם מצה בערב פסח כל היום ואפילו בלילה קודם קידוש. אבל קטן וקטנה שיש בהם דעת להבין מה שמספרים להם ביציאת מצרים בלילה אסור להאכילם בערב פסח.

♦ יש נוהגין שלא לאכול מרור בערב פסח כדי שיאכלנו בלילה לתיאבון וכן שלא לאכול ביום טוב ראשון של פסח כדי לאכול בליל שני לתיאבון. מנהג חב"ד: התחל מבוקר ערב פסח עד אחרי כורך של סדר השני אין אוכלין מכל המינים – הנכנסים בחרוסת ומרור [אך מותר לאכול עוף ובשר, ביצים, תפוחי אדמה ובצל – אף שכל אלו שייכים לזרוע ביצה וכרפס].

♦ בערב פסח שחרית משכימין לבית הכנסת כדי שיגמור סעודתו קודם שעה ד'.

♦ בתפילת שחרית דהיום, ערב פסח, אין אומרים (אחר "ברוך שאמר") "מזמור לתודה" (וכן בחול המועד).

♦ נוהגין הבכורות [אפילו הבכור מאב בלבד או מאם בלבד וכן בן קיימא הראשון שנולד לאב אחרי נפל. ובכור הנולד בניתוח קיסרי אינו צריך] להתענות ולהשלים בכל ערב פסח, זכר לנס שנצולו ממכת בכורות.

♦ נוהגין שהאב מתענה תחת בנו הבכור כשעדיין הוא קטן עד שיגדל ואז יתענה הוא בעצמו. אם האב בכור וצריך להתענות בעד עצמו, תתענה האם תחת בנה הקטן עד שיגדל. אבל במקום צער, וכל שכן אם היא מעוברת או מניקה, אין האם צריכה להתענות, שתענית האב עולה גם בעד בנו [וכשאינן לה בעל שיתענה בעד בנו, וכן אם התענתה בעבר – עיין בשו"ע אדה"ז סי' ת"ע ס"ו הפרטים בזה].

♦ במקום שאין מנהג ידוע יכולין הבכורות לאכול בסעודת מצוה. ונתפשט המנהג שבמקום להתענות בערב פסח משתתפים

הבכורות בסיום מסכתא (סעודת מצוה) וממילא התענית נפקעת לגמרי ומותר לאכול כל היום. ומכל מקום המחמיר תבוא עליו ברכה. [נהגו להקל שגם סיום משניות ומסכתות קטנות נחשב כסעודת מצוה. וראה התוועדויות תשד"מ כרך ב ע' 1050].

♦ סוף זמן אכילת חמץ: 10:36 בבוקר.

♦ אסרו חכמים את החמץ ב' שעות קודם חצות היום (דהיינו חמישית וששית). אלא שכל שעה חמישית לא אסרוהו אלא באכילה, אבל מותר ליהנות ממנו כל מיני הנאות בשעה חמישית ולפיכך יכול עדיין למכרו לנכרי.

♦ לפני סוף זמן האכילה יש לנקות היטב את הפה והשיניים מפירורי חמץ.

♦ בעלי שיניים תותבות עליהם לנקותן היטב ולוודא שלא נשאר עליהן אפילו משהו של חמץ בעין, ואחר כך יש להכשירן היטב בעירוי מים רותחים מכלי שני (ואם בטוחים שמכלי ראשון לא יתקלקלו השיניים התותבות, יש לערות עליהן מכלי ראשון). אלה שיש להם "פלטות" ו"גשרים" ליישור השיניים וקבועים בתוך הפה, כך שאין אפשרות להחליפם, אזי אחרי שינקום היטב, כנ"ל, ישותו מים חמים – בחום הכי גבוה שיכולים להכניס לפה מבלי להזיק לעצמם חלילה – ובכך ישכירו.

♦ לפני סוף זמן ביעור חמץ: באם לא נעשה עדיין, לזכור להכניס למקומות הנמכרים לגוי את הדברים האחרונים של החמץ. לסגור ולנעול ולסמן את כל המקומות הנמכרים. להוציא מהבית את כל שקיות הזבל, שואב־האבק וכדומה.

♦ נשים שעדיין לא הכשירו את טבעות הידיים או עגילים שנגעו בחמץ חם, או בזיעה (=אדים) של חמץ, ובכוונתן להשתמש בטבעות אלו בפסח, יזכרו להכשירן כעת בעירוי מים רותחים.

♦ יזהר כל אדם לבדוק ולנער הבתי־ידיים [=כפפות] והכיסים של הבגדים שלו ושל התינוקות בשעת הביעור לפי שלפעמים מכניסין בהן חמץ. וכל זה במי שדרכו לפעמים ליתן חמץ לתוך הבתי־ידיים והכיסים של הבגדים, אבל מי שלעולם אין דרכו בכך אין צריך בדיקה כלל, לא בליל י"ד ולא בשעת הביעור, ומכל מקום המחמיר תבא עליו ברכה.

♦ החמץ שהונח בפחי הזבל, אם הפח שייך ליהודי או נמצא בתוך חצרו הפרטית, יבער את החמץ לפני סוף זמן ביעור חמץ.

ויכול לשפוך עליו אקונומיקה או חומר מפגל אחר עד שלא יהיה ראוי לאכילת כלב. ואם הפח שייך לעירייה ומונח ברשות הרבים, אין צריך לבער את החמץ שבתוכו.

♦ **סוף זמן ביעור חמץ: 11:45 לפני הצהריים.** ויש להקדים קצת, לפני סוף שעה חמישית, כדי שיהי' זמן לביטול חמץ אחר זריקת החמץ לאש.

♦ מתחלת שעה ששית ולמעלה אסרו חכמים את החמץ גם בהנאה ולפיכך אינו יכול למכרו לנכרי. ואפילו חמצו של נכרי אסור בהנאה (לפיכך אסור להריח פת חמץ של נכרי משעה ששית ואילך).

♦ טוב ליזהר שלא לבטל החמץ פעם ב' ביום עד שיבער תחלה מן ביתו כל החמץ הידוע לו כדי שיקיים מצות ביעור חמץ בחמץ שלו, שלאחר הביטול אין החמץ שלו שהרי בטלו והפקירו.

♦ יעשה לחמץ מדורה בפני עצמו [ולא עם דברים אחרים] וישרפנו ויבטלנו. יש לזכור לקחת מהבית שק הנייר שבו פתיתי החמץ (והכף והנוצה ושירי הנר) מהבדיקה בלילה.

♦ מי שלא בירך בשעת בדיקת חמץ, יברך על הביעור ללא שם ומלכות.

♦ נכון הדבר שבשעה שהוא מבער מן ביתו את החמץ ששייר למאכלו, יחזור ויבטל פעם שנית כל חמץ שיש ברשותו [גם חמץ הידוע לו] כדי שיבוטל גם כן החמץ שנתגלגל מחמץ זה ששיירו למאכלו, ולא יעבור עליו בבל יראה ובל ימצא כשימצאנו בפסח.

♦ ובביטול היום יאמר: כל חמירא כו' [הנוסח בארמית נמצא בסידור, ושונה קצת מהנוסח שנאמר בליל בדיקת חמץ]. ומשמעותו בשפה המדוברת: "כל חמץ ושאור שיש ברשותי שראיתיו מעולם ושלא ראיתיו מעולם, שראיתיו בשעת הבדיקה ושלא ראיתיו בשעת הבדיקה, שביערתיו ושלא ביערתיו, יהא בטל ויהא הפקר כעפר ארץ".

♦ ויש לשרוף עשרה פתיתין ובשעת שריפת החמץ יאמר יהי רצון כו' [הנוסח נמצא בסידור].

♦ **במענה לשאלת רבים:** מה עושים במצת העירוב שהשתמשו בה בערב פסח של שנה שעברה לעירובי חצרות? יש שהציע לאוכלה לאחר שבת הגדול בצורה מבושלת, אך הראשונים כמלאכים כתבו במפורש שנוהגים לשורפה או לבערה בערב פסח. ובטעם הדבר שלא ניתן להשתמש בה לשנה הבאה, ביאר

כ"ק אד"ש שהיות ובמשך השנה כולה אין המצה נשמרת כראוי לפסח, על כן זקוקים לבערה.

האריז"ל כתב הנזהר ממהו חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה. – ואולי הכוונה שלא יאונה לו כל און בשוגג, שהרי בודאי בעל בחירה הוא גם אז.

בתשובת אדמו"ר הזקן הובא שכתב האריז"ל להחמיר כל החומרות בפסח. ולהעיר, שבשנת תרצ"ב סיפר כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע שאביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, היה אומר שאין לנהוג בהדורים בחג המצות. – הטעם שלא יחול בקבלה בנדר.

לא יאמר אדם "כמה טורח פסח זה", כי רשע מה הוא אומר: "מה העבודה הזאת לכם = מה טורח זה לכם". ועכשיו אין העולם נזהרין בזה, ויש שלומד עליהם זכות שאינו נקרא רשע אלא כשאומר "מה טורח זה" על טורח הקרבת הפסח, שהיא מצוה מן התורה, ונראה מדבריו שמצות התורה הן עליו לטורח, מה שאין כן בזמן הזה כשאומר על גודל הזהירות וחומרות יתירות "כמה טורח", אין איסור בדבר.

♦ הסדר בליובאוויטש בערב פסח היה, שאחר שריפת החמץ היו הולכים לטבול במקוה, לובשים בגדי יו"ט ואופים מצת מצוה, ואח"כ עוסקים בשארי ההכנות ליו"ט. בין שאר ההכנות היה ג"כ – להסיר החותמות מעל בקבוקי היין ובפרט אותם שהיו בהם אותיות – ולהסיר המגופה במקצתה, והיו נזהרים שלא יגע ברזל הפראפענציער [=פותחן] ביין (ספר השיחות תש"ג ע' 74. וראה ספר השיחות תרצ"ו ע' 129).

♦ בספר המנהגים – חב"ד ע' 38: "כ"ק אדמו"ר שליט"א נוהג לחלק מצות שמורה ערב חג הפסח אחרי מנחה כשהוא **לבוש בבגד משי של שבת ויו"ט** ובחגירת אבנט".

♦ **איסור עשיית מלאכה**: בזמן שבית המקדש היה קיים אסרו חכמים לכל אדם מישראל לעשות מלאכה בערב פסח מחצות היום ולמעלה (חצות בשעה 12:54), לפי שמחצות ואילך הוא זמן הקרבת הפסח. ואף לאחר שחרב בית המקדש ובטל קרבן פסח, אף על פי כן לא נתבטל איסור עשיית מלאכה. העושה מלאכה בזמן הזה מחצות ואילך משמתין אותו כדין העובר על דברי חכמים, וגם אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה לעולם. ואף אם אינו עושה כדי להשתכר אלא עושה בחנם, בין לעצמו בין לאחרים, אפילו לצורך יום טוב, הרי זה אסור.

## כב | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

♦ כל מה שמותר לעשות בחולו של מועד, כגון דבר האבד, או שעושה מעשה הדיוט ולא מעשה אומן ויש בו צורך המועד, כל שכן שמותרים בערב פסח אחר חצות.

♦ לא אסרו בערב פסח אלא מלאכה גמורה, כגון לעשות כלים חדשים או לתפור בגדים חדשים, אבל רשאי הוא לתקן כלי ישן שנתקלקל קצת אם יש בו צורך המועד, וכן בגדים שנקרעו קצת רשאי לתפורם ולתקנן לצורך המועד, אפילו מעשה אומן בין לעצמו בין לאחרים בחנם.

♦ כתיבת ספרים היא מלאכה גמורה ולא התירוה אפילו לצורך מצוה אלא אם כן בדרך שמותר בחולו של מועד. מותר לכתוב דרך לימודו שבודאי אינו מתכוון לכתיבה גמורה והגונה. ונוהגין היתר באגרות רשות.

♦ תספורת: אסור לספר לישראל מחצות ואילך. ואפילו לספר את עצמו אסור. אבל מותר להסתפר על ידי נכרי. [בענין הסתפרות ע"י נכרי בכלל – ראה פרטי הדינים בשו"ע יו"ד סי' קנו]. וכן שאר כל המלאכות נוהגין להתיר לעשות על ידי נכרי, אפילו שלא לצורך המועד.

♦ נטילת צפרניים: יש אוסרין ליטול הצפרניים מחצות ואילך, ויש מקילין וכדאי הם לסמוך עליהם. ומכל מקום, לכתחלה יש לחוש לסברא הראשונה ויטלם קודם חצות. אבל אם שכח ולא נטלם קודם חצות, יש לסמוך על סברא האחרונה ויכול ליטלם אחר חצות.

♦ בערב פסח קודם חצות תלוי במנהג: מקום שנהגו לעשות עושין כל המלאכות אפילו שלא לצורך המועד, ובמקום שנהגו שלא לעשות אין עושין.

♦ אין מקיזים דם בערב יו"ט, גזירה משום הקזת דם בערב חג השבועות שיש בו סכנה.

♦ המוצא חמץ בביתו (או בכל מקום שברשותו) בפסח: **מן הדין**, אם החמץ נמצא בערב פסח, אחר זמן הביעור ועד שקיעת החמה, וכן בחול המועד – חייב לבערו מן העולם מיד שיראנו. אם מצאו ביום טוב (וכן בשבת, בשנים שיש במשך החג שבת חול המועד) כופה עליו כלי לכסותו מן העין שלא יראנו, ושלא יבוא לאוכלו, ובמוצאי יום טוב (או במוצאי שבת) – יבערנו. כשמבער החמץ במשך חג הפסח (מה שאין כן במבער בערב פסח לאחר זמן ביעור): אם החמץ הוא כזית ויותר, והוא חמץ

גמור, מברך עליו "על ביעור חמץ". בזמנינו שנהוג למכור כל החמץ "בכל מקום שהוא" – יש אומרים שאין לבערו, וישים את החמץ אצל שאר החמץ הנמכר. הרוצה להחמיר ולשורפו (מצד החשש שמא המכירה לא חלה על חמץ זה) לא יברך על שריפתו. ואין לו לחשוש משום גזל הגוי, כיון שבדעתו לשלם לגוי לכשיתבענו, ומותר לקחת מהגוי על מנת לשלם. ויכוון שאינו רוצה לזכות בחמץ. ומטעם זה, כדאי שלא לגעת בחמץ אלא ידחפנו בקנה וכדומה.

### **בין ההכנות לסדר ול"שולחן עורך" שכדאי לזכור:**

♦ "יהיה שולחנו ערוך מבעוד יום כדי להתחיל הסדר מיד כשתחשך". לפיכך יש להכין מבעוד יום את הפריטים הנצרכים לליל הסדר [מצות, יין (לפתוח את הבקבוקים), סימני הקערה, לבדוק את החסה מתולעים ולייבשה (מחשש שרויה ב"כורך"), גירוד החריין, הכנת החרוסת, ועוד].

♦ בקביעות שנה זו, יש להיזהר ולהשתדל ביותר להכין את כל צרכי הסדר מבעוד יום, וזאת מכיון שהכנתם בשבת כרוכה בהרבה איסורים (הרבה יותר מאשר כשיו"ט לא חל בשבת).

♦ אנו נוהגין לסדר הקערה בלילה וקודם קידוש.

♦ במדינות אלו נהגו שלא לאכול בשר צלי בליל פסח, ואפילו בשר עגל ועוף (שאין הפסח בא מהם). אבל דבר שאינו טעון שחיטה, כגון דגים וביצים, מותר לאכלם צלויים.

♦ צלי קדר (פירוש: שנצלה בקדירה בלא מים ושום משקה, אלא מתבשל במוהל [=רוטב] היוצא ממנו) – אף על פי שאינו דומה לצליית הפסח, אף על פי כן יש לאוסרו מפני מראית העין, שלא יטעו להתיר גם צלי אש. ואפילו אם בשלו מתחילה במים ואח"כ עשאו צלי, יש לאסור.

נהגו כשקונין קדירות חדשות [של חרס] בפסח מבשלין בהן פעם אחת קודם יו"ט (לפי שע"י בישול הראשונה הן מתחזקין ומתקשין ומחזיקין מים ביו"ט וזהו גמר תיקון עשייתן ואסור משום תולדת מכה בפטיש – ראה הפרטים בשו"ע אדה"ז סי' תקב ס"ט).

♦ כתב הרמב"ם: כשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האומללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה

## כד | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

לעניים ולמרי נפש, אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו, ושמחה כזו קלון היא להם.

♦ כל שמונת ימי הפסח חייב אדם להיות שמח וטוב לבב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים אליו, ושמחה זו היא מצות עשה מן התורה. כיצד משמחים? הנשים קונה להן בגדים ותכשיטים כפי ממונו. [ואנשים וקטנים – כדלקמן ביום א' דפסח].

♦ לטהר עצמו במקוה ערב הרגל (ובשנה זו, הרי זה גם ערב שבת).

♦ אסור לאכול מצה עשירה מ"שעה עשירית" (4:18 אחר-הצהריים) כדי שיוכל לאכול כזית מצה לתיאבון. אבל במדינות אלו אין נוהגין כלל לאכול מצה עשירה בערב פסח משעה חמישית [סוף זמן אכילת חמץ] ואילך. ומכל מקום, משעה הנ"ל (4:18) גם משאר מינים [כגון פירות, ירקות, בשר, ודגים] לא יאכל אלא מעט ולא ימלא כריסו מהם, וכן לא ישתה יין משעה זו. בנוגע לשתיית הרבה יין – ראה שיחת שבת הגדול תשמ"א.

♦ הכנת אש לנרות: אין מוציאים אש ביו"ט מפני שהוא מוליד דבר חדש ודומה קצת למלאכה וכיון שהיה אפשר לעשות מערב יו"ט אסור לעשות ביו"ט. לכן, יש לדאוג להשאיר אש דולקת [ואפשר אש מהגז] שיוכלו להעביר אש-מאש עבור הדלקת הנרות בליל שני. המשתמשים בשעון-שבת, יכוונו אותו באופן שהזמנים יהיו מתאימים לשני ימי החג.

**עירובי חצרות:** כשיש ב' בתים בחצר המנהג לעשות עירובי חצרות בערב פסח ע"י מצה אחת שלימה ומערבין בה לכל שבתות השנה, שיותרו על ידי עירוב זה לטלטל ולהביא העירוב מזה לזה.

לפרטי הלכותיה – ראה בשו"ע אדה"ז סשס"ו ואילך.

כפשוט, שצריך להיזהר שהמקום מוקף מחיצות כהלכה. כמו כן, באם יש גוי, או מחלל שבת בפרהסיא, או מי שאינו מודה בעירוב ח"ו, הגר בחצר, יש לסדר שכירות רשות ממנו [ראה בפרטיות בשו"ע אדה"ז סי' שפב].

וצריך לברך עליו בְּרוּךְ אַתָּה אֲ-דָנִי אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל מִצְוֹת עֲרוּב.

ואומר: בְּדִין יְהִי שְׁרָא לְנָא לְאַפּוּקִי וְלְעִיּוּלִי וְלְטַלְטוּלִי מִבֵּית לְבֵית וּמִחָצֵר לְחָצֵר וּמִבֵּית לְחָצֵר וּמִחָצֵר לְבֵית



וּמְרֻשׁוֹת לְרֻשׁוֹת בֵּין בְּשֶׁבֶת זוּ וּבֵין בְּשֶׁאֵר שְׁבִתוֹת הַשָּׁנָה לָנוּ  
וּלְכָל הַדְּרָיִם בְּשִׁכּוּנָה הַזֹּאת.

ואם אינו מבין בלשון ארמי, יאמר בלשון שמבין. התרגום  
ללשון הקודש: "בעירוב זה יהיה מותר לנו להוציא ולהכניס  
ולטלטל וכו'..."

ואימתי מברך? בשעה שמזכה לבני החצר, מפני שכל  
המצות מברך עליהם עובר לעשייתן. ואם כבר זיכה לבני  
החצר, אעפ"כ היא עובר לעשייתן ועדיין יכול לברך עליו  
מפני שכל שלא נכנס שבת עדיין לא קנה עירוב שקניית  
עירוב היא בין השמשות. [ובסידור, בסדר עירוב תבשילין,  
הזיכוי הוא קודם הברכה. ואכ"מ].

אופן הזיכוי: אחד מבני החצר נותן פת [=מצה] משלו  
[בשיעור כגורגרות (=כשליש ביצה) לכל אחד מבני החצר,  
ואם הם יותר מי"ח בעלי בתים, שיעורו מזון ב' סעודות,  
שהם י"ח גרוגרות, שהם כששה ביצים פת. מצות עבודת-  
יד אינן אחידות. ולכן, לא ניתן לשער "שיעור מוזר" לפי  
גודל המצה. במצות עבודת יד שבהכשר הבד"צ – **בהשערה**  
**ממוצעת**, כמצה רגילה וחצי. במצות גדולות יותר מהממוצע  
– השיעור פחות. ובמצות קטנות יותר מהממוצע – השיעור  
הוא יותר] בשביל כל בני החצר אפילו שלא בפניהם, ובלבד  
שיזכנו להם ע"י אחר [לכתחילה – על ידי גדול דוקא ולא  
על ידי בנו ובתו אפילו גדולים אם הם סמוכים על שולחנו]  
דהיינו שהאחר נוטלו בידו ומגביה טפח בשביל שיזכו בו  
כולם בהגבהה זו כאלו הגביהוהו בעצמן (ששלוחו של אדם  
כמותו, ואף שהם לא עשאוהו שליח, מכל מקום זכין לאדם  
שלא בפניו). וכשהוא מזכה צריך לזכות לכל בני החצר ולכל  
מי שיתוסף עליהם.

- ♦ מנחה: כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע היה מתפלל מנחה בשעה  
מוקדמת. בכלל, יש להקדים מעט תפילת מנחה כדי להספיק  
ולומר "סדר קרבן פסח" (אחרי מנחה) לפני שקיעת החמה (7:42).
- ♦ אומרים "הודו" ו"פתח אליהו" כבכל ערב שבת.

**סדר קרבן פסח:** ונשלמה פרים שפתינו ותפלת מנחה היא  
במקום תמיד של בין הערבים, ובזמן שבית המקדש היה קיים  
היה הפסח נשחט אחר תמיד של בין הערבים, כן ראוי לעסוק  
בסדר קרבן פסח אחר תפלת המנחה. נוסח האמירה נדפס  
בסידור. ביאור נוסח אדמו"ר הזקן בזה התבאר ב'הגדה של פסח

עם לקוטי טעמים ומנהגים' מכ"ק אד"ש. פרטי הלכות קרבן פסח – ברמב"ם הלכות קרבן פסח. סידור יעב"ץ. מנחת חינוך מצות ה'ח, יג"ז. ערוך השולחן העתיד ח"ד הלכות ק"פ. ועוד.

♦ בכמה משיחות כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע נזכר על דבר הנהגת אביו, כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, ללמוד בעיון סדר קרבן פסח והלכות קרבן פסח, וכן נהג גם הוא. וראה גם שיחת יום א' דחגה"פ ה'שי"ת (אחר התפלה בחדר כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע): איין מאל בין איך אריין צום רבי'ן ערב פסח נאך מנחה, און איך האב געזען אז ער זיצט און לערנט משניות און טרינקט א גלאז טיי, און דער רבי האט מיר געזאגט, אז זיין פאטער האט ניט געזאגט דין 'סדר קרבן פסח' נאר ער האט דאס געלערנט. בשיחת שבת מברכים ניסן תשמ"ח (שנת הקהל) נזכר שיש להתכונן להקרבת הפסח, ובהכנה זו נכללת גם (ולכל לראש) לימוד פרטי הענינים דהקרבת הפסח, החל מסדר קרבן פסח שנדפס בסידור השוה לכל נפש.

נאך דעם אמירת – ריכטיגער געזאגט – לימוד קרבן פסח וואס פלעגט דויערן העכער א שעה און אמאל אנדערהאלבען שעה פלעגט ווערען גאר א אנדער ליכטיקייט אין שטוב, אזא אצילות'דיגע אויפגעלייגטקייט אז אלץ איז געווען פרייליך, יעדער זאך אויף וואס די אויג איז געפאלען האט געהאט א בעזונדערן חן . . .

עם פלעגט זיין א קורת־רוח'דיגע שטימונג. די שטימונג פון ערב פסח נאכן לימוד הקרבן פסח איז געווען ניט נאר א הכנה צו א יו"ט, נאר דאס אליין איז געווען יו"ט ממש, א פרייליכקייט וועלכע קומט פון מחשבה טובה, אין די גרעסטע בעסטע האפענונגען פון ביאת המשיח.

אט קומט משיח און עס איז דער בנין בית המקדש און מען איז מקריב דעם קרבן פסח און מען איז זיך עוסק אין דעם מיט אזא עונג. דער עונג פון ערב פסח איז געווען אנדערש פון שמחת תורה אדער י"ט כסלו. ערב פסח איז געווען א קורת רוח'דיגע, עונג'דיגע אויפגעלייגטקייט בב"א.

דער ליל שמורים האט געשפראצט פון יעדער ווינקעלע, דער גאולה־ריח האט זיך געשפירט פון יעדער זאך, עס האט זיך געפילט אז מען שטייט אין א יחוס'דיגען מצב. אט אט, נאך א רגע און נאך א רגע וועט געשעהן אזא זאך וואס נאר מיר אידען האבן דאס, וואס געהערט נאר צו אונז אליין. (לקוטי דבורים ח"א ע' קלד. ועיינן שם עוד בארוכה.)

♦ כתב אדמו"ר הזקן: וצריך האדם הירא וחרד על דבר ה' לקרות אותו בזמנו, שתעלה קריאתו במקום הקרבתו, וידאג על חורבן הבית ויתחנן לפני ה' בורא עולם שיבנה אותו במהרה בימינו אמן. – לשון אדה"ז הנ"ל נתבאר בארוכה בלקוטי שיחות כרך לב עמודים 43-36. ושם בע' 41: שנחשב כאילו עומד בביהמ"ק ועושה בפועל כל פרטי הדברים שאומר בסדר קרבן פסח, מעשה הקרבה ממש. [ועיי"ש הע' 47 השייכות במיוחד לשנה זו, כשפסח חל בשבת].

♦ בקביעות שנה זו, ב"סדר קרבן פסח" אומרים את הנוסח כרגיל בכל שנה. ולא כהשיטה לשנות את הנוסח ולפרט זמני הקרבת הפסח במיוחד בקביעות כמו של שנה זו.

♦ "לא חייבוהו לאומרו בדיוק בשעה שהיו מקריבין את הקרבן פסח בפועל ודיו שיהי' בזמן שהקרבת קרבן פסח כשרה". ולכן, בדיעבד אם איחר, יש עדיין מקום לאומרו עד הלילה [שי"א שבדיעבד ניתן לשחוט, או עכ"פ לזרוק מדמו עד צאת הכוכבים].

**הלכתא למשיחא:** שחיטת קרבן פסח בקביעות שנה זו הוא בזמן הכי מוקדם: בשעה שש ומחצה הוא זמן שחיטת "קרבן התמיד", ואחר כך - הקרבתו. ומיד אח"כ הוא זמן הקרבת "קרבן פסח", וזאת כדי שיהיה מספיק זמן לצלות את הקרבן פסח מבעוד יום (בשונה משנה רגילה שאפשר לצלות בערב). מותר לשלשל כבש הפסח בתנור סמוך לחשיכה ואין חוששים שמא יחתה בגחלים, לפי שבני חבורה זריזים הם.

**הלכתא למשיחא:** להלשון בסדר קרבן פסח "הפסח נשחט בשלש כתות" - יש להעיר מאגרות קודש כ"ק אד"ש חכ"ב ע' תמג ש"צ"ע אם לעת"ל תהי' שחיטתו בג' כתות", עיי"ש.

**הלכתא למשיחא:** מלבנים את אבני המזבח וההיכל בסיד בערב פסח. היום, בשחיטת פסח הראשון, החליל מכה לפני המזבח.

**הלכתא למשיחא:** בקשר לחנוכת ביהמ"ק השלישי, כתוב ביחזקאל (מה, כב - הפטורת פ' החדש): "ועשה הנשיא ביום ההוא בעדו ובעד כל עם הארץ פר חטאת". ובפירוש הפסוק - פירש"י שם: בעונינו נעלם ממנו מה שדרש בקרבנות האלה פר בארבעה עשר בניסן למה. ואומר אני שמא בי"ד בניסן של פסח ראשון שנתחנן בו הבית עומד ופר זה בא תחת עגל בן בקר שהקריב אהרן בשמיני למלואים ומגיד שאם לא הקריבו בשמיני למלואים יקריבנו בי"ד

## כח | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

בניסן כדי שיתחנך לעבודה קודם יום טוב לפי שעליו קרבנות ועולת המועד לעשות.

**תזכורת:** החכם עיניו בראשו. ולכן, השוהים בליל הסדר או בשאר סעודות יום ראשון של חג במקום אחר, יזכרו להעביר היום, בערב שבת, את החפצים הנדרשים לסעודה (מצות, יין, הגדה וכדומה), לפי שאסור לטלטל בשבת במקום שאין עירוב. **ונשמרתם מאד לנפשותיכם:** ארגוני הבטיחות והצלה ממליצים שאם משאירים את מבער הכיריים דולק במשך החג אזי יש לוודא שיש בסמוך חלון פתוח לפחות 4 אינץ', ועוד חלון נוסף פתוח בצדו השני של הבית, כדי לאפשר אוורור ראוי. כמו כן לוודא שהגלאי (לפחמן חד-חמצני) פעיל.

♦ סדר הדלקת נרות: מומלץ שהמשתמשים בנרונים שבכוסיות זכוכית יניחו מעט מים או שמן בכוסית **בערב [שבת ו] יו"ט** [ומותר לעשות כן] בכדי שהדיסקית (המחזיקה את הפתילה) שבתחתית הכוסית לא תידבק אליה – ראה להלן בליל ב' דיום טוב.

♦ לתת צדקה עבור שני ימי החג (שבת קודש ויום ראשון).

♦ סדר הדלקת נרות: זמן הדלקת נרות שבת ויום טוב בערב שבת וערב בחג בשעה **7:24** (18 דקות לפני השקיעה).

♦ הדלקת נרות בזמנה כבכל ערב שבת, ומברכין "להדליק נר של שבת ושל יום טוב" ו"שהחיינו". איש המדליק יברך שהחיינו בקידוש.

♦ אם איחרו את הזמן, אין להדליק בשבת חס ושלום מאש דולקת.

## ליל ש"ק, ליל א' דחג הפסח

**הקהל:** בשיחת ליל ב' דחגה"פ תשכ"ז נאמר, שכיון ששנה זו היא שנת הקהל, יש לקשר את כל עניני השנה עם הענין ד"הקהל", ובפרט ענין המועדים שמהם נמשך על כל השנה, כמו חג הסוכות שממנו נמשך הענין ד"הקהל" על כל השנה, ועאכו"כ חג הפסח, שהוא "ראש השנה לרגלים" (כדאיתא בגמרא במסכת ר"ה), הרי בודאי שיש לקשרו עם הענין ד"הקהל", עיי"ש.

השייכות ד"ציאת מצרים" שפעולתה נמשכת תמיד, ל"הקהל" שפועלת על "כל הימים אשר אתם חיים על האדמה" – ראה סד"ה הא לחמא תשמ"א.

## יו"ל ע"י בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | כט

♦ קבלת שבת: מתחילים ממזמור לדוד. בבואי בשלום: "בשמחה ובצהלה" (אין אומרים "ברנה"). כגוונא.

♦ ערבית: מעריב לשלש רגלים עם ההוספות של שבת. אחרי שמונה עשרה אומרים "ויכולו", אך אין אומרים ברכת מעין שבע (מגן אבות כו'). (שכח והתחיל ברכת הלל, לפני אמירת "ויכולו", גומר הלל ואחר כך אומר "ויכולו").

♦ טעה והתחיל ברכות אמצעיות של חול, אם נזכר באמצע ברכה (בין שנזכר בברכה ראשונה של אמצעיות של חול שהיא אתה חונן, ובין שנזכר בשאר ברכות אמצעיות של חול) צריך לגמור כל אותה ברכה ואח"כ מתחיל ברכה אמצעית של יום טוב. טעה והתפלל כל התפלה של חול ולא הזכיר כלל ענין קדושת היום בתפלתו (יעלה ויבוא וכדומה. ובקביעות שנה זו – גם הזכרת קדושת השבת) לא יצא ידי חובתו וצריך לחזור ולהתפלל תפלה של חג, אבל אם הזכיר של חג [ובשנה זו – גם שבת] בתוך שמונה עשרה אע"פ שלא קבע לחג [ושבת] ברכה בפני עצמה יצא ידי חובתו. ואם נזכר קודם שאמר "מודים", אחר שסיים ברכת "המחזיר שכינתו לציון" אומר יעלה ויבוא קודם מודים ויצא. אם התחיל כבר "מודים", אם נזכר לפני שאמר "יהיו לרצון" השני, חוזר ל"אתה בחרתנו". ואם אמר כבר "יהיו לרצון" השני והסיח דעתו מלומר תחנונים, חוזר לראש התפילה של יום טוב.

♦ טעה והתפלל של שבת לא יצא ידי חובתו. ואם נזכר באמצע ברכה אמצעית, פוסק מיד ומתחיל של יום טוב. נזכר לאחר מכן – דינו כנ"ל בטעה והתפלל של חול.

♦ נוהגים לגמור את ההלל ("הלל שלם") בציבור בברכה תחילה וסוף בלילה הראשון של פסח אחר תפילת ערבית וכן בלילה השני.

♦ אחרי "ויכולו" אומרים "הלל". קדיש תתקבל. "מזמור לדוד". חצי קדיש. ברכו. "עלינו". קדיש יתום.

♦ מאחלים איש לרעהו: גוט שבת, גוט יום טוב. [ולהעיר שבשולחן ערוך אדמו"ר הזקן הובא שגם האומרים "במה מדליקין" בכל שבת (ובסידור אדמו"ר הזקן לא הובא בכלל) – אין אומרים אותו ביו"ט (או בחוה"מ) שחל בשבת "כדי למהר בשמחת יו"ט"].

♦ מצוה למהר להתחיל הסדר בשביל התינוקות שלא ישנו.

ומכל מקום לא ימהר להתחיל הקידוש קודם שיהי' ודאי חשיכה, ("בזמן הראוי לאכילת מצה", שהיא מן התורה, ו"כל מה שתקנו חכמים כעין של תורה תקנו", והיינו בזמן צאת ג' כוכבים קטנים), בשעה 8:27. [בירור הלכה זו התפרסם בהוספה לחוברת מטעם הבד"צ לחג השבועות תשע"ה, ע' יד-יט, עיי"ש בארוכה, כדברי רבותינו הראשונים שהובאו להלכה ע"י כ"ק אדה"ז, שפוסק להחמיר לזמן כוכבים קטנים מפני "שאינן אנו בקיאים בבינונים". ודלא כדעת הטועה לומר שבזמן הזה שיש לוחות "אנחנו כולנו בקיאים", שלכן מורה שאין לקיים דברי אדה"ז הפוסק להחמיר. ונתבאר שם שלא זו בלבד שצורת החישובים שבלוחות הייתה ידועה גם בזמן אדה"ז (וגם היו אז לוחות זמנים) ובכל זאת פסק – וכן כתב כ"ק אדה"צ, וכן נמסר מאז בהוראה מכ"ק אד"ש – להחמיר (ונתבאר שם מדוע גם אחרי ידיעת החשבונות לכוכבים בינונים עדיין צריך להמתין לכוכבים קטנים, ושדברי הראשונים כמלאכים שלא לסמוך על בינונים הוא לא רק מהעדר בקיאות, אלא משום סייג). ומלבד שכן הוא לגבי זמן קידוש בליל פסח, ש"כעין של תורה תקנו", "זמן הראוי לאכילת מצה", עוד זאת שפרסום זמן מוקדם עשוי לגרום מכשול גם בקריאת-שמע דאורייתא לפני זמנה (ובליל א' דפסח נוהגים בקשעהמ"ט לקרוא רק פרשה ראשונה, ובפועל הרי חוששים לשיטה הסוברת שגם פרשה שני' היא מן התורה!). ועוד שם שבפרסומי הבד"צ דכאן, משנים קדמוניות, נהגו לרשום את את הזמן המאוחר הרגיל במוצאי שבתות ויו"ט].

♦ השוכח להכין את הפריטים לליל הסדר בערב החג, עליו להכין אותם בחג בצורה המותרת בחג [ושבת]. ולכל לראש, להכין רק את כמות הפריטים הנדרשת ללילה הראשון בלבד, שכן יש איסור להכין ביום הראשון של החג עבור היום השני (אלא אם עושה כל פעולת ההכנה בבת אחת). ובשנה זו, גם איסור מכין משבת ליום טוב.

♦ זרוע: בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן הובא ש"יכול לעשותן בין צלויין בין מבושלין מעיקר הדין, ונהגו שהבשר יהיה צלי על הגחלים זכר לפסח שהיה צלי אש". ולכן, יש לצלותה לפני שבת. אם שכח, יכול לקחת בשר מבושל שלא נצלה או תבשיל אחר. בנוגע לליל שני שחל במוצאי שבת (בקביעות שנה זו): מי ששכח לצלות את הזרוע בערב החג ויש לו זרוע מבושלת, יכול להשתמש בה. ואם רוצה בדווקא בצלי, מותר לו לעשות את

## יו"ל ע"י בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | לא

הצליה בחג (וכן הנוהגין רק לבשל הזרוע ושכחו לבשל, וכן הנוהגין לבשל ואח"כ לצלות, יכולים גם לבשל בחג), אך עליו להזהר משני דברים: **א.** להכין רק הכמות הנדרשת לאותו לילה. **ב.** לוודא שהבשר [שמנהגנו להסירו כמעט כולו מעל עצמות הזרוע] ייאכל ביום השני [אף שבדרך כלל מנהגנו שמדקדקין שלא לאכול הזרוע אח"כ – הרחקה שלא יהא כל דמיון לקרבן פסח], שכן, כל ההיתר לעשות מלאכה ביום טוב (צליה/בישול) הוא רק אם אוכלים ממנו בחג. **זהירות נוספת:** באם הזרוע צלויה אין לאוכלה בליל הסדר, אלא רק ביום למחרת, שכן בלילה אסור לאכול בשר **צלי**. אבל באם הזרוע רק בושלה בחג אין צריך לחכות עד למחר ביום וניתן לאוכלה גם בלילה.

♦ **מרור:** דעת אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך שאסור לפרר את המרור (חריין) ביום טוב **אפילו בשינוי**, לפי שדרך לגוררו הרבה ביחד (ולא כפסק החיי אדם ועוד שהתירו לפרר ולגרר בשינוי). ובשבת, כקביעות שנה זו, הבעי' חמורה יותר. לכן, מי ששכח לפרר את המרור לפני החג, ישתמש בחסה (הבדוקה היטב מתולעים) או יחתוך את התמכא [חריי"ן] בסכין לחתיכות גדולות קצת ולהשתמש בחתיכות אלה (ע"פ שו"ע אדה"ז סשכ"א ס"ז).

♦ **חסא:** בבדיקת עלי חסא (סאלאט) מחרקים יתכנו בעיות של נטילת נשמה, מוקצה, בורר, סחיטה ועוד, ולכן צריך לבודקם ולנגבם מבעוד יום. אם שכח לבודקם ולהכניס מבעוד יום, לא ישרם במים אלא יחתוך החלקים הראויים לאכילה משאר העלה, או יקח רק הקלח או השדרה ללא העלים ויבדוק בעיניו שאין חרקים.

♦ **חרוסת:** לכתחילה יכין מבעוד יום וגם ישים את היין מבעוד יום. אם שכח להכין (וכעת ישנה בעיה של טחינה ולישה כו'), יעשה כך: יחתוך הפירות בסכין לחתיכות גדולות קצת. ובקשר לערבוב היין, תחילה ישפוך את היין לתוך כלי ואח"כ יכניס את החרוסת, ובאופן שתהיה בלילה רכה (למרות שבדרך כלל רוצים לעשות "זכר לטיט" שהיא בלילה עבה ואח"כ לרככה), ואח"כ יערב עם האצבע או אווז בכלי ומנענע עד שתתערב (שו"ע אדה"ז סתע"ג סל"ב).

♦ אם הכין את החרוסת עם היין בתוכו מבעוד יום, עד שכולו בלוע ביין (קצוה"ש סק"ל סקי"א), יכול להוסיף עוד יין בשעת הסדר.

## לב | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

♦ בכל שנה אחרת, מותר להכין את מי-המלח, בליל הסדר, ללא צורך בשינוי (כפי שכותב אדמו"ר הזקן. ולא כפסק החיי אדם ועוד שהצריכו עשיית שינוי בהכנת מי-מלח גם בחג). אבל השנה, כשחל פסח בשבת, יש לשנות את ההכנה בלילה הראשון מכיון שזה ליל שבת, ויכין כמות קטנה ("מעט מזעיר") והוא רק מה שצריך לטיבול כרפס ולצורך טיבול הביצה (בתחילת הסעודה). ומכיון שבשבת אסור לעשות מי מלח עזים ביותר, ישים מלח פחות משני שלישי (שו"ע אדה"ז סתע"ג סי"ט. סשכ"א ס"ג).

♦ מצות: כדאי לבדוק את המצות מבעוד יום שלא יהיו בהן כפולות ונפוחות. באם שכח מותר להסיר הכפולות ונפוחות בשבת, ואין בזה חשש בורר (ע"פ שו"ע אדה"ז סת"ק סי"ח). (ויניחם בצד ע"מ לשורפם לאחר יו"ט).

♦ יש שכתב שאין לחרוך מצה שבורה בשבת ויו"ט לעשותה שלימה, משום תיקון מנא. ובכלל, יש מפקפקים על הנהוג לצרפם ללחם משנה כשנחרכו.

♦ מצה שהעבירו מרשות לרשות בליל החג, בשנה זו שחל בשבת, מותר לאוכלה ולצאת בה ידי חובה (שו"ע אדה"ז סתנ"ד סי"ב). (ומה שלא גזרו חכמים, בפסח שחל בשבת, לבטל את המצוה של אכילת מצה כו' שמא יעבירונו ברה"ר (כמו שביטלו תק"ש בר"ה שחל בשבת כו') - ראה לקו"ש ח"ז שיחת חג הפסח).

♦ להסיר מכשול: איסור גמור לחתוך בשבת וחג חתיכות מגליל נייר או גליל ניילון (או נייר-כסף) בכדי לעשות מהן מפות לשולחן, אף אם החתיכות גדולות יותר מהמידה המדוייקת של השולחן, משום איסור מתקן מנא.

♦ מנהג בית הרב בקבלה מדור דור להתחיל סדר הראשון תיכף אחר תפלת ערבית ושלא להאריך בו כדי לאכול האפיקומן קודם חצות לילה. לא כן הסדר השני אשר עורכים אותו בשעה מאוחרת בלילה והאדמו"ר מאריך בביאור ההגדה ובעניני תורה והתעוררות לעבודה.

♦ בשיחת ליל ב' דחגה"פ תש"ד: "הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק האט געזאגט אז די נעכט, - הכוונה על ב' לילות הסדרים דחגה"פ - איידער מען טוט עפעס מעניני הסדר דארף מען א קוק טאן אין סידור". וראה גם שיחת ליל ב' דחגה"פ תשי"א.



מטעם זה, וגם מצד קוצר היריעה, לא נפרטו כאן הלכות ליל הסדר בפרטיות המתאימה, ומקומם בסידור ובהגדה. ובמיוחד – חשוב לעיין בהגדה עם לקוטי טעמים ומנהגים של כ"ק אד"ש לדעת מה לעשות. בכל זאת, לתועלת הקוראים, נרשמו כאן נקודות אחדות:

**רשימת השינויים במנהג חב"ד ביחס להנדפס בסידור אדמו"ר הזקן:** את הכרפס טובלים במי מלח ולא בחומץ. בברכת "בורא פרי האדמה" מכוונים להוציא (נוסף ל"מרור") גם את ה"כורך". ב"מגיד" אין מגביהים הקערה ורק מגלים מקצת המצות. אחרי "הא לחמא", נוהגים כמה שאין מסלקים הקערה "לצד אחר" אלא מזיזים אותה קימעא ומכסים המצות. באמירת "והיא שעמדה" מכסים תחילה המצות ואחר כך מגביהים הכוס. באמירת "מצה זו" ו"מרור זה" אין נוטלים הפרוסה והמרור ביד, אלא אוחזים את המצה השניה והשלישית ע"י המפה שעליהם ומניחים הידים על ה"מרור" וה"כורך". באמירת "לפיקך" אין אוחזים את הכוס עד סיום ברכת "אשר גאלנו", אלא אוחזים את הכוס עד שמסיימים "ונאמר לפניו הללויה", מעמידים את הכוס על השולחן וחוזרים ומגביהים אותה לברכת "אשר גאלנו". אין מרככים החרוסת ביין, אלא נותנים אותו ביין שבכלי שתחת הגביע ובו טובל המרור. ב"מרור" מכוונים להוציא בברכה גם את ה"כורך". ואין טובלים המרור של כורך בחרוסת, אלא נותנין מעט חרוסת יבשה (מזה שנשאר על הקערה, אחרי נתינת החרוסת ביין שכלי שתחת הגביע) על המרור ומנערים אותה אח"כ ממנה. ב"צפון" אוכלים שני כזיתים ולא רק כזית. בלילה השני אין מקפידים לאכול אפיקומן קודם חצות.

## **רשימת המצוות השייכות לליל הסדר:**

♦ מצוות עשה מן התורה: סיפור יציאת מצרים. אכילת מצה. ובזמן בית המקדש קיים (במהרה בימינו) גם: אכילת בשר קרבן הפסח (ונכללו בו שש עשרה מצוות פרטיות), אכילת בשר קרבן חגיגה, וגם אכילת מרור [שבזמן הזה – הוא רק מדברי סופרים].

♦ מדברי סופרים: הבאת שני תבשילין (זרוע וביצה על הקערה), אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה. שתיית ארבע כוסות. שתיה ואכילה בהסיבה דרך חירות. אכילת מעט ירקות בטיבול כדי להתמיה את התינוקות. אמירת הלל. אכילת מרור (זכר למקדש. ובזמן הבית זו מצוה מהתורה. ובכדי לצאת דעת הלל, אוכלים

## לד | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

את המרור עם מצה, באכילת כורך). טיבול בחרוסת זכר לדם, לטיט ולתפוח. אכילת אפיקומן (זכר לקרבן פסח הנאכל על השובע, או זכר למצה הנאכלת עם הפסח). [וזהו נוסף למצוות שבכל שבת ויו"ט – קידוש, לחם משנה וכדומה].

### רשימת ה"שיעורים" לליל הסדר:

**הערה כללית:** נכון להוסיף קצת על השיעורים, גם כדי לצאת מידי ספק, וגם מפני שהשיעור הוא לבליעה בפועל, ורגיל שהיין עלול להשפך מעט מן הכוס טרם השתי'. כמו כן יש לקחת בחשבון הישארות פירורי מצה בין השיניים.

♦ שיעור הכוס, לכל אחת מארבע הכוסות, רביעית. ושותה הכוס כולו ובבת אחת. (ואם קשה, די בשתיית רובו. אבל בכוס האחרון צריך לשתות רביעית שלם. ובדיעבד אפילו הפסיק כמה פעמים באמצע יצא, והוא שלא ישהה מתחלת שתיה ראשונה עד סוף שתיה אחרונה יותר מכדי שתיית רביעית. ובשני כוסות האחרונות לא יחזור וישתה אלא אם כן שהה מתחלת השתייה עד סופה יותר מכדי אכילת פרס).

פחות מכזית ל"כרפס" [ובבצלים קטנים מאד – אין לאכול בצלים שלמים אף בפחות מכזית]. שני כזיתים ל"מוציא מצה" (רק למי שיש לפניו קערת מצות. ולשאר המסובים שאין אוכלים כזית מהשלימה ופרוסה שבקערה, וכן בדיעבד, "כזית" אחד). כזית "מרור" [שני המינים, חסא ותמכא מצטרפים לכזית]. כזית מצה וכזית מרור ל"כורך". שני כזיתים לאפיקומן (אחד זכר לקרבן פסח ואחד זכר למצה, כנ"ל. ואם קשה עליו, שאז אוכל רק כזית אחד, עליו להתנות שהוא זכר על-פי הדעה שהלכה כמותה).

♦ שיעור כזית: בכזית מצה שהוא מן התורה יש להחמיר שהוא מדת הנפח (VOLUME) של כחצי ביצה בינונית. במרור שהוא מדברי סופרים, וכן בכורך ואפיקומן יש לסמוך על האומרים שכל כזית הוא פחות מעט משליש ביצה. [האוכלים שני כזיתים למצה, כנ"ל, יכולים לשער כל כזית בשיעור הקטן]. מצות עבודת-יד אינן אחידות. ולכן, לא ניתן לשער "שיעור מוזר" לפי גודל המצה. במצות עבודת יד שבהכשר הבד"צ – **בהשערה ממוצעת**, כזית הגדול הוא לערך רבע מצה רגילה, והקטן הוא לערך שישית מצה. במצות גדולות יותר מהממוצע – השיעור פחות. ובמצות קטנות יותר מהממוצע – השיעור הוא יותר.

## יו"ל ע"י בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | לה

♦ אכילת שיעור "כזית" צריכה להיות במשך שיעור "כדי אכילת פרס". בשיעור אכילת פרס במקום האפשרי כדאי לחוש (על-פי ספר המנהגים חב"ד: "למיחש מיבעי") לשיעור של שלוש דקות.

♦ שיעור רביעית במדות זמנינו לערך 3 אונס [מהדעות בזה: בין 2.6 ל-3.4 אונס. החישוב בכוס עגול, נפח של 2 גודלים בינוניים אורך, 21 גודלים רוחב וגבהו - 3.6 גודלים. והוא נפח של כביצה ומחצה].

**רשימת הדברים שצריכים "הסיבה":** ד' כוסות. מצה. כורך. אפיקומן.

♦ שכח להסב: בד' כוסות - בכוס שני יחזור וישתה בהסיבה. בשאר הכוסות - אין לחזור ולשתות בהסיבה (אבל אם התנה בדעתו קודם שמברך על כוס ראשון שיוכל לחזור ולשתות בין כוס ראשון לשני על סמך ברכה זו [וטוב לכתחילה לעשות כן] - יחזור וישתה כוס זה בהסיבה). מצה - טוב להחמיר לחזור ולאכול בהסיבה. כורך - אין צריך לחזור ולאכול בהסיבה. אפיקומן - אין צריך לחזור ולאכול בהסיבה.

**הלכתא למשיחא:**

## **רשימת שינויים בליל הסדר בימות המשיח:** [ו"נאכל

שם מן הזבחים ומן הפסחים". וראה סה"ש תנש"א ח"א ע' 434 הערה 66 על אפשרות לאכול מן הזבחים והפסחים שהקריב אליהו הנביא. פרטי דיני שחיטת, הקרבת וצליית הפסח, לא נזכרו כאן כ"א השייך לליל הסדר במיוחד. רשימה חלקית בלבד, ובכמה פרטים - כמה וכמה דעות, ולפעמים - שנוי במחלוקת הפוסקים מן הקצה אל הקצה. ותשבי יתרץ ספיקות, ולכשיבוא - משה ואהרן עמהם. לא הובאו בכ"מ כל הדעות. ולפעמים - (משמעות) ההכרעה בדברי רבותינו נשיאנו לכאן או לכאן].

סידור הקערה - בזמן שבית המקדש קיים צריך להביא גם את הפסח שיהא לפניו בשעת אמירת ההגדה. בשו"ע אדה"ז - לא הובא שצריך להביא בשר חגיגה **בשעת אמירת ההגדה** (וראה יבין שמועה להרשב"ץ מאמר חמץ ספכ"ו). [באם הפסח מוגש חם לשולחן, מומלץ לעטוף את הפסח שבקערה בעטיפות חד פעמיות, לפי שטעם הברש הנבלע בכלים דינו כנותר, כדלקמן]. בזמן הבית מביאים שני תבשילין (זרוע וביצה) מלבד טהורים בריאים שנמצאו בירושלים ונמנו על הפסח שמביאים הפסח עצמו. לפי כמה דעות, יוצא שהחייבים בקרבן פסח, משתמשים

למצה העליונה משלשת המצות בקערה ("כהן") בסופגנין [ראה לקמן]. בנטילת ידים לכרפס ("ורחץ"), לכמה דעות, בזמן הבית נוטל ידיו ומברך (אף לפחות מכזית). מכוון בברכת בורא פרי האדמה להוציא רק המרור של כורך [כדלקמן, דמשמע שאוכלים מרור רק בכריכה]. ב"יחץ", לכמה דעות, מניח חלק הגדול ל"כורך" וכורכו במפה ומניחו בין הכרים, והקטן יניח בקערה לשם מצות הגדה על המצה. אין אומרים "הא לחמא עניא" בזמן הבית, או עכ"פ אומרים בשינוי נוסח "וי"א שאומרים "כל דצריך ייתי ויפסח" מבעוד יום. ושקו"ט בזה בשיחות קודש]. בנוסח "מה נשתנה" שואל: "שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל הלילה הזה כולו צלי". בקטע "יכול מראש חודש", בזמן הפסח אומרים: "בשעה שיש פסח מצה ומרור מונחים לפניך". בקטע "פסח שהיו אבותינו אוכלים בזמן וכו'" אומרים: "פסח זה שאנו אוכלים על שום מה". אינו מגביה כבש הפסח (לדעת הרמב"ם). בסדר ההגדה להרמב"ם, בזמן הבית, אומר "מרור זה" לפני "מצה זו". בברכת "אשר גאלנו", מסיים במלים: "והגיענו הלילה הזה לאכול בו [פסח] מצה ומרור". סדר הדברים מ"רחצה" ואילך [כמה דעות בזה. וי"א כדלקמן]: רחצה (על נטילת ידים), מוציא ("המוציא לחם מן הארץ", על סופגנין ויחזיק מצה השלישית בידו (משום לחם משנה). וי"א שמברך המוציא על פרוסת סופגנין, שברכת המוציא היא על הפרוסה (משום לחם עוני). ולא ימלא כריסו מזה, בכדי שיאכל כזית מצה באחרונה לתיאבון. ולמנהג מדינות אלו שאין אוכלין סופגנין בפסח – על מיני בצקות של נכרים שנאפו לשם פסח אבל אינן שמורות לשם מצה [וכמבואר בראשונים. וראה בספר המנהיג]. ואין נזהרין מהפסק שיחה בין "מוציא" ל"שלחן עורך"), שלחן עורך, קרבן חגיגה ("על אכילת [לאכול] הזבח", בשיעור כדי שביעה), כורך (כזית פסח, כזית מצה [החלק הגדול ממצה האמצעית ("לוי") שהונח בין הכרים. וכדאי להשתמש גם בכזית ממצה השלישית השלימה, לקיים בה מצות מצה. ועוד, שי"א שמברך ברכת המצה על השלימה] וכזית מרור מטובל בחרוסת ומנער החרוסת מיד. וכן משמע דעת אדה"ז). ומברך על אכילת [לאכול] פסח [פסחים], מצה ומרור. ובמק"א: "אכילת פסח על מצה ומרור". וי"א שמברך ברכה נפרדת על כאו"א. [שיטה אחרת: שמברך על מצה מיד בתחילת הסעודה ועולה לו גם למצה שבכורך. וי"א שאוכל גם בתחילה אחר המצה מהפסח

ומברך עליו אז. ועוד כמה דעות בזה. ואכ"מ]]. בזמן שהפסח נאכל, גם הפטור מפסח, חייב במצה ומרור מה"ת ואוכלן ביחד בכריכה. אין מתחילין שולחן עורך באכילת הביצה (שהיא זכר לאבלות החורבן). מים אחרונים – גם לעתיד לבא. הלל – נהגו לאומרו על הגגות. י"א שבזמן הפסח, חייב לגמור ההלל קודם חצות.

**פרטי מצות אכילת קרבן פסח ודיניהם:** סתם ידים צריכים טבילה לקדשים. מחנכים גם קטנים באכילת הפסח, כל שיכול לאכול כזית צלי. ומותר להאכיל פסח לקטן שהגיע לחינוך, אע"פ שלא נמנה עליו, ואינו בר מינוי, כיון שמתכוין לחנכו במצות. אכילת כל הקדשים, וקרבן פסח וחגיגה בכלל, צריך להיות דרך חשיבות וגדולה ("למשחה לגדולה") כדרך שהמלכים והגדולים אוכלים. מותר לטבל קרבן פסח במשקין ומי פירות או "קטשופ" (הכשר לפסח, כמובן), ואדרבה – הרי זה כדרך שהמלכים אוכלים. אבל, כשכורכו עם מצה ומרור אין לעשות כן. בכלל, אחרי שנצלה הפסח כל צרכו מותר ליתנו על הפלטה לחממו, [ובקביעות שנה זו, שפסח חל בשבת, רק בהתאם לתנאי חזרה בשבת], אבל לא יבשלו במים. קדשים קלים, והפסח והחגיגה בכלל, נאכלים בכל העיר ירושלים [וי"א: רק בקומת קרקע של ירושלים]. שלא לשבור עצם בקרבן פסח, ויש ליזהר בזה בעת חתיכתו, וכן שלא לעשות בעצם אפילו פגימה כחגירת הצפורן. כל שסופו להקשות, אע"פ שכעת הוא רך ("כל שאינו נאכל בשור הגדול אחר שיתבשל"), אין לאוכלו בקרבן פסח. דבר שאין דרך לאוכלו אין צריך לאכול. לכמה דעות, נהגו איסור בשמנו של גיד הנשה [ואינו איסור דרבנן ממש] אף במקום מ"ע דאכילת פסח ולא דנותר [ולפ"ז, צ"ע בנוגע למנהג בני אשכנז בחלק האחוריים. וי"א, שכשאינו ראוי לאכילה מחמת איזה טעם, כיון דאינו עושה מחמת עצלות המצוה אינו בכלל נותר]. אסור לאכול מבשר הפסח **קודם** הלילה [צאת הכוכבים, ג' כוכבים קטנים]. לכמה דעות, הפסח צריך הסיבה [וכל שכן, שאין לאוכלו בעמידה]. ליזהר שלא לאוכלו אכילה גסה. מבחינה פרקטית, מומלץ לאכול הפסח והחגיגה המוגשים חמים לשולחן בכלי מתכות או בכלים חד-פעמיים [שטעם הבשר הנבלע בכלים דינו כנותר, כדלקמן. וכן מומלץ לנקות את השולחן מכלים אחרים]. אסור לאכול הפסח בשני מקומות. נתנמנם באמצע האכילה – דינו כדין אפיקומן בזמן הזה. אסור

## לח | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

להוציא בשר הפסח מהבית ומהחבורה. בשר הפסח שיצא חוץ לחבורה נאסר באכילה. שתי חבורות האוכלות בבית אחד – יעשו מחיצה ביניהם, וכל חבורה הופכת פני' לכיוון אחר שלא יראו מעורבבים (לדעת הרמב"ם). אסור להאכיל מבשר הפסח לשלא למנויו [וערלים, וגרי תושב, ומומרים. ומילתו ומילת בניו ועבדיו מעכבתו מלאכול הפסח]. זמן אכילתו עד חצות (ואם איחר, מחלוקת הפוסקים אם לאוכלו, בלא ברכת הפסח עכ"פ). אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. צריך להשתדל שלא ישאיר ממנו עד חצות [וי"א: עד הבוקר]. אם גמר אכילתו, י"א שיכול להניח אחרים האוכלים, ואינו עובר בלאו דנותר, כיון שסומך עליהם. אבל אין לסמוך על קטנים, ועליו מוטל להשגיח שלא יוותר. הפסח לאחר חצות [וי"א כשיעלה עמוד השחר] מטמא את הידים. ואין חייבים עליו משום נותר עד שיעלה עמוד השחר. לאחר זמן אכילתו דינו כמוקצה. מצוות לינה בירושלים בליל ראשון של יו"ט [נוסף למצוות לינה במוצאי יו"ט ראשון. וי"א – כל שבעת ימי הפסח]. חגיגה נאכלת לשני ימים ולילה אחד (עד סוף יום ט"ו בניסן. ולכתחילה, עיקר מצותו ביום הראשון ובלילה שלאחריו), אבל אם עלה על השולחן עם הפסח, מתבערים עמו, וכן כל התבשילים העולים עם הפסח [כמו: מצה, ומרור]. וגם הם אין נאכלים אלא עד חצות. הנותר מצותו בשריפה. זמן שריפה הוא רק בבקר, ואין שורפין בלילה. ואין שריפתו דוחה [שבת ו]יום טוב. לפיכך, הנותר והגידיים והעצמות של פסח נשרפים בירושלים בחצרותיהם בט"ז ניסן [יום א' דחול המועד, באה"ק]. כלים שהשתמשו בהם לבשר הפסח והחגיגה בעודם חמים צריכים מריקה ושטיפה והגעלה בירושלים. וכלי חרס צריך שבירה. בכלי זכוכית, יש מחמירים לשוברו ולא לסמוך על מריקה ושטיפה. ובכלי פלסטיק ועטיפות פלסטיק, מחלוקת אם צריך מריקה ושטיפה או שבירה.

**הקהל:** השייכות ד"הקהל" וקרבת פסח שיש לו גם גדר קרבת ציבור, "דאתי בכנופיא" ("הקהל") - ראה שיחת ליל ב' דחגה"פ תשכ"ז. שיחת ש"פ תולדות תשמ"ח (סה"ש ח"א ע' 103 הע' 71, ובהנחה מההתוועדות). וראה עד"ז במכתב כללי לחגה"פ תשמ"ח (לקו"ש חל"ב ע' 214 בהערה. ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 695 בהערה).

♦ מצוה לחלק לתינוקות קליות ואגוזים בליל פסח קודם עשיית הסדר כדי שיראו שינוי וישאלו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות. ואף על פי שעל שאלה זו אין לנו מה להשיב להם, מכל

מקום על ידי שיראו שינוי זה ויתעוררו לשאול עליו, יתעוררו גם כן לשאול על שינויים אחרים, דהיינו שאוכלין מצה ומרור ויושבין בהסיבה, וישיבו להם עבדים היינו וכו'.

## לילות הסדר:

♦ פעם אמר לי אאמו"ר [כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע]: יוסף יצחק מ'דארף טראכטען - (במשך הסדר) - אף זיין א מענטש וועט דער אויבערשטער העלפען. בפרט בעת פתיחת הדלת. ניט בעט קיין גשמיות בעט רוחניות (הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים, משיחות חגה"פ תש"ב. בשעת מעשה - ליל ב' דחגה"פ תש"ב - אמר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע לכ"ק אד"ש: "אבל איני רוצה שידעו שסיפרתי לך זה").

♦ בקביעות שנה זו, שפסח חל בשבת, מותר לקרוא את ההגדה לאור הנר (למרות שבשבת רגילה אסור לקרוא לאור הנר "שמה יטה" - שו"ע אדה"ז סער"ה ס"י).

♦ שלום עליכם, אשת חיל, מזמור לדוד, דא היא סעודתא - בלחש.

♦ קידוש: אתקינן סעודתא [בלילה הראשון: יום הששי], בורא פרי הגפן, מקדש [בלילה הראשון: השבת] ישראל והזמנים, שהחיינו. [בברכת שהחיינו בקידוש נפטרת גם ברכת שהחיינו עבור בדיקת וביעור חמץ].

♦ אשה המקדשת ובירכה שהחיינו בהדלקת נרות לא תברך שוב.

♦ שכח ובירך "על נטילת ידיים" ב"ורחץ" [אם אמר רק "ברוך אתה ה'" יסיים "למדני חוקיך". ואם בירך "על נטילת ידיים"] יעשה כסדר הזה: "יחץ", "מוציא מצה", "כרפס" ללא ברכת "בורא פרי האדמה" (כיון שהוא מין ירק מדברים הבאים מחמת הסעודה, ו**כרגיל**. ואם רוצה, יכול לברך תחילה "בורא פרי האדמה" על דברים שאינם באים מחמת הסעודה ויכוון לפטור את המרור והכורך, ואח"כ יקח ירק הרגיל לכרפס), "מגיד" (כרגיל עד "גאל ישראל" ומברך "בורא פרי הגפן" על כוס שני, כרגיל), ויטול ידיו בלי ברכה, וימשיך "מרור", "כורך" וכו' עד גמירא - כרגיל. (מבוסס על הנחה משיחת אחש"פ תשי"ט). [ונראה שכל זה רק אם כשנטל ידיו היתה כוונתו (בטעות) ליטול ידיו לאכילת פת (מצה). אבל אם כיוון ליטול ידיו רק לדבר שטיבולו במשקה ולא לאכילת פת (אלא שבטעות בירך

## מ | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

"על נטילת ידים" מתוך רגילות הלשון וכדומה), צריך לומר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, וליטול ידיו עוד פעם בלי ברכה עבור אכילת פת, ואח"כ ימשיך מ"יחץ" כדלעיל].

**הקהל:** השייכות ד"הא לחמא עניא וכו" ל"הקהל" - ראה בשיחת ליל ב' דחה"פ תשכ"ז.

בשיחת ליל ב' דחגה"פ תשט"ו: עס שטייט אין כתבי האריז"ל אז די הגדה דארף מען זאגען בקול רנה [רם] ובשמחה. ויש לומר אז מצד דעם פלעגט כ"ק מו"ח אדמו"ר זאגן די הגדה בקול רם, און אין די זמנים וואס ער אליין האט ניט געקאנט זאגן בקול רם, דאס הייסט אז ווי א צווייטען האט זיך אויסגעוויזן אין זיינע חושים גשמיים אז ער זאגט ניט בקול רם, פלעגט ער אין יענע זמנים מאנען בא אנדערע זיי זאלן זאגן בקול רם. [ועד"ז בכו"כ שיחות קודש].

בשיחת ליל ב' דחג הפסח תשי"ב: עס שטייט אין כתבי האריז"ל אז פסח ביי נאכט - די ערשטע און די צווייטע נאכט - דארף מען זאגן די הגדה בקול רם ובשמחה, און בכלל דארף מען די נעכט זיין בשמחה. ווארום עס איז ניטא קיין גרעסערע שמחה פאר די שכינה ווי פסח ביינאכט. דערפאר איז בא מיר אלע מאל געווען א וואונדער, אז בא כ"ק מו"ח אדמו"ר פלעגט מען ניט זעהן פסח ביינאכט קיין שמחה, ואדרבא, עס איז נאך געווען א ענין פון דמעות, הגם עס קאן דאך זיין דמעות של שמחה, אבער עס איז ניט געווען ניכר עס זאל זיין דמעות של שמחה. אין כתבי האריז"ל שטייט דאך אבער מען זאל זיין פסח ביינאכט בשמחה, במילא זאל מען זאגן א ניגון. אין ניגונים גופא איז דאך פאראן מרירות ניגונים און שמחה ניגונים, זאל מען זאגן א פריילעכען ניגון און זינגען טאקע בשמחה, און מען זאל טראכטען אז דאס איז שייך צום סדר וואס דער אריז"ל זאגט אז די אמירת ההגדה דארף זיין בשמחה. (כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לגנן א פרייליכן ניגון).

♦ שולחן עורך: כבכל שבת וחג, צריך להזהר כשמקלפים ביצים, בהיות והקליפות נחשבות מוקצה, לקלף ישר לתוך פח האשפה וכדומה.

♦ למים אמצעים ואחרונים אין להעביר ידיו על שפתיו, (וכן כל ז' ימי הפסח, משא"כ אחש"פ שמהדרין לשרות).

♦ זמן אכילת אפיקומן עד חצות הלילה - בשעה 12:53.



♦ ב'הגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים' מובא אודות זמן מזיגת כוסו של אליהו: "אחר ברכת המזון (חוץ מזמנים ידועים)". ובספר השיחות תשמ"ט ח"א ע' 391 הערה 78 נאמר שמזיגת כוס זה "שייכת לחלקו השני של הסדר שקשור עם הגאולה העתידה (שלכן מזיגת הכוס בדרך כלל היא לאחרי ברכת המזון, ורק בזמנים ידועים היו מוזגים הכוס לפני ברכת המזון)", ובשולי הגליון שם נוספה הערה: "ולאחרונה – נהגו כן (למזוג לפני ברכת המזון) בכל פעם."

♦ בברכת המזון: רצה ואח"כ יעלה ויבוא. השוכח [רצה או] יעלה ויבוא ונזכר קודם שאמר "השם" בחתימת ברכת "בונה ברחמי ירושלים" חוזר ל[רצה או] יעלה ויבוא. אם אמר כבר השם חותם הברכה. ואחר כך אומר (כנוסח שבסידור) בא"י אמ"ה שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית וימים טובים לששון ולשמחה את יום חג המצות הזה בא"י מקדש השבת וישראל והזמנים. אבל אם נזכר אחרי התחלת ברכת הטוב והמטיב, אפילו לא אמר רק תיבת "ברוך" חוזר ומברך ברכת המזון. הכרעת רוב הפוסקים שבנזכר ששכח יעלה ויבוא אחרי שתיית כוס שלישי, אף שחוזר ומברך ברכת המזון, אינו שותה עוד פעם כוס שלישי. הרחמן לשבת ויו"ט.

♦ מי שהקיא מאכלו לפני ברכת המזון אינו מברך ברכה אחרונה. לגבי אכילת מצה, מרור, ושתיית ד' כוסות וכו' – נחלקו הפוסקים אם יצא ידי חובתו. ולמעשה, אינו צריך לחזור ולאכול רק כזית מצה. ואפילו בירך כבר ברכת המזון יטול ידים שוב ויברך על נטילת ידים (באם אוכל כביצה) ויברך המוציא ואחר כך ברכת המזון.

♦ מכיון שבקביעות שנה זו ליל א' דפסח חל בשבת, באמירת "שפוך חמתך" הולכים לפתוח הדלת, ללא גרות.

♦ חייב אדם לעסוק כל הלילה בהלכות פסח וביציאת מצרים ולספר בניסים ונפלאות שעשה הקדוש ברוך הוא לאבותינו עד שתחטפנו שינה.

♦ נוהגין שלא לקרות על מטתו רק פרשת שמע [עד "ובשעריך"] וברכת המפיל אבל לא שאר דברים שנוהגין לקרות בשאר לילות כדי להגן, כי לילה זה לילה המשומרת היא מן המזיקין.

## יום שבת קודש, א' דחג הפסח

♦ סוף זמן קריאת שמע במשך חג הפסח בשעה 9:22.

## מב | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

♦ שחרית לשבת ויום טוב. תפלת העמידה לשלוש רגלים עם ההוספות של שבת. הלל שלם.

♦ מוציאין שני ספרי תורה. בקביעות שנה זו, אין אומרים י"ג מדות ו"רבנו של עולם". קריאת התורה.

♦ סימן סדר קריאת התורה של כל הח' ימים של פסח: "משך תורא קדש בכספא פסל במדברא שלח בוכרא". ונתבאר בשו"ע אדה"ז סת"צ ס"ח ואילך, עיי"ש פרטי דינים.

♦ בקביעות שנה זו, שבעה קרואים בספר הראשון, "משכו וקחו", ומפטיר בספר השני, "ובחודש הראשון". הפטרה. יקום פורקן (בקביעות שנה זו).

♦ מוסף לשלוש רגלים. במוסף של יום טוב הראשון של פסח מתחילין לומר מוריד הטל, ואין הצבור רשאים להתחיל עד שישמעו מפי הש"ץ, ונוהגין שהשמש מכריז **קודם** התפלה.

♦ אם שמע הכרזת "מוריד הטל" קודם שהתפלל שחרית – אם אינו מתפלל במנין אחר – יאמר גם בשחרית "מוריד הטל".

♦ אם אמר מוריד הגשם בימות החמה מחזירין אותו, לפי שהגשמים בימות החמה אינם אלא סימן קללה. . לפיכך הוא צריך לחזור לראש הברכה. [ובלוח כולל חב"ד כתב, שגם אם תיקן עצמו תוך כדי דיבור ואמר מוריד הטל, יחזור לראש הברכה. וכן צריך לעשות לכתחילה. אבל יש חולקים. ולכן, בדיעבד, אם תיקן תוך כדי דיבור **וכבר** אמר השם שבחתימת הברכה, לא יחזור. ויכול להתפלל תפלת נדבה, באם אירע בימות החול]. אם נזכר אחר חתימת הברכה חוזר לראש התפילה. [ובלוח כולל חב"ד שאם נזכר אחר שאמר השם שבחתימת הברכה, לפני חתימת "מחי' המתים" יאמר "למדני חוקיך", ויחזור לראש הברכה. וכן בנזכר אחר שאמר השם שבחתימת שאר כל הברכות, לפני חתימת הברכה, יאמר "למדני חוקיך" וחוזר לראש התפילה, כנ"ל].

♦ מוסף לשלש רגלים, היינו אתה בחרתנו ומפני חטאינו וכו'. אלא שצריך להזכיר של שבת קודם ליום המאורע, דהיינו שיאמר ותתן לנו ה' אלקינו את יום השבת הזה ואת יום חג המצות הזה כו' ואת מוספי יום השבת הזה ויום חג המצות הזה כו' (וכולל פסוקי שבת, "וביום השבת", ושל פסח, "ובחודש הראשון"). ישמחו במלכותך. וסמוך לחתימה אומר שבת ומועדי קדשך, וחותם מקדש השבת וישראל והזמנים.

♦ אומרים פסוקי מוסף המיוחדים לימים ראשונים של פסח ("ובחדש הראשון") וליום השבת ("וביום השבת").

♦ שכח ולא אמר פסוקי מוסף, ונזכר בטרם שאמר שם השם בחתימת "מקדש [השבת] ישראל והזמנים", יחזור ויאמר כתיקונו. נזכר לאחר שחתם בשם השם, לא יחזור.

♦ החליף פסוקי ימי החג בפסוקי ימי חול המועד וכדומה, ונזכר בטרם שאמר שם השם בחתימת "מקדש [השבת ו] ישראל והזמנים", יחזור ויאמר כתיקונו. [וכן בשאר ימי הפסח].

♦ נזכר לאחר שחתם בשם השם, נחלקו בזה הפוסקים, ודעת רוב הפוסקים שלא יחזור. [ולהעיר ששיטת האחרונים שאינו יוצא נזכרה בסתמא בשיחת ש"פ נצו"י תשמ"ז (בלתי מוגה). וראה בקובץ "באתרא דרב" גליון ג הע' 26].

♦ טעה והתחיל ברכות אמצעיות של חול או של שבת, צריך לפסוק באמצע הברכה שנזכר בה ולהתחיל אמצעית של תפלת מוסף של יום טוב.

♦ באם הזכיר שבת ויום טוב באמצע הברכה, וחתם ביום טוב בלבד או בשבת בלבד, אם נזכר תוך כדי דיבור יאמר "מקדש השבת וישראל והזמנים". ואם נזכר לאחר כדי דיבור, נחלקו הפוסקים אם צריך לחזור לראש, כיון שכבר הזכיר שניהם באמצע הברכה קודם החתימה. וטוב לחוש שלא לחזור לראש שלא להכניס עצמו לידי ספק ברכה לבטלה. ולכן, אין מחזירין אותו.

**הלכתא למשיחא:** סך-הכל של הקרבנות להיום [וכן בכל שאר ימי הפסח], שלוש-עשרה קרבנות (ומפורטים בנוסח התפילה, "ונשלמה פרים שפתינו"). וזהו בנוסף לקרבן מוסף של שבת, ועריכת לחם הפנים, בקביעות שנה זו. וכל זה, בנוסף לקרבנות הפרטיים שעל כל אחד להביא ביום הראשון של חג: עולת ראיה (אלא שבפועל לא דייקו להקריבם ביום טוב ראשון. ובקביעות שנה זו, בלאו הכי אינו דוחה שבת), שלמי חגיגה, ושלמי שמחה (שחיוב הקרבנות פעם אחת במשך החג - כתשלומין ליום הראשון).

היום, יום ראשון של פסח, החליל מכה לפני המזבח. גם בקביעות שנה זו, חליל זה דוחה שבת מפני שהוא חליל של קרבן וחליל של קרבן עבודה היא ודוחה את השבת.

♦ בחזרת הש"ץ תפילת טל. ברכת כהנים.

## מד | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

♦ ברכת כהנים. כשאומרים תיבת יברוך – המתברך ראשו באמצע. ה' – מיסב ראשו לימינו, שהיא שמאל המברך. וישמוך – באמצע. יאר – לשמאלו שהיא ימין המברך וכו'. שלום – ראשו באמצע. אמירת רבש"ע – בשעה שהכהנים מנגנים דוקא, אבל כשאומרים התיבות צריך לשמוע. כשמנגנים ל"וישם" אומרים רבוש"ע... הצדיק. כשמנגנים לתיבת "לך" ואם... אלישע. ל"שלום" וכשם... לטובה. כשאומרים "שלום" – אומרים "ותשמרני ותחנני ותרצני". אדיר במרום אומרים אחר ענית אמן כשעדיין הטלית על פניו.

♦ על-פי הוראת כ"ק אדמו"ר (מהור"י"צ) נ"ע אומרים "ולקחת סולת".

♦ שש זכירות אחרי התפילה.

♦ סדר הקידוש: בלוח כולל חב"ד נכתב שאומרים מזמור לדוד וכו' עד ויקדשהו בלחש. אלה מועדי. סברי מרגן. בורא פרי הגפן.

♦ לא בירך שהחיינו בליל הראשון ונזכר למחר אומר בשעה שנזכר.

♦ האנשים אין יוצאים ידי חובת שמחת יו"ט אלא ב[רביעית] יין (ולכמה דעות: לא במיץ ענבים) **כל יום** (וגם בחול המועד). אך אפשר לצאת ידי חובה בשתיית הרביעית מכוס הקידוש. כ"ק אדמו"ר (מהור"י"צ) נ"ע שתה רביעית יין **בכל סעודה**. והקטנים נותן להם קליות ואגוזים משום שמחת יום טוב.

♦ שמחת יום טוב חייבים מדאורייתא ועם כל זה ודאי אין לבסומי כו' וכמו שכתב הרמב"ם גבי שמחת יום טוב לא ימשך ביין כו'.

♦ מצות עונג יו"ט: צריך לקבוע כל סעודה על היין, דהיינו שישתה יין באמצע סעודתו אם ידו משגת וירבה בבשר ויין ומגדנות כפי יכלתו.

♦ ברכת המזון כדאתמול.

**הלכתא למשיחא:** בזמן שבית המקדש קיים אוכלין [כל שבעת ימי הפסח] בשר שלמים לשמחה. ונתבאר בלקוטי שיחות חל"ג ע' 62 ואילך, שלדעת אדה"ז, ש"עיקר המצוה" דשמחת יום טוב (אצל אנשים) היא אכילת בשר שלמים, אין זו שמחה גשמית בלבד, אלא שמחה של **מצוה**, ושיש בה **קדושה** (אכילת קדשים), עיי"ש באורך.

**הלכתא למשיחא:** בנוגע לקביעות שנה זו, "בזמן שיהי' יום טוב של אחד משלשה רגלים בשבת, [וכן בכל השנים - בשבת שבתוך החג] חולקין כל המשמרות בשוה בלחם הפנים".

♦ יש להימנע מלקבוע סעודה משעה עשירית ולמעלה (בשעה 4:19), בכדי שיוכל לאכול סעודת יום טוב שני לתיאבון. ונוהגין קצת בני אדם למעט באכילת מצה ביום ראשון כדי לאכלו בליל שני לתיאבון.

♦ מנחה: קריאת התורה (פרשת אחרי). תפלה לשלש רגלים עם ההוספות של שבת. אין אומרים צדקתך.

♦ אסור להכין שום דבר לצורך יום שני של חג עד לשעה 8:28 (ואמירת "ברוך המבדיל וכו'", או "ותודיענו" בתפלת ערבית, כדלהלן).

## מוצש"ק, ליל ב' דחג הפסח

♦ לפני הדלקת נרות או כל מלאכה אחרת המותרת ביום טוב (ולפני הכנה ליום טוב שני, כדלעיל) יש להתפלל ערבית ולהבדיל בתפלה באמירת "ותודיענו", או לומר עכ"פ "ברוך המבדיל בין קודש לקודש".

הדלקת נרות (אחרי השעה 8:28) מאש הדלוקה לפני החג.

♦ מדליקים הנרות לפני הברכה כבשבת. בהדלקת נרות שתי ברכות: ברכת להדליק נר של יום טוב, שהחיינו.

♦ יש מחמירים שלא להשתמש בנר של יום טוב כדי להדליק עמו נר אחר של חול או להדליק את הגז.

♦ אסור לחמם נר ולדבקו בפמוט גזירה שמא ימרח (שישפשפנו להחליקו על פני שטח הפמוט). גם אסור לחתוך שולי הנר בכדי שיוכל לתוקעו בנקב הפמוט, משום איסור מחתך. אבל מותר לתחוב נר בתוך הפמוט לצורך הדלקת נרות יום טוב, אף שהנר נשחק מעט ואין בזה משום מחתך.

♦ אם הפמוט מלא בשיירי נרות, אף שמותר לנקות את הפמוט, ואין בזה משום תיקון כלי, וכן המשתמשים בנרונים בתוך כוסיות זכוכית, שמותר להם לנקות את הכוסית מדיסקית המתכת של הנרונים שנדבקה לתחתית כוסית-הזכוכית בכדי להניח במקומה נר חדש - מכל מקום, שיירי הנרות וכן הדיסקית שבנרונים, דינם כמוקצה ואסורים בטלטול [בזמנינו שאינם עומדים לתשמיש אחר. וגם בזמנם, כתב אדה"ז, שאף

שמעיקר הדין אינם מוקצה, נכון ליזהר שלא לטלטלם כי אם לצורך הרבה. וגם אין להתיר לטלטלם משום צורך אוכל נפש מכמה טעמים. ואכ"מ]. ולכן, יניח מעט שמן בפמוט, ואז מותר לטלטלו, ויטלטלנו עד מקום האשפה, וישליך השיריים באופן ששיירי הנר יפלו ישר לאשפה. בנרונים, שהדיסקית נדבקת לתחתית הכוסית, ולא שייך להוציאם אלא ע"י כלי – אסור לנקותם ולגרום ע"י סכין, כיון שהסכין נעשה לו כיד ארוכה. והעצה לזה, להניח מעט שמן או מים בכוסית בערב יו"ט, שהדיסקית לא תידבק, ואז יכול ביום טוב לטלטל הכוסית כנ"ל עד מקום האשפה, וינער הכוסית באופן שהדיסקית תפול ישר לאשפה.

♦ ערבית: שיר המעלות. מעריב לשלש רגלים. ותודיענו. [בגדר ההבדלה בתפלה וכן הבדלה דיקנה"ז, ראה בארוכה בקובץ "באתרא דרב" גליון ג]

שכח ותודיענו אינו חוזר [אבל עדיין אסור במלאכת אוכל נפש עד שיבדיל בין קדש לקדש. באם טעה ואכל ולא הבדיל בין קדש לקדש יתפלל שוב ויאמר "ותודיענו"]. הלל שלם. ומתחילין לספור ספירת־העומר תיכף אחר תפילת ערבית [אחרי הלל שלם] ("היום יום אחד לעומר", "חסד שבחסד", עם שאר הכוונות המפורטות בסידור).

♦ במעלת קביעות שנה זו, שספירת העומר מתחילה ממחרת השבת כפשוטו, תמימות כששת ימי בראשית ("בזמן שאין ישוע ושכני' ביניהם") – ראה לקו"ש חי"ב ע' 96 ואילך. חכ"ב ע' 145. חל"ח ע' 7 ואילך. (ומהדו"ב דהנ"ל – בספר השיחות תנש"א ח"א ע' 447 ואילך). ספר השיחות תנש"א ח"א ע' 437 ואילך. ועוד.

♦ עלינו אחרי ספירת העומר.

**הלכתא למשיחא:** קצירת העומר בעסק גדול, וכל הלילה כשר לקצירה. פרטים ברמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ז.

♦ פרטי ליל הסדר – ראה לעיל בליל א' (חוץ מזמן אכילת אפיקומן וסיום הסדר, כדלהלן. ועוד שינויים שיפורטו לקמן).

גם בקביעות שנה זו, כשחל (ליל שני של) פסח במוצאי שבת צריך להביא שני תבשילים [זרוע וביצה], אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה, אף שלא היתה חגיגה נאכלת בליל זה – ראה הטעם בשו"ע אדה"ז סתע"ג סכ"ג.

♦ בשיחת ליל ב' דחה"פ תשי"א: כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר שאביו כ"ק אדנ"ע היה נוהג להתחיל את הסדר השני בשעה התשיעית ולסיימו כמה שעות לאחר חצות. וכיון שחייב אדם לומר בלשון רבו. . צריכים כל התלמידים המקושרים והשייכים אל הרבי – להתנהג בסדר ההנהגה של הרבי. ובנידון דידן, בנוגע לעריכת הסדר השני – שיש להתחיל בשעה התשיעית ולסיים כמה שעות לאחר חצות. בסדר הראשון היה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע מדייק לאכול את האפיקומן לפני חצות, אבל בסדר השני לא היה מדייק בזה, והיה אוכל את האפיקומן לאחר חצות. וכן היה נוהג כ"ק מו"ח אדמו"ר וכיון שכן נהגו כ"ק מו"ח אדמו"ר וכ"ק אדנ"ע, מובן שכן נהגו גם רבותינו נשיאינו שלפנ"ז. – על-פי נגלה בשו"ע כו', לא מצינו טעם לחלק בזמן אכילת האפיקומן בין הסדר הראשון לסדר השני, אבל, מובן וגם פשוט שכיון שכך נהגו רבותינו נשיאינו, בודאי היה להם טעם על זה על-פי פנימיות הענינים. ומלבד הטעמים הפנימיים שבזה, ישנו גם הטעם הפשוט – שבסדר השני היו נוהגים להאריך בביאור ההגדה, ובמילא היתה מתאחרת אכילת האפיקומן עד לאחר חצות.

♦ במוצאי היום הראשון, שהוא גם מוצאי שבת, צריך גם להבדיל, וממילא סדר הקידוש הוא יקנה"ז – יין קידוש נר הבדלה זמן. אם שכח להבדיל, יש בזה כמה פרטי דינים (אם נזכר לאחר כוס א', לאחר כוס ב' וכו'), ומובאים בשו"ע אדמו"ר הזקן סי' תעג סעיפים ו"ז. ואכ"מ.

♦ בהבדלה אין מקרבים הנרות ואין מאחדים השלהבת, וכן אין מביטים בצפרנים. בעת ברכת מאורי האש מסתכל בנרות כמו שהן, כל אחת בפני עצמה.

♦ אין מברכים על הבשמים. וראה בארוכה בלקוטי שיחות חל"א ע' 191 ואילך.

♦ נוסח ההבדלה: המבדיל בין קדש לקדש. טעה ואמר בין קדש לחול, עדיף שישמע הבדלה מאחר. באם אין לו אחר לשמוע ממנו הבדלה יחזור ויבדיל בעצמו. (ונתבאר בארוכה בכינוס תורה בחוה"מ פסח תשע"ד ונדפס בקובץ "באתרא דרב" גליון ג).

♦ בקביעות שנה זו, בנוסח ההגדה, בסיום ברכת גאל ישראל, אומרים הלילה: "מן הפסחים ומן הזבחים". טעם הדבר, שאין החגיגה באה בערב פסח שחל להיות בשבת, ולכן כשחל ליל

## מח | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

פסח [גם ליל יום טוב שני] במוצאי שבת, אין אומרים "מן הזבחים (חגיגה הבאה קודם הפסח כדי שיהא נאכל על השובע, ואח"כ) ומן הפסחים", אלא אומרים "מן הפסחים ומן הזבחים (החגיגה שתבוא למחרתו)".

♦ ההוראה משינוי הנ"ל בשנה זו – ראה באורך שיחת ליל ב' דחגה"פ תשי"א. ושם: המורם מכל האמור לעיל, שלילה זה – ליל פסח שחל במוצאי שבת, שאומרים בו "ונאכל שם מן הפסחים ומן הזבחים", כיון שלא נוגע שיהי' הפסח נאכל על השובע, שבזה מרומז מעין ודוגמת השלימות דבירור הגוף לעתיד לבוא (כנ"ל בארוכה) – מסוגל ביותר להארת הגילויים דלעתיד לבוא. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) יתן השי"ת שבמהרה בימינו ובעגלא דידן יוליכנו הרבי לקראת משיח צדקנו. הולך וקרב יום אחרון של פסח, שהוא, כדברי הרבי, יומו של משיח ("משיח'ס טאג"), שבו מפטירין "ויצא חוטר מגזע ישי וגו'". ויה"ר שבימים הסמוכים ממש יקויים יעוד זה, והרבי – שהוא מגזע ישי, ממלכות בית דוד – יגאלנו מהגלות הרוחני ומהגלות הגשמי, ויוליכנו אל הגאולה האמיתית והשלימה. [כ"ק אדמו"ר שליט"א חזר לחדרו וכל הקהל המשיכו לרקוד בשמחה גדולה. לאחרי משך זמן נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לביהמ"ד עם הגדה של פסח, ישב על מקומו ואמר:] עיי"ש ההמשך.

♦ בברכת המזון [וכן בשאר סעודות המחוייבות של חג]: השוכח יעלה ויבוא ונזכר קודם שאמר "השם" בחתימת ברכת "בונה ברחמיו ירושלים" חוזר ליעלה ויבוא. אם אמר כבר השם חותם הברכה. ואחר כך אומר (כנוסח שבסידור) בא"י אמ"ה אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה את יום חג המצות הזה בא"י מקדש ישראל והזמנים. אבל אם נזכר אחרי התחלת ברכת הטוב והמטיב, אפילו לא אמר רק תיבת "ברוך" חוזר ומברך ברכת המזון.

♦ בהערה לספר השיחות תש"נ ח"ב ע' 664 מובא שיש נוהגין לומר ולקרות שיר השירים בזמנים מסויימים במשך השנה. ולפי מנהג חב"ד – אין אומרים זה (אפילו בלי ברכה) [מלבד יוצא מן הכלל שיש נוהגין לומר שה"ש בליל הסדר, ובפרט בליל שני – כפי שנהג אדמו"ר ז"ל].

♦ ליל ב' דחג המצות קריאת שמע שעל המטה כמו בכל יום טוב.



## יום ראשון, ב' דחג הפסח

♦ שחרית (עם "מוריד הטל") לשלש רגלים. הלל שלם. שני ספרי תורה. י"ג מדות ו"רבוננו של עולם". קריאת התורה.

מוסף (עם "מוריד הטל") לשלש רגלים. פסוקי מוסף המיוחדים לימים ראשונים של פסח ("ובחודש הראשון"). פרטי דינים כדאתמול. ברכת כהנים.

♦ קידוש: אתקיננו סעודתא (בנוסח המיוחד לשלש רגלים). אלה מועדי. סברי מרנן. בורא פרי הגפן.

♦ שיעורי חומש ("חת"ת") דשבוע זה – פרשת אחרי, בפעם השני'.

♦ טוב לעשות איזה דבר בסעודה ביום שני לזכר לסעודת אסתר שהיתה ביום זה שבו ביום נתלה המן, ונתבאר בארוכה בלקוטי שיחות כרך ג ע' 1016. מסופר שבסעודת חג הפסח תשכ"ט אמר כ"ק אד"ש שאין הכוונה לשינוי אלא להוספה, וכששאלו במה מתבטאת ההוספה, באכילה, בניגון או באמירת "לחיים", ענה: יכולים אתם לעשות את כל השלושה...

**הלכתא למשיחא:** הקרבת קרבן עומר. פרטי' ברמב"ם הל' תמידין ומוספין כנ"ל. [ומה שאין מזכירים בקריאת התורה ובמוספי היום פרשת קרבן עומר, וכן פרשת שתה"ל בחגה"ש, נתבאר בארוכה בכינוס תורה אסרו חגה"ש תשע"ד].

♦ אם שכח ולא ספר בלילה סופר ביום בלא ברכה.

♦ מסכת סוטה, דף ליום. היום הראשון לעומר מכוון לדף השער של המסכת "שאז קורא ולומד שמה של המסכת ב"דף-השער", ומחליט ומכריז שלמחרתו מתחיל ללמוד דף ליום דף ליום" – נתבאר בשיחות קודש: ערב חגה"ש תשמ"ג. ש"פ במדבר תשמ"ה. ש"פ קדושים תשמ"ו.

♦ מנחה לשלש רגלים.

**מוצאי יום טוב בשעה 8:29.**

♦ בתפלת ערבית: אתה חוננתנו, (בנוסף ל"מוריד הטל" מתחילים הלילה לומר:) "ותן ברכה", יעלה ויבא. קדיש שלם. ספירת העומר. עלינו.

♦ שכח ואמר "ותן טל ומטר", בין שנזכר קודם סיום הברכה, בין שנזכר אחר כך, צריך לחזור לראש הברכה. [ובלוח כולל חב"ד כתב, שגם אם תיקן עצמו תוך כדי דיבור ואמר "ותן

ברכה", יחזור לראש הברכה. וכן צריך לעשות לכתחילה. אבל יש חולקים. (ונת' בארוכה בכינוס תורה לחוה"מ פסח דאשתקד (תשע"ה) וי"ל בע"ה בגליון "באתרא דרב"). ולכן, בדיעבד, אם תיקן תוך כדי דיבור וכבר אמר השם שבחתימת הברכה, לא יחזור]. ואם לא נזכר עד לאחר חתימת ברכות אחרות צריך לחזור לראש ברכת השנים, ולומר משם ואילך כל הברכות על הסדר. [ובלוח כולל חב"ד שאם נזכר אחר שאמר השם שבחתימת הברכה, לפני חתימת "מברך השנים" יאמר "למדני חוקיך", ויחזור לראש הברכה. וכן בנזכר אחר שאמר השם שבחתימת שאר כל הברכות, לפני חתימת הברכה, יאמר "למדני חוקיך", וחוזר לראש ברכת השנים, כנ"ל]. אם כבר סיים התפילה חוזר לראש התפילה.

המסופק אם אמר ותן טל ומטר או ותן ברכה – עד שלושים יום, חזקה מה שהוא למוד [=רגיל] הוא מזכיר. [בנוגע לאופן חשבון שלושים יום, נתבאר בארוכה בחודש טבת דשנה זו, וי"ל בע"ה בגליון "באתרא דרב"].

♦ שכח ולא אמר "יעלה ויבא" [וכן בכל ימי חול המועד]: אם נזכר קודם שאמר ה' מברכת "המחזיר" יאמר "יעלה ויבוא" וגם "ותחזינה". אם נזכר קודם שאמר "מודים" אחר שסיים הברכה אומר במקום שנזכר. אם התחיל כבר "מודים", [אם נזכר לאחרי שאמר השם שבחתימת הברכה, לפני חתימת "הטוב שמך", יאמר "למדני חוקיך", וחוזר ל"רצה". וכן אם נזכר אחרי שאמר השם בחתימת ברכת "המברך את עמו ישראל בשלום", לפני חתימת הברכה. ו] אם נזכר לפני שאמר "יהיו לרצון" השני, חוזר ל"רצה". ואם אמר כבר "יהיו לרצון" השני והסיח דעתו מלומר תחנונים, חוזר לראש התפילה.

♦ בהבדלה: נוסח ההבדלה כרגיל, רק ללא ברכת הבשמים והנר. "המבדיל בין קדש לחול" ולא "בין קדש לקדש". טעה ואמר "המבדיל בין קדש לקדש" – עדיף שישמע הבדלה מאחר. באם אין לו אחר לשמוע ממנו הבדלה יחזור ויבדיל בעצמו. (ונתבאר בארוכה בכינוס תורה בחוה"מ פסח תשע"ד ונדפס בקובץ "באתרא דרב" גליון ג).

♦ בברכת המזון [וכן בכל ימי חול המועד]: יעלה ויבוא. השוכח יעלה ויבוא ונזכר קודם שאמר "השם" בחתימת ברכת "בונה ברחמיו ירושלים" חוזר ליעלה ויבוא. אם אמר כבר השם חותם הברכה. ואחר כך אומר (כנוסח שבסידור) בא"י אמ"ה אשר נתן

מועדים לעמו ישראל לששון ולשמחה את יום חג המצות הזה. אבל אם נזכר אחרי התחלת ברכת הטוב והמטיב, אפילו לא אמר רק תיבת "ברוך" אינו חוזר. אין אומרים הרחמן של יו"ט.

בסיום ברכת המזון אומרים: "מגדול [ולא "מגדיל"] ישועות מלכו".

## יום שני, א' דחול המועד

♦ שחרית: אין מניחים תפילין בחול המועד. שחרית לחול, אין אומרים "מזמור לתודה" (עד סוף החג). יעלה ויבוא. חצי הלל, קדיש תתקבל. שיר של יום, קדיש יתום. קריאת התורה (2 ספרי תורה. 4 עולים). אחרי קריאת התורה בספר ראשון ("קדש") מניח ס"ת השני על הבימה [כי אין מסלקין הראשונה עד שכבר הניחו השניה על השולחן שלא יסיחו דעתן מן המצוות]. הגבהה וגלילה לס"ת הראשון. בס"ת השני, קוראים רביעי בפרשת המוספין שבפינחס ("והקרבתם"). ואח"כ חצי קדיש. [ועד"ז בשאר ימי חול המועד].

♦ שכח ולא אמר "יעלה ויבא" בשחרית, ונזכר לאחר שהתפלל מוסף, אינו חוזר להתפלל שחרית.

♦ מוסף לשלש רגלים (אומרים פסוקי "והקרבתם" בכל יום, "ומנחתם ונסכיהם"). שש זכירות.

♦ שכח לברך "שהחיינו" בקידוש ליל שני, אפילו בירך כבר בליל ראשון, חייב לברך אימתי שנזכר בכל שבעת ימי החג, דהיינו עד סוף יום טוב האחרון של גלויות.

♦ האנשים אין יוצאים ידי חובת שמחת יו"ט אלא ב[רביעית] יין בכל יום. כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע שתה רביעית יין בכל סעודה. והקטנים נותן להם קליות ואגוזים משום שמחת יום טוב.

♦ היום מתחילים ללמוד מסכת סוטה, דף ב.

♦ "אכילת מצה בששת ימים רשות, כמו שתפילת ערבית רשות, כך מצה זו. . לפי זה מובן דגם רשות יש בו קצת מצוה. . טוב יותר לאוכלה, ולא לאכול פירות ושאר דברים שאינן מצה כלל".

חול המועד חייב לכבדו במאכל ומשתה ובכסות נקיה כשאר ימי יום טוב, שלא ינהג בהן מנהג חול. המבזה את המועדות (עושה בו מלאכה או שנוהג בו מנהג חול באכילה ושתיה) אע"פ שיש

## נב | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

- בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק וכו' וכאילו עובד וכו'.
- דוגמאות למלאכות האסורות בחול המועד: פרקמטיא, תפירה, כביסה (חוץ מבגדי תינוקות המלכלכים בגדיהם תדיר), כתיבה (אלא אם צורך המועד. והמנהג לעשות בשינוי קל), הדפסה, נטילת צפרניים, ותספורת.
- בספר פלא יועץ ערך חול המועד: "בענין חול המועד רבים עברו, ומחמת שהותרו איזה מלאכות יותר מיום טוב נעשו כל המלאכות כהיתר ואין מבקש לידע מהו אסור ומהו מותר . . והאיש הירא לנפשו ידרוש מעל ספר או מפי סופרים איזו מלאכה אסורה ואיזו מותרת ולא יעבור".
- מבצע תורה: "כלום אסור לעשות מלאכה אלא כדי שיהיו אוכלים ושותים ושמחים ויגעים בתורה" (ירושלמי).

על־דבר ההוראה המיוחדת מקביעות ימי חוה"מ פסח דשנה זו, שבאין בהמשך אחד שאין יום השבת מפסיק ביניהם (כי יום הראשון (והאחרון) של חג חל להיות בשבת) – ראה בארוכה בלקוטי שיחות ח"ז ע' 266 ואילך (משיחת שבת הגדול תשל"א). ושם ע' 267: מכיון שהקביעות דשנה זו היא שכל ימי חול–המועד רצופים הם, בלי שום הפסק זמני הפוטר מחיוב לימוד התורה, הרי זו הוראה על תוקף החיוב של לימוד התורה ביתרון מיוחד בימים אלה. ועיי"ש ע' 268 (משיחת י"א ניסן תשל"א): שבמיוחד יצלו ימי חג הפסח להוספה בלימוד התורה – הוספה בכמות והוספה באיכות . ובפרט בימי חול המועד שבהם החיוב הוא "לעסוק בתורה יומם ולילה ממש". ועיי"ש השייכות לזמן זה "שנמצאים אנו בהזמן ד"ערב גאולה" ממש – ערב (וסמוך) ממש וגאולה ממש (אמיתית ושלימה)", והשייכות לנשי ובנות ישראל.

### יום שלישי, ב' דחול המועד, ח"י ניסן

- יום הולדת הרה"ג הרה"ח המקובל הרב לוי יצחק שניאורסאהן נ"ע, ויום הברית של כ"ק אד"ש.
- פרטי איסור חדש בשו"ע אדה"ז סימן תפט. ואכ"מ.
- סדר התפלה – כדאתמול.

### יום רביעי, ג' דחול המועד, י"ט ניסן

- סדר התפלה כדאתמול.
- כינוס תורה: בבית חיינו "770" בשעה 7:30, ושוב לאחר

תפילת מעריב (8:30 לערך) בהשתתפות הרבנים חברי הבד"צ שליט"א.

## יום חמישי, כ' ניסן, ערב "שביעי של פסח"

♦ סדר התפלה כדאמתמול.

♦ בערב שביעי של פסח מותר להקיז דם לפי שהכל רגל אחד הוא ואינו ערב יום טוב אלא אמצע ימים טובים הוא.

♦ יש להימנע מלקבוע סעודה משעה עשירית (4:21) ולמעלה, בכדי שיוכל לאכול סעודת יום טוב לתיאבון.

## עירוב תבשילין

לפרטי הלכותיה - ראה בשו"ע אדה"ז סי' תקכז.

כדאי לעשות תזכורת על הטלפון ובאימייל וכדומה, כי ישנם רבים ששוכחים וזו בעיה חמורה (כדלהלן).

סדר עירוב תבשילין: כשחל יום טוב ביום ה' וביום ו' או ביום ו' ובשבת יקח בערב יום טוב הפת [והיינו מצה כשירה לפסח] משבת [בשיעור כביצה] וגם תבשיל חשוב עמו כגון בשר או דג [בשיעור כזית] ויתן ביד אחר [ולכתחילה עדיף שיהא מישוהו שאינו מבני הבית, ואפילו אם האחר אוכל משלו וסמוך על שולחנו ממש, ויכול לזכות אפילו ע"י בנו הגדול אם הוא נשוי אע"פ שסמוך על שולחנו ממש. וכשאין לו אחר יכול לזכות לכתחילה ע"י אשתו ובנו ובתו הגדולים האוכלים משלו] לזכות על ידו לכל הקהל, ואומר: אֲנִי מְזַכֵּה לְכֹל מִי שְׂרוּצָה לְזָכוֹת וְלִסְמוּךְ עַל עִרוֹב זֶה.

ומי שזוכה נוטל בידו ומגביה טפח וחוזר המזכה ונוטל מיד הזוכה, והמזכה מברך: בָּרוּךְ אַתָּה אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל מִצְוֹת עִרוֹב.

בְּדִין יְהִי שְׂרָא לָנָא לְאֶפְוִי וּלְבִשׁוּלֵי וּלְאֶטְמוּנֵי וּלְאֶדְלוּקֵי שְׂרָגָא וּלְתַקְנָא וּלְמַעְבֵּד כָּל צְרָכְנָא מִיּוֹמָא טְבָא לְשִׁבְתָּא לָנָא וּלְכָל-יִשְׂרָאֵל הַדְרִים בְּעִיר הַזֹּאת.

ואם אינו מבין בלשון ארמי, יאמר בלשון שמבין. התרגום ללשון הקודש: "בעירוב זה יהיה מותר לנו לאפות ולבשל ולהטמין ולהדליק נר ולתקן ולעשות כל צרכינו מיום טוב לשבת, לנו ולכל ישראל הדרים בעיר הזאת".

אם שכח לערב בעצמו - למרות שלפעמים אפשר לסמוך

על העירוב של הרב, אך מכיון שבכמה אופנים עצם השכחה נחשבת כפשיעה (שו"ע אדה"ז סתקכ"ז סי"ד) ופושע לא יכול לסמוך על העירוב של הרב – לכן, מי ששכח צריך לשאול רב אם במקרה שלו יכול לסמוך על העירוב של הרב.

מי שנזכר בחג יש כמה אופנים להתיר לבשל מאכלי השבת, וצריך לשאול רב. אולם, לא כל האופנים מועילים להדלקת הנרות של שבת (ראה שו"ע אדה"ז שם סכ"ט), במציאות ימינו שיש נר החשמל.

גם מי שאין בכוונתו לבשל מיו"ט לשבת (מאיזה סיבה שתהי'), זקוק לעירוב תבשילין (ולכל הדעות, כדברי המג"א וכפס"ד אדה"ז שאין בזה מחלוקת) – בברכה – עבור הדלקת נר שבת, ובלא זה – אינו יכול להדליק הנר ביו"ט לצורך שבת.

אורחים המתארחים אצל אחרים בחג, ישאלו שאלת רב בנוגע לסמוך על עירוב תבשילין שלהם. [וראה בארוכה בחוברת "באתרא דרב" גליון ב].

♦ לטהר עצמו ערב הרגל.

בספר השיחות תש"ג ע' 85 מובא: בא אונזערע רביים האט מען געזען שש"פ גרויסע גילויים. דער סדר האט זיך אנגעהויבן פון נאך חצות היום ערב שש"פ. די טבילת טהרה פון ערב שש"פ איז געווען חלוק פון דער טבילת טהרה פון ערב שבת און ערב אנדערע מועדים, און אפילו פון דער טבילת טהרה פון ערב ר"ה וערב יום הכפורים [ראה שם בארוכה, ועוד שם בע' 87:] די טבילת טהרה פון ערב שביעי של פסח איז שטארק פארבונדן מיט די ענינים, וואס ווערן דורכגעפירט אין די ספירות פון עולמות העליונים און אין די מדריגות נשמה וואס בכל אחד מישראל.

♦ בשנה זו יש לזכור להביא את המצות והיין עבור סעודת משיח לבית הכנסת (ששם מתכונן לערוך את הסעודה) לפני השבת, היום או מחר [באם הניחו עירוב תבשילין].

♦ יש לסדר אש דולקת [ואפשר אש מהגז] עבור הדלקת נרות בערב שבת בשביל ליל שני.

ימשמש בבגדיו עם חשיכה, בפרט שלבשו בגדי שבת ויום טוב במשך היום.

♦ לתת צדקה עבור שני ימי החג (ערב שבת קודש ושבת קודש).

♦ הדלקת נרות שבת ויום טוב בשעה 7:31 (18 דקות לפני

השקיעה). הברכה: להדליק נר של יום טוב. אין אומרים "שהחיינו".

## אור ליום שישי, ליל שביעי של פסח

בספר השיחות תרח"ץ ע' 270: אמר אאמו"ר: "שביעי של פסח איז אָפּן פאר אלעמען, כמו שיש הזמנים של התגלות העצמות כמו חשף ה' את זרוע קדשו, הנה שביעי של פסח הוא אחד מהזמנים הללו, וואס יעדערער נעמט. מען דארף מייקר זיין מיט יעדער רגע".

♦ שמחת שביעי של פסח ואחרון של פסח גדולה משאר ימי הפסח.

**הקהל:** השייכות דמעלת האחדות בשביעי של פסח ביחס לשאר ימי חגה"פ ו"הקהל" - ראה שיחת אחש"פ תשכ"ז.

♦ ערבית: שיר המעלות. מעריב לשלוש רגלים. אין אומרים הלל. ספירת העומר.

♦ באם לא הדליקו נרות החג לפני השקיעה, ניתן להדליק בחג רק מאש הדולקת מערב החג.

♦ בנוסח הקידוש מתחילים "אתקינו סעודתא..." (בנוסח המיוחד לשלוש רגלים) ואחר כך: סברי מרנן, בורא פרי הגפן, מקדש ישראל והזמנים, **ואין אומרים** שהחיינו. בשיחת אחרון של פסח תשמ"ג הובאה הנהגת רבותינו נשיאנו שבימים האחרונים דפסח היו **מדברים** אודות אי-אמירת "שהחיינו" בימים האחרונים דפסח.

♦ אודות אי-אמירת "שהחיינו" בימים האחרונים דפסח - ראה שיחת אחש"פ תשכ"ג. לקוטי שיחות כרך לז ע' 19 הערה 43.

♦ בברכת המזון: יעלה ויבוא. דין השוכח, נמצא בסידור. הרחמן ליו"ט.

♦ יש להימנע מלקבוע סעודה משעה עשירית (4:21) ולמעלה, בכדי שיוכל לאכול סעודת יום טוב לתיאבון.

♦ בלויבאוויטש היו נעורים בליל שביעי של פסח. וצריכים להתעסק בלימוד כל הלילה.

♦ אדמו"ר מהר"ש אמר פעם בשביעי של פסח להיושבים (די זיצערס שלמדו בלויבאוויטש אז) אז ביז נאך מקוה זאל מען ניט דרעמלען אפילו (ספר השיחות תרח"ץ ע' 274).

♦ כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע אמר: לא שמעתי גם סברא לאמר תיקון [בדוגמת תיקון ליל שבועות] בשביעי של פסח.

♦ אין ליובאוויטש איז געווען נעכט, וואס מען האט קיין קריאת שמע שעל המטה ניט געלייענט: שביעי של פסח וכו'. בכלל יעדע נאכט פלעגט זיך הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק נוהג זיין אז עס פלעגט קומען חצות לילה, האט ער געלייענט קר"ש, אפילו ווען ער פלעגט אויף זיין שפעטער, נאר מען האט עס ניט באמערקט. אין די נעכט וואס ער פלעגט ניט לייענען קיין קרשע"ה – כנ"ל – איז אמאל פלעגט ער ריידן אין דעם ענין פון קר"ש און אמאל אין דעם פירוש המלות פון קר"ש" (ספר השיחות תש"ב ע' 100).

♦ אף על פי שאמרו שטוב להיות ניעור כל הלילה, מכל מקום אם רואה שחבלי שינה נופלים עליו, וחושש פן לא יוכל עמוד בתפילה ועל כן שוכב לנוח מעט סמוך לעלות השחר כדי שיוכל עמוד ותהא דעתו מיושבת עליו בתפילה למצוה תחשב לו להתפלל בזמנה ובכוונה שלימה ולהיות עינא פקיחא שלא יתנמנם בקריאת שמע ובעמידה ויצא שכרו בהפסדו.

♦ דיני הניעור הלילה, פורטו בארוכה בגליון הבד"צ לחג השבועות.

♦ עלות השחר בשעה 4:25 לפנות בוקר (72 דקות לחשבון 16.1 מעלות).

## יום שישי, יום שביעי של פסח

♦ הכנה לתפלה: מה ששואל, אם להתפלל בהשכמה כשניעור כל הלילה, או לישון מעט מקודם כדי שיוכל להכון לקראת אלקיו – תלוי בזה עד כמה יכול להתחזק שלא תחטפנו שינה, הוראה לא שמעתי בזה, אבל, לפי דעתי כיון שיש כוונה בתפלה שהעדרה פוסל התפלה, הרי בכלל, טוב לאחוז בדרך השני, ובפרט חסידים ואנ"ש ששמעו או למדו בענין התפלה. (אג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ג ע' תלד).

♦ מה שכותב שיש ב' סברות במי שהי' ניעור כל הלילה אם להתפלל ואח"כ לילך לנוח או לישן קודם איזה שעות ואח"כ להתפלל, הנה אי אפשר ליתן כללים בזה כי זהו תלוי בצלילת הדעת של כל אחד ואחד, שיש ותפלתו תהי' מיושבת יותר אם יישן בינתים, ויש שאדרבה שאם יישן רק איזה שעות ולא כדי צרכו הרי תתבלבל תפלתו אח"כ, וכיון שמלתא אלבושייהו



יקירא הנה שמעתי פעם מכ"ק מו"ח אדמו"ר אשר לפעמים כ"ק אביו אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בבקר אחרי ליל א שבועות ישן איזה משך זמן ואח"כ התפלל. אם הי' זה מנהגו תמיד או רק לפעמים, לא שמעתי. (שם ח"ט ע' רלט).

♦ זמן קריאת שמע: כפשוט, שיש לזהר בבוקר בקריאת שמע בזמנה. ואם חלילה לא יקרא קריאת שמע בזמנה הרי ממש יצא שכרו בהפסדו, ועל כגון דא נאמר: החכם עיניו בראשו.

♦ התחלת זמן קריאת שמע של שחרית מן התורה הוא משעלה עמוד השחר וחכמים עשו הרחקה וגדר ותקנו שלא יקרא לכתחלה עד שעה שדרכן של רוב בני אדם לקום ממטתם דהיינו שיאיר היום כל כך עד שיראה את חבירו ברחוק ד' אמות ויכירונו והוא שרגיל עמו קצת. ונמשך זמנה עד סוף ג' שעות זמניות מעלות השחר. ומי שהוא אנוס יכול לקרותה מיד שעלה עמוד השחר ואם קראה מיד שעלה עמוד השחר אע"פ שלא היה אנוס יצא שבדיעבד העמידוהו על דברי תורה בכל ענין.

♦ התחלת זמן קריאת שמע של קריאת שמע של שחרית: 5:03 ("משיכיר". ומי שהוא אנוס יכול לקרוא מעלות השחר משעה 4:25). סוף זמן קריאת שמע: 9:22.

♦ נחלקו הפוסקים אם מותר ללכת לישון אחרי עלות השחר, כשאינן לו מי שיקיצנו לקריאת שמע ותפלה. ואם כי להלכה נראה עיקר כדעת האומרים שאין איסור בדבר, פשוט שהיודע בעצמו שיש חשש שימשך בשינה ויעבור זמן ק"ש ותפלה, לא ילך לישון בלי לסדר מישהו שיקיצנו.

♦ וכדאי ונכון, לקרוא קריאת שמע מיד בעלות השחר על-תנאי שאם יעבור סוף זמן קריאת שמע יצא ידי חובתו בקריאה זו, לפחות. וכדלעיל.

♦ ברכות השחר: לענין ברכות "על נטילת ידים ו"אלקי נשמה" כשניעור כל הלילה – הוראה בחשאי לאומרים. [ובאם אפשרי, כדאי לאומרן לאחר השנינה]. ברכות השחר מברך אפילו לא נתחייב בהן כגון שניעור כל הלילה לא פשט בגדיו ולא לבש אחרים. אלא שאם ניעור כל הלילה ולא נתחייב בהן אינו מברך אלא אחר שיעלה עמוד השחר. וכן ברכות התורה, אם ניעור כל הלילה מברך כשיאור היום כמו כל ברכות השחר.

♦ צריכים לזהר שלא לברך על הטלית קטן שהיה לבוש בו בלילה. וטוב שיברך על טלית אחר ויפטור גם את זה שלן בו.

## נח | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

♦ שחרית לשלוש רגלים. חצי הלל.  
מוציאין שני ספרי תורה. י"ג מדות ו"רבוננו של עולם". קריאת התורה.

♦ בעת קריאת השירה – עומדים.

♦ הפטרה: מפטיר בנביא בשמואל "וידבר דוד את דברי השירה הזאת וגו'" שהיא גם כן שירה כמו שירת הים שקראו בתורה וגם מדבר בה ביציאת מצרים "וישלח חיצים וגו' ויראו אפיקי ים וגו'".

♦ מוסף לשלוש רגלים. אומרים פסוקי מוסף לימים אחרונים של פסח ("הקרבתם").

♦ בחזרת הש"ץ: ברכת כהנים. שש זכירות אחרי התפילה.

**הלכתא למשיחא:** אין מקריבים "שלמי שמחה בשביעי של פסח (צ"ע) לפי שבחינת השמחה של שביעי של פסח גדול כ"כ שאינו יכול לבוא לבחינת התגלות בבחי' פנימית שהוא בחי' אכילה" – לקוטי תורה ד"ה ששת ימים הב'. ואמר כ"ק אד"ש שה"צריך-עיון" הנכתב בסוגריים הוא מאדמו"ר הצמח צדק (שקו"ט בזה בריש שו"ת דברי נחמיה חאה"ע בליקוט. ונתבאר בארוכה – בשיחת אחש"פ תשכ"ד).

♦ קידוש: אתקינו סעודתא. אלה מועדי, בורא פרי הגפן.

♦ האנשים אין יוצאים ידי חובת שמחת יו"ט אלא [רביעית] יין (כל יום). אך אפשר לצאת ידי חובה בשתיית הרביעית מכוס הקידוש. כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע שתה רביעית יין בכל סעודה. והקטנים נותן להם קליות ואגוזים משום שמחת יום טוב.

♦ שמחת יום טוב חייבים מדאורייתא ועם כל זה ודאי אין לבסומי כו' וכמו שכתב הרמב"ם גבי שמחת יום טוב לא ימשך ביין כו'.

♦ מצות עונג יו"ט: צריך לקבוע כל סעודה על היין, דהיינו שישתה יין באמצע סעודתו אם ידו משגת וירבה בבשר ויין ומגדנות כפי יכלתו.

♦ במנחה: אומרים פתח אליהו ואין אומרים הודו, תפלה לשלש רגלים.

♦ תהלוכה: בספר השיחות ה'תנש"א מובא: נהוג מכו"כ שנים שביו"ט הולכים לבקר בני"י שבבתי-כנסיות ובתי מדרשות בכו"כ

שכונות, כדי להוסיף בשמחת החג (ע"י ההתאחדות עם רבים מבני שבשאר שכונות), ובפרט ע"י אמירת דברי תורה ("פיקודי ה' ישרים משמחי לב"), נגלה דתורה ופנימיות התורה.

♦ **תזכורת:** יש לזכור שבדרך חזרה מהתהלכה אי אפשר לטלטל, כיון שבשנה זו, הוא כבר אחרי כניסת השבת.

♦ יש להימנע מלקבוע סעודה משעה עשירית ולמעלה (4:21), בכדי שיוכל לאכול סעודת יום טוב שני לתיאבון.

♦ צריך לסיים לבשל את כל התבשילים לשבת – אחרון של פסח – בעוד היום גדול, באופן שתהיה אפשרות לאכול מהם כבר היום, בערב שבת קודש, כי בלא זה יש איסור הכנה מיו"ט לשבת. ואם כי יש מקום להקל כשנתבשל כחצי בשולו לפני כניסת השבת (פמ"ג במ"ז סוס"י רנט. ובכ"מ. ועוד. וי"א - כשליש), כדאי להחמיר (הגרז"ש ז"ל דווארקין. וראה גם פמ"ג בפתיחה להל' שבת בסופה. פתיחה להל' יו"ט פ"א אות יז). אדמו"ר הזקן מביא שנהגו מקדם להתפלל ערבית בערב שבת ביו"ט מאוד מוקדם כדי שיגמרו את כל התבשילים מוקדם.

♦ העירוב מועיל רק לצרכי סעודה, כולל הדחת כלי סעודה והדלקת נרות ולכן אסור להכין את הטלית או הס"ת ביו"ט שיהי' מוכן לשבת במקום הנכון (שוע"ר סתק"ג ס"ג).

♦ לזכור לעשות כל ההכנות הנדרשות לשבת קודש, כמו ה"בלעך" וכו', ולסדר הכל לפני כניסת שבת.

♦ ידוע השקו"ט לענין טבילת טהרה לש"ק. ואכ"מ. ולהעיר מהמשך תרס"ו ע' שפז: "כמו כן מקדושת יו"ט לקדושת שבת צריכים טבילה במקוה כמ"ש בכתבי האריז"ל".

♦ מצוה על כל אדם שימשמש בבגדיו ערב שבת סמוך לחשכה שלא יהיה בהם דבר שאסור לצאת בו בשבת (בפרט שביום טוב הותרה הוצאה לצורך יום טוב). בשנה זו, באם לא הביאו המצות והיין עבור סעודת משיח לבית הכנסת (ששם מתכוונן לערוך את הסעודה), יש לזכור להביאם לפני השבת. אבל, רק אם הניח עירוב תבשילין.

♦ אומרים שבבית הרב נהוג לאכול קניידלאך גם בקביעות זו כשאחש"פ חל בשבת. כמובן, שהיתר בישול הקניידלאך היום הוא רק בתנאי שהניחו עירוב תבשילין.

## ליל שבת קודש, ליל אחרון של פסח

♦ הדלקת נרות ( בשעה 7:32 – 18 דקות לפני השקיעה) מאש הדלוקה לפני החג.

♦ בהדלקת נרות: ברכת "להדליק נר של שבת ושל יום טוב".  
**ואין אומרים "שהחיינו".**

♦ באחרון-של-פסח מאיר גילוי הארת משיח.

**הקהל:** בשנה זו, שנת הקהל, ניתוסף חידוש מיוחד מצד העילוי דכללות השנה, מוצאי שביעית, זמן המסוגל לביאת בן דוד - ראה שיחת אחש"פ תשמ"ח.

♦ קבלת שבת: מתחילים ממזמור לדוד. בבואי בשלום: "בשמחה ובצהלה" (אין אומרים "ברנה"). כגוונא.

♦ ערבית: מעריב לשלש רגלים עם ההוספות של שבת. אחרי שמונה עשרה אומרים "ויכולו", ברכת מעין שבע (מגן אבות כו'). קדיש תתקבל. "מזמור לדוד". חצי קדיש. ברכו. ספירת העומר ("היום שבעה ימים שהם שבוע אחד לעומר"). "עלינו". קדיש יתום.

♦ שלום עליכם, אשת חיל, מזמור לדוד, דא היא סעודתא – בלחש.

♦ קידוש: יום הששי, בורא פרי הגפן, מקדש השבת ישראל והזמנים, ואין אומרים שהחיינו.

♦ יום טוב שחל בערב שבת אין מבדילין שהרי קדושת שבת חמורה מקדושת יום טוב.

♦ מצוה מן המובחר להמתין מלאכול הפת של עירוב תבשילין עד א' מג' סעודות השבת כדי לבצוע עליו, שכל דבר שנעשה בו מצוה אחת ראוי לעשות בו מצוה אחרת. ויש נוהגין שלא לבצוע עליו עד סעודה ג' של שבת [=סעודת משיח], כדי לעשות בו מצות הרבה, שמניחין זה הככר ללחם משנה בסעודה הראשונה ובסעודה שני' של שבת, ובסעודה שלישית בוצעין עליו. [ופשוט שכן הוא גם בנוגע לאכילת התבשיל. וראה בשל"ה (מס' סוכה נר מצוה): וגם יקח תבשיל חשוב המוכן לו לסעודת שבת כגון חתיכת דג חשוב או בשר או תרנגול ומה שחננו ה' המוכן לו לסעודת שבת שחרית או לסעודה ג'. ועד"ז בסידור אדה"ז: יקח הפת משבת וגם תבשיל חשוב עמו כגון בשר או דג. וראה גם לקוטי שיחות חט"ז ע' 187 ואילך בדעת אדה"ז [ועיי"ש בל'

מהרי"ל ומנהגי מהר"א טירנא]. וראה בא"ח שנה ראשונה פ' צו ס"ב. דרכי חו"ש מנהגי יו"ט סתקי"ז]

• בסעודת ליל אחרון של פסח נוהגין לאכול שרויה וכן בסעודת יום אחרון של פסח. ומהדרין לשרות. בלקוטי שיחות כרך כב ע' 31 ואילך: מ'האט געזען די הנהגה פון רבותינו נשיאינו אז זיי האבן מדייק געווען לשרות בכל מאכל ומאכל. ונתבאר שם בארוכה. מנהגנו שאוכלים קניידלאך (ובלשון אדמו"ר הזקן "עיגולים" – ראה שיחת אחש"פ תשכ"ז). ובשיחת אחרון של פסח תשי"ב: "אזוי האב איך געזעהן בא כ"ק מו"ח אדמו"ר, אז וואו נאר ער האט געקאנט האט ער ספעשעל אריינגעבראקט מצה, אין די פיש, אין די זופ – ניט באגנוגענט זיך מיט די קניידלאך וואס אין די זופ, אין די פלייש – די לחלוחית וואס אין די פלייש, און אין די קאמפאט."

**הקהל:** השייכות דאחרון של פסח, שמקילים בשרוי, באופן דאחדות ישראל שמשותווים המקילים והמחמירים, ל"הקהל" – ראה שיחת אחש"פ תשכ"ז.

• במים אחרונים שוב מעבירין המים על השפתים.  
• בברכת המזון: רצה ואח"כ יעלה ויבוא. דין השוכח, נמצא לעיל ביום ראשון של פסח. הרחמן לשבת ויו"ט.

## יום שבת קודש, אחרון של פסח

- שחרית כדאתמול עם ההוספות של שבת.
- אין נוהגים בקריאת מגלת שיר השירים בציבור. בלשון הרב: "מעולם לא נהגו כן בחב"ד ובעוד כו"כ" [מקומות לקרוא מגלת רות בביהכ"נ] "כלל. וגם לא שה"ש וקהלת. ולא שמעתי שילמדו (או יקראו) אותן ביחידות בבית וכיו"ב ביו"ט הנ"ל דוקא".
- מוציאין שני ספרי תורה. בקביעות שנה זו, אין אומרים י"ג מדות ו"רבנו של עולם". קריאת התורה.
- בקביעות שנה זו, שבעה קרואים בספר הראשון, "עשר תעשר", ומפטיר בספר השני, "והקרבתם". הפטרה.
- הפטרה: מפטיר "עוד היום בנוב לעמוד וגו'" לפי שבליל פסח היתה מפתתו של סנחריב. הטעם הפנימי, לפי שבהפטרה זו מבואר נצחונו של חזקיה שביקש הקב"ה לעשותו משיח ובאחרון של פסח מאיר גילוי הארת משיח.
- אחרי ההפטרה וברכותי' – יקום פורקן (בקביעות שנה זו).

## סב | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

הזכרת נשמות. אב הרחמים (גם בשנה זו כשחל בשבת). בר"ד משיחת אחש"פ תש"ב: "אב הרחמים" – אם יאמרו גם אלו שאין מזכירים נשמות – איז ווי זיי ווילען. דאס איז הזכרת נשמות פון א כלל, ולכן אין אומרים ביום שאין אומרים תחנון. אבל ביום שמזכירים נשמות פרטיות – גם זה יוכלו לומר.

♦ מוסף כדאתמול עם ההוספות של שבת.

♦ על-פי הוראת כ"ק אדמו"ר (מהור"י"צ) נ"ע אומרים "ולקחת סולת".

♦ סדר הקידוש: בלוח כולל חב"ד נכתב שאומרים מזמור לדוד וכו' עד ויקדשהו בלחש. אלה מועדי. סברי מרנן. בורא פרי הגפן.

♦ ב'לוח היום יום' לאחרון של פסח (וב'ספר המנהגים – חב"ד' ע' 43): "ביום: מהדרין לקדש, אחר כך מתפללין תפלת המנחה ואחר כך סעודת יום טוב". בפועל אין נוהגים כן. ונתבאר בעת סעודת ליל שש"פ תשכ"ט.

♦ מנחה: קריאת התורה (פ' אחרי). תפלה לשלש רגלים עם ההוספות של שבת. אין אומרים פרקי אבות (בחו"ל) עד שבת שלאחר הפסח.

♦ הבעל שם טוב היה אוכל ג' סעודות באחרון של פסח.

♦ סעודת אחרון של פסח היתה נקראת – אצל הבעל שם טוב – משיח'ס סעודה.

♦ סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר הבעש"ט באחש"פ היה אוכל ג' סעודות, וסעודה השלישית (שהיתה לפנות ערב) היתה נקראת "סעודת משיח", כי באחש"פ מאיר גילוי הארת משיח.

♦ ב'לוח היום יום' לאחש"פ: בשנת תרס"ו התחיל הסדר, אשר תלמידי תומכי תמימים יאכלו יחד בחה"פ בהיכל הלימוד. . . סעודת אחש"פ אכל אדמו"ר [מוהרש"ב] ביחד עם התלמידים, וציווה לתת לכל תלמיד ארבע כוסות. ואמר אז: דאס איז סעודת משיח. ובלקוטי שיחות כרך ד ע' 1299: מובן, שההוראה היתה לא רק עבור שנה ההיא, כי אם, עבור כל השנים. [וראה בלקוטי שיחות כרך ז ע' 277, מדוע נתחדשה הוראה זו דווקא בשנת תרס"ו].

בנוגע לשנה זו שאחרון של פסח חל בשבת, ראה שיחת אחש"פ תשח"י: גם באחרון של פסח שחל להיות בשבת, הנה אף אשר יש דעות שהסעודה השלישית דשבת אינה צריכה להיות באכילה ושת' כי הוא בחינת רעוא דרעוין,

מעין עולם הבא, בכל זאת הרי באחרון של פסח נהגו רבותינו נשיאינו לעשות סעודה גשמית דוקא, כי העיקר הוא הגאולה הגשמית, שבזה הוא עיקר השמחה והתענוג. ועיי"ע בשיחת אחרון של פסח תשכ"א, תשמ"ח ע"ד הדגשת ענין הגאולה, וצירוף כמה עניני גאולה בקביעות זו. וראה גם בשיחת אחש"פ תנש"א (בספר השיחות) בארוכה.

♦ נהוג שנוטלים ידים לפני השקיעה, ואוכלים מצה (לפחות בשיעור "כביצה"), שותים ד' כוסות, ומנגנים ניגוני רבותינו נשיאינו.

♦ בכמה שיחות ניתנו הוראות שונות בנוגע לשתיית ד' כוסות בסעודה זו. להלן, ליקוט חלקי משיחות הנ"ל: להשתדל שיהיה דוקא מיין השייך להנהלת הישיבה. לשתות הד' כוסות שלא בבת אחת, ובבת אחת אינו יוצא, ולהפסיק לכל הפחות בניגון [אבל במק"א, שיכולים לשתות ד' כוסות עם הפסקות, או בלי הפסקות]. ובמק"א שאין אומרים שירה אלא על היין, ולכן צריך להיות ביחד עם שתיית ד' כוסות גם ענין של שירה, ובודאי ינגנו ניגון שמחה. לשתות ד' כוסות מלאים דוקא. וניתן להוסיף ולומר לחיים על כוס חמישי. ביחד עם זה, צריך להיות באופן דזהירות משכרות על ידי שתיית רוב כוס וכיוצא בזה.

בד"ה והחרים תשמ"ט (ספר המאמרים – מלוקט כרך ג ע' קכח-קכט): נוסף על זה שכל העניינים דתורה ומצוות (מעשינו ועבודתינו) מקרבים ומביאים גאולה העתידה, יש סגולה מיוחדת בעניינים אלה השייכים בגלוי יותר למשיח. ומהם, אכילת סעודת משיח באחרון של פסח ושתיית ד' כוסות בסעודה זו. דכמו שד' הכוסות שבלילות הראשונים דפסח הם כנגד ד' לשונות של גאולה (הגאולה דיציאת מצרים), עד"ז הוא גם בד' הכוסות דסעודת משיח באחרון של פסח שהם שייכים לגאולה העתידה. . זה שבסעודת משיח הוא אותו מספר הכוסות שבלילות הראשונים דפסח הוא לרמז שבכח כ"א מישראל לבוא מיד מהגאולה דיציאת מצרים (ד' הכוסות דלילות הראשונים דפסח) לגאולה העתידה (ד' הכוסות דאחרון של פסח), גאולה בפשטות למטה מעשרה טפחים. ובהערה 20 שם: באמירת המאמר הוסיף כאן בתור ענין בפ"ע: ובודאי שכל אחד ישלים ד' הכוסות, וגם אלה שספק אצלם אם שתו כל ד הכוסות בכוונה זו (שזה שייך לגאולה העתידה) בודאי ישלימו, דשתיית ד' הכוסות צריכה להיות באופן ודאי וברור, וכאמור,

שעי"ז מקרבים הגאולה העתידה.

בלקוטי שיחות כרך ז ע' 274: עי"ז גופא מה שבזמן **הגלות** עושים "סעודת משיח", שבזה מראים אז אידן אנערקענען ניט דעם גלות – פועלים שבקרוב ממש וועט מען פארברענען די ווענט פון גלות כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר ויתגלה משיח ויוליכנו קוממיות לארצנו.

בהנחה משיחת אחש"פ תשי"ג: די סעודה האט א שייכות צו משיח'ן דארף דאך א ודאי זיין א שמחה גדולה, ווארום איצטער איז אסור לאדם שימלא פיו שחוק, משא"כ אויף לעתיד שטייט אז ימלא שחוק פינו. אזוי האט מען אויך געזעהן בא דעם רבי'ן, אז צו די סעודה (או שאמר אחש"פ) איז ער געווען "ספעשיל" אופגעלייגט, מער ווי א גאנצן פסח, אויסער די ערשטער נעכט צו די סדרים וואס יעמולט איז ער געווען "ספעשיל" אופגעלייגט, וויילע עס שטייט אין כתבי האריז"ל אז יעמולט דארף מען זיין בשמחה, אבער בכלל אין פסח, איז אחרון של פסח געווען א שמחה מיוחדת. זאגט לחיים, זאגט א פריילעכן ניגון!

ובהנחה משיחת אחש"פ תשי"ב: כ"ק מו"ח אדמו"ר הנהיג לרקוד באחרון של פסח ריקוד של משיח ("משיח'ס טאנץ"). מאמר זה – "משיח'ס טאנץ" – אפשר לפרש בשתי אופנים: (א) ריקוד ששייך ומהוה הכנה למשיח, (ב) ריקוד שמשיח עצמו משתתף בו. וכיון שהדבר תלוי בנו איך לפרש, נפרש כפי שכדאי לנו ("ווי עס לוינט אונדז") – כפירוש הב' – **שמשיח נמצא כבר ומשתתף ורוקד יחד עמנו הריקוד שלו...** ולכן, ינגנו עתה ניגון שמח – "ניע זשוריצי כלאפצי" ותחילה ינגנו הניגון של אדמו"ר הזקן ולאחריו "ניע זשוריצי כלאפצי" [כידוע שאצל כ"ק מו"ח אדמו"ר היו לפעמים מנגנים תחילה ניגון אדמו"ר הזקן ולאחריו "ניע זשוריצי כלאפצי", ולפעמים "ניע זשוריצי כלאפצי" תחילה ולאחריו ניגון אדמו"ר הזקן], וירקדו עם ניגון זה – "ניע זשוריצי כלאפצי" – "משיח'ס טאנץ". [כ"ק ארמו"ר שליט"א צוה לנגן "א הארציגן ניגון" בתור הקדמה לניגון אדמו"ר הזקן, ואח"כ ניגון אדמו"ר הזקן, ולכפול בבא הרביעית ח' פעמים. ואח"כ אמר:] עתה ינגנו "ניע זשוריצי כלאפצי", בשמחה רבה, ומתוך ריקוד – "משיח'ס טאנץ". ובהתאם לב' הפירושים הנ"ל – יצייר כאו"א לעצמו, שמשיח שנאמר בו "ירום ונשא וגבה מאד", למעלה גם מאדה"ר (ואפילו כפי שהיה קודם



החטא) – רוקד יחד עמנו, וגם, שריקוד זה הוא הקדמה ויש לו שייכות למשיח. [ניגנו "ניע זשוריצי כלאפצי", וכ"ק אדמו"ר שליט"א רמז בידו הק' שכאו"א ירקוד במקומו, וגם כ"ק אדמו"ר שליט"א רקד על מקומו בשמחה עצומה].

♦ מי שנמשכה סעודתו במוצאי יום טוב האחרון של פסח עד לאחר צאת הכוכבים מותר לאכול חמץ בסעודה אף שעדיין לא התפלל ערבית ולא הבדיל כלל לפי שאיסור חמץ אינו תלוי בהבדלה כלל. ומזכיר בברכת המזון [בקביעות שנה זו: "רצה". וב"יעלה ויבוא" אומר:] "ביום חג המצות הזה" (אא"כ הבדיל או התפלל ערבית). [נתבאר בלקוטי שיחות כרך כב ע' 36 משיחת אחש"פ תשכ"ז. ועוד. אבל בהנחה משיחה הנ"ל: איך האב דאס אבער פריער ניט געוואלט זאגען, ווארום דעמאלט וואלט מען מיר מזמין געווען צו דעם, און ביי רבותינו נשיאינו האב איך ניט געזען מען זאל זיך אזוי פירן, אבער ע"פ דין מעג מען עסען חמץ כסעודת שלמה בשעתו פאר ברכת המזון, מתוך שמחה וטוב לבב].

#### ♦ מוצאי יום טוב בשעה 8:36.

♦ ניתן ליהנות מהחמץ הנמכר לגוי מיד במוצאי החג, ואין צורך לחכות. מאז ומתמיד נוהגים הרבנים חברי הבד"צ לצאת באמצע ההתוועדות ב-770 כדי לקנות את החמץ מהגוי מיד במוצאי החג.

♦ כבר נתפרסם קול קורא מהבד"צ, ושם בקשר להתוועדות קודש זו, שאין לצלם ולהסריט בכל אופן שהוא עד לאחר שהציבור מתפללים תפילת ערבית. ולשומעים יונעם.

♦ בתפלת ערבית [בקביעות שנה זו]: "מוריד הטל", "אתה חוננתנו", "ותן ברכה", חצי קדיש. "ויהי נועם". "ואתה קדוש". קדיש שלם. ספירת היום ("שמונה ימים לעומר"). עלינו.

♦ בהבדלה: נוסח ההבדלה כרגיל, עם ברכת הבשמים והנר (כיון שבקביעות שנה זו, הרי זה מוצאי שבת ג"כ). ויתן לך.

♦ ע"ד סעודתא דדוד מלכא משיחא בקביעות שנה זו, בהמשך לסעודת משיח – ראה שיחת אחרון של פסח תשמ"ח (בספר השיחות).

#### יום ראשון, כ"ג ניסן, אסרו חג הפסח

♦ שיעורי חומש ("חת"ת") דשבוע זה – פרשת אחרי, בפעם השלישית.

**הלכתא למשיחא:** משעבר הרגל מעבירים כלי המקדש ממקומן להטבילין ולטהר את העזרה מטומאת עמי הארץ שנגעו בהן ברגל [וראה לקו"ש חל"ז פרשת שמיני באורך].

**תזכורת:** ברכת האילנות (למי שעדיין לא בירך בתחילת החודש).

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שְׁלֹא חָסַר בְּעוֹלָמוֹ כְּלוּם וּבָרָא בּוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאֵילָנוֹת טוֹבוֹת לִיהֲנוֹת בָּהֶם בְּיַמֵּינוּ אָדָם

• חמץ דגן גמור של ישראל שעבר עליו הפסח בין שעבר עליו כל הפסח ובין שלא עבר עליו אלא מקצת הפסח הרי הוא אסור בהנאה לכל אדם מישראל לפי שקנסוהו חכמים על שעבר עליו בבל יראה ובל ימצא ואסרוהו על כל אדם. ולא עוד אלא אפילו היה בעל החמץ אנוס שלא היה יכול לבערו או שלא היה יודע ממנו כלל עד לאחר הפסח אף על פי כן אסרוהו בהנאה. אבל חמצו של נכרי שעבר עליו הפסח מותר אפילו באכילה.

• כל העושה איסור (פירוש אגודה) לחג באכילה ושתיה דהיינו שמרבה קצת באכילה ושתיה ביום שלאחר החג ועושהו טפל לחג מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר אסרו חג בעבותים (ופי' בהמות עבות ושמינות) עד קרנות המזבח לפיכך נוהגין במדינות אלו להרבות קצת באכילה ושתיה ביום שלאחר החג ואין מתענין תענית יום שמת בו אביו ואמו ואיסור זה [באסרו חג הפסח] אינו אלא מנהג אבל מעיקר הדין אין איסור כלל להתענות בו אלא שהמונע הרי זה משובח.

• נוהגין במדינות אלו שבכל חדש ניסן אין אומרים תחנון ולא והוא רחום בב' וה' ולא צו"צ [צדקתך־וצדקתך־צדקתך] שבמנחה בשבת ואין אומרים אב הרחמים [ומנהג ספרד שאין אומרים למנצח יענך ולא תפלה לדוד] ואין אומרים צדוק הדין ואין מספידין ואין מתענין בכל חדש ניסן אפילו תענית יחיד ואין מתענין אפילו בערב ר"ח אייר ואפילו תענית יום שמת בו אביו ואמו (שקורין יאר צייט) אין מתענין בכל החדש.

• נוהגין שלא לישא אשה ושלא להסתפר בין פסח לעצרת שמתאבלין על כ"ד אלפים מתלמידי רבי עקיבא שמתו בימים הללו. אבל מותר לעשות שידוכין בלא נשואין ומותר ג"כ לעשות סעודה לאחר השידוכין אבל לא יעשו ריקודין ומחולות ואין צריך לומר שלא יעשו ריקודין ומחולות של רשות אבל מותר לעשות סעודת הרשות כגון שמחת מריעות בלא ריקודין ומחולות ושמחות יתירות.

בהנחה משיחת ש"פ אחרי תשי"א: כ"ק מו"ח אדמו"ר ה' נוהג לברך (בתקופה זו) קיץ בריא ("א געזונטן זומער"). – בשנים הראשונות היה נוהג להקדים ולומר שבפולין נוהגים לברך קיץ בריא, אבל בשנים האחרונות לא היה אומר הקדמה או אמתלא, אלא היה מברך בפשטות: "קיץ בריא". ויש להוסיף, שהכוונה בזה היא לא רק בנוגע לענינים גשמיים, אלא גם בנוגע לענינים רוחניים: בנוהג שבעולם – וכן הוא גם אצל בני"י – שבימות הקיץ עוסקים בענינים של הבראת הגוף. וכיון ש"היות הגוף בריא ושלם מדרכי (עבודת) ה' הוא" (כפס"ד הרמב"ם), מובן, שהבראת הגוף בימות הקיץ צריכה להיות באופן שיתוסף גם בנוגע לענינים רוחניים. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א): קיץ בריא בגשמיות וברוחניות.

**א געזונטן זומער!**

אנ"ש, התמימים והאורחים

מוזמנים להשתתף ב-

# כינוס תורה

שיתקיים ביום הרביעי, י"ט ניסן

ג' דחול-המועד, תשע"ו

בבית חיינו-בית משיח 770

בשעה 7:30,

ושוב לאחר תפילת מעריב (8:30 לערך)

**בהשתתפות הרבנים חברי הבד"צ שליט"א**

לע"נ הרה"ח הרה"ת אליהו ציון בן הרה"ח הרה"ת חנני ז"ל  
נפטר ז"ך ניסן תשע"ג ת.נ.צ.ב.ה.

# מכירת חמץ

## כיצד, למה ומדוע?

מהי בעצם מכירת חמץ?

התורה קובעת כי אסור להשהות חמץ ברשותינו בחג הפסח ועלינו לבערו כבר בערב החג. באם נשאר חמץ ברשותו של יהודי בחג ("חמץ שעבר עליו הפסח") אסרוהו חכמים בהנאה אחרי הפסח. החבאת החמץ ונעילתו אינה מספיקה כלל.

כאשר קיימת כמות גדולה של חמץ שאין רוצים להפסידו, ניתן למכרו לגוי. אין די במכירת החמץ לבד, אלא יש גם להשכיר את מקומו לגוי. לאחר מעשה מכירת החמץ והשכרת מקומו מותר להשאיר את החמץ בבית, ולא עוברים עליו באיסור "בל יראה ובל ימצא", שכן החמץ שייך כעת לגוי ונמצא במקום המושכר לו.

**כמה דורות נוהג סדר מכירת חמץ בתור מנהג?**

עצם הרעיון של מכירת חמץ מופיע כבר במשנה בריש פרק שני של פסחים. בתוספתא מובא גם על אפשרות תיאורתית לחזור ולקנות את החמץ אחרי החג. בדורות הפוסקים הראשונים מצינו שהמליצו לעשות את המכירה, וכהוראה מעשית היא מובאת גם בשולחן ערוך. עם הזמן הפכה המכירה לנחלת הכלל.

**מדוע זקוקים לרב בכדי לערוך את המכירה?**

מכיוון שבדיני המכירה ישנן הלכות רבות, לפיכך נוהג שעושים את הרב שליח (באמצעות "שטר הרשאה") כדי שהוא יבצע כהלכה, בכל הדרכים הראויות, את המכירה לגוי. לשיטת אדמו"ר הזקן בסדר מכירת חמץ, אם המכירה אינה כדת, בעל החמץ עובר עליו ב"בל יראה ובל ימצא" דאורייתא. אדמו"ר הזקן הוסיף ותיקן פרטים מיוחדים באופן המכירה, מהם שאף מעכבים את כשרותה. המפורסם שבהם הוא הצורך להשתמש ב"ערב קבלן".

**אז מה עושים?**

ממלאים את טופס "שטר ההרשאה" במשרד הרבנים, מפרטים

## יו"ל ע"י בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | סט

בשטר את המקומות בהם החמץ נמצא ועושים "קנין סודר" אצל הרב (וחשוב לעדכן אותו באם נוסעים למקום אחר לחג). המנהג שמשלמים לרב שכר טירחה.

### אז מהו "שטר הרשאה"?

"שטר הרשאה" הוא טופס שהחותמים עליו נותנים לרב רשות למכור את החמץ ולהשכיר את מקומות החמץ, כפי שימצא לנכון. כאמור, בשטר זו יש לפרט את כל המקומות בהם נמצא החמץ, ובנוסף לזה עדיף גם לעשות 'קניין סודר' אצל הרב.

### ומהו 'קנין סודר'?

בכל עיסקה שעושים לא מספיק לומר בדיבור שהחפץ עובר לרשות השני, אלא צריך מעשה קניין דווקא. הסיבה לכך: בכדי שהחפץ יעבור לרשות השני, יש להחליט בלב ("גמירות דעת") להקנות את החפץ לשני, ואף השני סומך דעתו על כך. בכדי להיות בטוח שיש החלטה שכזו עושים גם מעשה של קניין, כמו 'קנין סודר', שבו הקונה נותן למקנה [=למוכר] חפץ שלו (או, כפי שהורגלו, העדים נותנים חפץ שלהם) שיגביהו, ובכך מתבצעת העיסקה בפועל.

כאשר ממנים את הרב שיהיה שליח למכירת החמץ אין צורך מעיקר הדין לעשות קנין, כיון שאין הרב קונה את החמץ, והוא רק שליח למכור את החמץ לגוי. אך נהגו לעשות קנין זה (להרים בגד או כלי ששייך לרב) כדי להודיע שבקשת השליחות ("הרשאה") היא רצינית.

### האם יש צורך לקרוא את כל השטר?

רצוי. בכלל, אין לעשות את המכירה כ"מצוות אנשים מלומדה", אלא צריך שהמוכר יגמור בדעתו שהוא באמת מוכר את החמץ במכירה גמורה. לפיכך, גם מי שלא קרא אך יודע את תוכן ההרשאה והמכירה, מכירתו כדין.

### עד מתי אפשר למכור את החמץ?

אחרי זמן ביעור חמץ החמץ נאסר בהנאה ולכן אין אפשרות למכרו. כמובן שלכתחילה אין להמתין עם המכירה עד כמה רגעים לפני זמן הביעור... אלא יש להקדים ולהגיע למשרד חברי הבד"צ בעוד מועד.

מכירת החמץ במשרד הבד"צ תתאפשר עד מוצאי יום חמישי י"ג ניסן בשעה 1:00 לפנות בוקר. רצוי להקדים ולא להמתין לרגע האחרון!

**מה עושים קודם, כותבים את הפרטים בשטר או עושים קנין?**

הסדר בזה אינו חשוב.

**האם נוהגים למסור לרב מפתח?**

"במ"ש [=במה שכתב] אודות מסירת מפתח במכירת חמץ, בודאי ידוע לו אשר בכ"מ [=בכמה מקומות] ועיירות אפילו המדקדקים במצות הנה בזמן האחרון אין עושים זאת, ואפשר כוונתו במכתבו הוא רק לפלפולא ולא בהנוגע להפועל" (אגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א כרך יג ע' מג. ועיין עוד בשו"ת צמח-צדק אורח-חיים סימן מה, ס"ק ב"ג).

**האם צריך לפרט בשטר את כל המקומות בבית בהם יהיה**

**החמץ סגור?**

יש צורך לפרט את כל הכתובות (בית, משרד, רכב, מעון קיץ, תא-איחסון בביהכנ"ס, וכן מקום מגוריו לפסח באם יהיה לו שם חמץ שירצה למוכרו, וכדומה, "ובכל מקום שהוא") בצורה מדוייקת (ולדוגמא: בבנין מגורים יש לציין את מס' הדירה). אך אין צורך לציין במפורש כל ארון וארון, שכן בשטר ה"הרשאה" כבר מפורש שהמכירה כוללת את כל המונח "במקומות מיוחדים".

אחרי רישום הכתובת ב"שטר ההרשאה" אין להעביר את

החמץ לכתובת אחרת שאינה רשומה בשטר.

**בנוסף לרישום מפורט ב"שטר ההרשאה" של שם המוכר ומקום**

**החמץ, מה עוד צריך לעשות?**

את החמץ הנמכר לגוי ונשאר בבית במשך החג יש לסגור היטב ולסמן את המקומות בצורה ברורה, מכמה סיבות: שיהיה ברור מה נכלל במכירה, וגם כדי שלא יגשו למקום זה בטעות בפסח. ועוד.

במקום בו נמצא בוודאות חמץ גמור יש לעשות מחיצה גמורה של עשרה טפחים בפני החמץ. אם החמץ נמצא בארון רגיל עם דלתות, מספיק לסגור את דלת הארון ולסמן עליו בצורה ברורה.

**האם אין בזה "הערמה"?**

לפי דעת אדמו"ר הזקן (שחלק בזה על ה"בכור שור") מכירת החמץ היא מכירה גמורה לחלוטין באופן המציל מלעבור על איסור "בל יראה ובל ימצא" דאורייתא. אדמו"ר הצמח-צדק אף הוסיף וכתב, שאחר שזקנו (אדמו"ר הזקן) הצריך יהודי "ערב קבלן", שוב אין זו הערמה.

### האם מותר למכור חמץ גמור?

לשיטת אדמו"ר הזקן שהמכירה היא מכירה גמורה (ולא "הערמה") אין שום סיבה שלא לכלול בה חמץ גמור. וכן נהגו רבותינו נשיאינו.

**אם במילא מבטלים את החמץ בערב פסח, מדוע יש גם למוכרו?**

חכמים גזרו שביטול לבד אינו מועיל ועדיין צריך לבדוק את החמץ ולהוציאו מרשותנו ולבערו. באם עדיין נשאר חמץ שלא רוצים לבערו, ישנה אפשרות למוכרו לגוי. חמץ זה אינו בכלל הביטול כיון שבכוונתנו לחזור ולזכות בו לאחר הפסח.

**מה המקור לכך שנותנים לרב תשלום עבור עיסוקו במכירת החמץ?**

כן מנהג ישראל מאז ומקדם, והוזכר בשדי חמד ועוד. בנוסף לטעם הפשוט (שכר טירחה) והצורך לכסות את ההוצאות הקשורות למכירת החמץ, התשלום הינו גם מקור הכנסה לרבנים עבור עבודתם במשך השנה כולה. בספרות ההלכתית אף נמצאים גם טעמים הלכתיים למנהג זה הקשורים לתוקף המכירה.

### האם במכירת חמץ יכולה להיות גם בעיה של הסגת גבול?

בספרות השו"ת ישנה אריכות גדולה בסוגיית "היורד לאומנות חבירו" בשייכות להסגת גבול רבני שכונה. כך גם בכמה מפוסקי זמננו, ולדוגמא בשו"ת שערי עזרא, שאסר מכירת חמץ למי שלא נתמנה לכך מהבד"צ.

**מי שעשה "הרשאה" למכירת החמץ במשרד הרבנים כמה ימים לפני הפסח, ובימים הבאים הוסיף וקנה חמץ, האם גם חמץ זה נכלל במכירה?**

לפי אדמו"ר הצמח-צדק גם חמץ זה נכלל במכירה. ובפרט שבשטר ה"הרשאה" לרבנים נכלל נוסח – לפי הצעת הצמח-צדק "לרווחא דמילתא" – של עשיית "זכות", שבכך עושים את הרב שליח למכור גם את החמץ שיבא לרשותנו אח"כ עד ערב הפסח.

### האם אחרי זמן ביעור חמץ מותר להיכנס למקום הנמכר לגוי?

בעת המכירה לגוי מסכמים עמו הרבנים שירשה, מרצונו הטוב, למוכרים, שבעת הצורך יוכלו להיכנס ולצאת באופן ארעי ("דריסת רגל") למקומות המושכרים לו. כמובן שצריך להזהר שלא לנגוע בחמץ ובכלל שלא לשהות שם.

## עב | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

לפיכך, מי שנשאר בביתו או אפילו אם הוא בעצמו נוסע אך משאיר אורחים להתאכסן בביתו במשך החג, לא יכלול אותם חדרים במכירת חמץ, שהרי אין לגור בחדרים המושכרים לגוי.

**האם אין בעיה (לעניין טבילת כלים) בכך שבשטר המכירה מפורש שנמכרים גם כלים?**

בלקוטי שיחות התבאר בארוכה שאין צורך להטביל את הכלים לאחר פסח מכיון שלמרות שהגוי יכול להשתמש בכלים הרי שאין זה שכיח כלל שיעשה זאת.

**מלבד מכירת החמץ הפרטי, מה עוד כדאי לעשות?**

מצווה לעורר שכנים ומכרים, אפילו מי שלעת-עתה אינו מקפיד לשמור על כל דיני חמץ, להשתתף במכירת חמץ, כדי להימנע מאיסור "בל יראה ובל ימצא", ובנוסף לזה יש בכך "גם ההתעוררות וזכרון ע"ד איסור חמץ, מנהג אבות וכו' וכו'" (אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א).

**האם יש צורך לבדוק את החמץ במקומות הנמכרים לגוי?**

המנהג הפשוט שלא לבדוק חמץ באותם מקומות (אדמו"ר הצמח-צדק האריך בהסברת העניין בתשובה הלכתית בהתכתבות עם ה'דברי נחמיה').

**האם ניתן למכור את כל הבית לגוי ובכך להימנע מחובת בדיקת חמץ?**

המוכר את כל תכולת הבית לגוי, עליו להשאיר חדר אחד שאינו נמכר, ולעשות במקום ההוא את חובת הבדיקה בליל י"ד ניסן.

באם הוא עוזב את הבית לפני ליל י"ד ניסן, יעשה בדיקת חמץ במקום בו הוא נמצא בליל י"ד ניסן. באם מתאכסן בליל י"ד ניסן אצל אחרים, יניח שם חמץ משלו, ויוכל לבדוק שם בעצמו (אף שגם בעל-הבית יכול לבדוק את חמצו של האורח בתור שלוחו). באם אין לו חמץ משלו, אינו חייב במצות בדיקה. ומי שרוצה להחמיר, יחמיר על עצמו להביא חמץ משלו ולבדוק. ואם אין לו חמץ משלו, יש שהציעו לקנות (בקנין המועיל כגון קנין סודר) מבעל-הבית את החדר בו הוא מתאכסן. ומכל מקום, יתכוון לצאת בברכת בעל-הבית.

**האם ישנם מצבים בהם אי-אפשר להסתמך על מכירת חמץ?**

א. ניתן למכור את החמץ הנמצא בתא-המטען של הרכב רק בתנאי שיש למוכר חמץ נוסף בביתו הכלול בשטר. במקרה זה יש



## יו"ל ע"י בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | עג

לציין ב"שטר ההרשאה" את פרטי הזיהוי של הרכב (מקום החניה, מספר רישוי). ואם אפשר טוב להשכיר לגוי גם את הרכב כולו, ולכן אין לנהוג ברכב זה בחול-המועד (אף אם הרכב עצמו נבדק מחמץ כדבעי). אבל מעיקר הדין אין לחוש לזה, אלא שיש לוודא שתא-המטען נעול ושהמפתח אינו אצלו.

כמובן, מי שקשה לו לנקות את הרכב עצמו, אינו יכול למכור את הרכב כולו, ואחר-כך לנהוג ברכב במועד...

ב. כנזכר לעיל, במקום בו נמצא בוודאות חמץ גמור לא מספיק למכור את החמץ ולסמן את מקומו בדבק וכדומה, אלא יש לעשות מחיצה גמורה של עשרה טפחים בפני החמץ. באם יש שטח שלא ניתן לעשות שם מחיצה כדבעי, אין למכור את החמץ שם וצריך לבערו ולהוציאו מרשותו.

ג. יש דיון בפוסקים האם ניתן למכור רק פירורי חמץ שאינו שווה פרוטה. אכן, בשטר המכירה נכלל גם כן חמץ ש"אין עליהם מקח כלל ואין עליהם שום קונה", אבל אין מכאן הוכחה שהמכירה תקפה למי שמוכר רק חמץ שכזה. ולכן, באם יש למישהו רק פירורים (ולא כלים מחומצים או סוג אחר של חמץ השווה פרוטה) והוא מתעצל לנקות את הבית, אין לו להסתמך על המכירה, ועליו לבדוק את החמץ כדין.

ד. מי שיודע שיש לו חמץ על אס-הדרך במשלוח (הנמצא בפקדון אצל חברת ההובלה, באניה, באוירון, בנמל או בדואר) עליו לפרט זאת בשטר ההרשאה. אבל, המכירה תקפה רק בתנאי שיש לאותו מוכר חמץ אחר בביתו הכלול בשטר. באם חברת ההובלה שייכת ליהודים, ישאל שאלת רב.

ה. מי שיש ברשותו בעלי-חיים הזקוקים שיאכילום חמץ בפסח, אינו יכול להסתמך על שטר המכירה הכללית, ועליו לפנות לרב לדעת מה לעשות.

ו. באם יש לבני-הבית חמץ השייך להם באופן אישי, עליהם למוכרו בנפרד, ולא להסתמך על המכירה של בעל-הבית.

ז. מי שנוסע למשך החג למקום בו זמן איסור חמץ הפסח מקדים לבוא לפני הזמן כאן (כגון הנוסעים לארץ-הקודש ולאירופה) אינו יכול למכור את החמץ לרבנים כאן, מכיוון שבזמן איסור החמץ במקום בו יהיה עדיין לא יערכו את המכירה במשרד הרבנים כאן.

עד | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

ח. הנהגת חסידי רבותינו נשיאינו שלא למכור לגוי דבר מאכל ומשקה חמץ שקיבלו מהרבי, אלא אכלום ושתום לפני פסח. ונתבאר בארוכה בלקוטי שיחות.

**מתי ניתן שוב ליהנות מהחמץ הנמכר לגוי?**

מיד במוצאי החג, ואין צורך לחכות. מאז ומתמיד נוהגים הרבנים חברי הבד"צ לצאת באמצע ההתוועדות ב־770 כדי לקנות את החמץ מהגוי מיד במוצאי החג.

**היכן ניתן ללמוד על דיני מכירת חמץ?**

שולחן-ערוך אדמו"ר הזקן סימן תמח. "סדר מכירת חמץ" שבסידור אדמו"ר הזקן, ובפירוש "שער הכולל" שם (להרב לאוואוט, זקנו של כ"ק אד"ש). פסקי דינים לאדמו"ר הצמח-צדק סימן תמח. המועדים בהלכה להרב זוין. ובספרי המלקטים בני דורנו.

# טבילת כלים: למה, מה ואיך?

**מה המקור למצות טבילת כלים?**

בפרשת מטות (לא, כג) נאמר שאחרי מלחמת מדין נצטוו בני ישראל להטביל את הכלים שלקחו בשלל (בנוסף למצות הגעלת כלים מהאיסורים שנבלעו בהם). לדעת רוב הפוסקים מצות טבילת כלים היא מן התורה.

**מהי מצות טבילת כלים?**

כל כלי העשוי מתכת או זכוכית וכדומה, המשמש לסעודה, כלומר לאכילה ושתיה או להכנת האוכל ומשקה, שהיה בבעלות גוי ועבר לרשות ישראל, חייב בטבילת כלים לפני השימוש בכלי.

כלי השכור או שאול מגוי, פטור מטבילה.

**מהו טעם המצוה?**

המצוה היא גזירת הכתוב, אבל יש גם טעם לכך, בכדי לטהר

## יו"ל ע"י בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | עה

את הכלים מטומאת העמים ולהכניסן לקדושת ישראל. והוא על דרך גר הנכנס לקדושת עם ישראל על ידי שטובל במקוה. בלקוטי שיחות מוסבר בארוכה שלפי דרך הפשט, יש בטבילת כלים מטרה אחרת (וגם מתאים עם ההסברה ההלכתית): להוציא את האפשרויות לאיסור מהכלים. זאת אומרת, אף אם בפועל מעולם לא השתמשו בכלים, מכל מקום, מכיון שהיו ברשות הגוי, יש אפשרות פוטנציאלית שהכלים יקבלו בליעת איסור. כדי להוציא את האיסור הפוטנציאלי, מטבילים אותם.

### **האם חייבים להטביל גם כלים שמעולם לא השתמשו בהם?**

בהחלט. כמוסבר לעיל חובת ההטבלה אינה קשורה להשתמשות הגוי.

### **האם מותר להשתמש בכלי ללא טבילה באופן חד פעמי?**

אסור להשתמש בכלי אפילו פעם אחד בלבד ללא טבילה. אמנם, בכלי המיועד לשימוש חד פעמי מותר להשתמש באופן חד פעמי ללא טבילה (באם מייעדו אחר כך לשימוש חוזר, רצוי להטבילו ללא ברכה). בקבוקים וקופסאות המשווקים עם מוצרי מזון – לדוגמא: צנצנת קפה – אינם צריכים טבילה עבור השימוש הראשוני עד לגמר התכולה. באם מייעדים אותם אחר כך לשימוש חוזר, רצוי להטביל ללא ברכה.

### **איזה סוג כלים חייבים בטבילה?**

כל כלי סעודה והכנתה. כלומר כלים שאוכלים בהם (לדוגמא: סכו"ם, קערות, צלחות, כוסות וכדומה), או כלי המיועד להגשת אוכל לשולחן. גם כלי בישול אפייה טיגון וכדומה (סירים, מחבתות, קומקום וכדומה וגם הכיסויים שנוגעים באוכל או באידים) חייבים בטבילה.

כל כלי הכנה לסעודה שנוגע באוכל (מקלף, מטחנה, מעבד מזון וכדומה) חייב בטבילה. באם הכלי אינו מתקן את האוכל לגמרי, כך שהאוכל זקוק עדיין לתיקון נוסף – לדוגמא: נפה לקמח, מטחנה המיועד לבשר חי, סכין לשחיטה – מטבילים ללא ברכה.

אבל כלי שאינו נוגע באוכל (לדוגמא: פותחן לבקבוקים ולקופסאות שימורים) אינו חייב בטבילה.

כלי איחסון – צנצנות, קופסאות, ובקבוקים – לקמח וסוכר וכדומה, מטבילים ללא ברכה. באם האוכל שבכלי האיחסון תמיד עטוף, כגון כלי המיועד לאיחסון שקיות תה, פטור מטבילה. ויש

## עו | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

המחמירים להטביל ללא ברכה.

באם משתמשים בכלי איחסון לצורך הגשה לשולחן חייב טבילה בברכה.

מפצח אגוזים – יטביל ללא ברכה.

כשלכלי יש כמה חלקים נפרדים ורק חלק מסויים של הכלי נוגע באוכל, צריך להטביל רק את החלק המסויים שנוגע באוכל.

### האם יש הבדל בחומר – ממה הכלי עשוי?

בתורה, בפרשת טבילת כלים, נפרטו ששה סוגים של כלי מתכת החייבים בטבילה מן התורה: זהב, כסף, נחושת, ברזל, בדיל ועופרת. בפועל, כל סוג מתכת – כולל נירוסטה ואלומיניום – חייב בטבילה. כלי זכוכית (כולל קריסטל, פיירקס, דורלקס, וקורל) חייב בטבילה מדרבנן, כיון שדומה למתכת בכך שניתן להתיכו ולמחזרו.

כלי עץ, חרס, אבן, נייר – פטור מטבילה אלא אם מצופה בזכוכית או במתכת וכדומה. כלים המצופים בחומר החייב בטבילה, בדרך כלל מטבילים ללא ברכה. אם מצופים בפנים ובחוץ במתכת, והציפוי אינו עשוי לנוי בלבד – מטבילים בברכה.

כלים המורכבים ממינים החייבים ופטורים מטבילה – מטבילים ללא ברכה. באם עיקר ההשתמשות במין הטעון טבילה ולא ניתן להשתמש בכלי בלעדיו, ומין זה נוגע במאכל – מטבילים בברכה. לדוגמא: קומקום חשמלי, אף שעשוי מפלסטיק, חייב בטבילה בברכה, כיון שגוף החימום הוא ממתכת. יש להטביל בברכה כלי מתכת שלו ידית העשויה מחומר הפטור מטבילה, צריך להטביל גם הידית. ויש להטבילו כולו כאחד עם הידית.

כלי פלסטיק וניילון, וכן כלים מסיליקון, לדעת רוב הפוסקים פטורים מטבילה. ויש המחמירים להטבילם ללא ברכה. מחבת מצופה בטפלון – מטבילים ללא ברכה.

המנהג שמטבילים כלי פורצלן ללא ברכה.

### האם כלי חשמלי חייב בטבילה?

כן. ואפילו אם יתכן והכלי יופסד על ידי הטבילה. אלא שניתן להקל ולהטביל רק את כלי הקיבול ולא את החוט החשמלי. חלק הכבל הסמוך לכלי צריך טבילה. מומלץ לחכות משך זמן (48 שעות או יותר) עד שהכלי יתייבש לגמרי לפני השימוש בו. באם יש חשש להפסד הכלי, ניתן להביא את הכלי ליהודי אומן (בעל מלאכה) כדי שהלה יפרק את הכלי – לבטלו מתורת כלי – ויחברו מחדש,

שאז הכלי נחשב כמיוצר על ידי יהודי ופטור מטבילה (ודוקא פירוק מקצועי שנעשה על ידי טכנאי, "מעשה אומן"). לא מספיק שבעל המלאכה יפרק את החוט החשמלי מהכלי. יש המייעצים לתת את הכלי לגוי במתנה, ולקחת את הכלי מהגוי בהשאלה, ובכך לפטור הכלי מטבילה, כיון שהוא שייך עדיין לגוי. אבל אין לסמוך על עצה זו, כיון שהכלי עתיד להישאר תמיד ביד יהודי. בטוסטר המיועד לקליית לחם, שבטוח שיופסד על ידי הטבילה, יש מקום להקל לא להטבילו, באם הטוסטר תמיד מחובר לתקע החשמלי. ומכל מקום, כדאי להחמיר וליתנו ליהודי לבטלו מתורת כלי, כאמור.

### מה הם דיני חציצה?

כל חלקי הכלי חייבים לבוא במגע עם המים. לכן יש להוריד כל דבר זר החוצץ בין המים והכלי, כמו חלודה, שיירי דבק, מדבקות וכדומה. באם החציצה נמצאת רק על חלק קטן של הכלי, ולא מקפידים (רוב בני אדם וגם לא בעל הכלי) על הימצאותה – הטבילה כשרה גם ללא הורדת החציצה. מדבקות חשובות, שרוצים בדוקא להשאירן על הכלי, כגון תוויות עם שם חברה (המוסיפה ערך לכלי), אינן חוצצות, זאת רק באם נמצאות על חלק קטן מהכלי.

אין להחזיק את הכלי בשעת הטבילה, כדי שלא ימנע מהמים להיכנס בין ידיו להכלי. באם מוכרח להחזיק את הכלי, יודא שידיו מחזיקים את הכלי בצורה רופפת. גם ניתן לשנות מקום אחיזת הכלי כשהכלי במים, כך שברגע שמשנה אחיזתו יגיעו המים לכל חלקי הכלי. עצה נוספת: להרטיב ידו במי המקוה ובעוד היד תחת המים יכניס את הכלי בידו השניה לתוך היד שבמים.

### מה הדין בתבניות אפייה מאלומיניום?

המשתמש בהן לשימוש חד פעמי אינו צריך להטבילן. באם קונה את התבנית עבור שימוש רב-פעמי, לכמה דעות, צריכה טבילה, לפני השימוש הראשון, ללא ברכה, גם אם משתמש בהן על ידי נייר-אפייה. אבל, הרבה נוהגים להקל שלא להטבילם. וכמה פוסקים מלמדים זכות על המקילים, ובפרט כשמשתמש בזה רק על ידי נייר אפייה.

### מהו דין של אוכל שהונח בכלי שלא הוטבל?

האוכל לא נאסר. אבל אין לאוכלו מתוך הכלי, אלא צריך להוציאו מתוכו ולאוכלו באופן אחר.

הנמצא בביתו של מי שלעת-עתה אינו שומר תורה ומצות, יש

## עח | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

לחוש שהכלים לא הוטבלו ולכן לא יאכל וישתה מכליו (אפילו אינו חושש לבליעת איסור).

### האם צריך להטביל כלי שיש ספק אם חייב בטבילה?

כן. ללא ברכה.

### סתם כלים כאן, בארצות הברית, שלא ידוע אם בית-החרושת בבעלות יהודי, מה דינם?

בכלל, בבית-חרושת שבבעלות משותפת לגוי וליהודי מטבילים ללא ברכה. (ויש המברכים).

בבית חרושת יהודי שהפועלים בו גוים – מטבילים ללא ברכה. בספק מי הבעלים, חייב טבילה. ולא זו בלבד, אלא שכשלא ניתן לברר הולכים אחרי הרוב ומטבילים בברכה. (ויש הנמנעים מלברך).

ראוי לציין שאפילו אם הכלי נעשה בבית-חרושת של יהודים, באם נקנה מגוי הרי זה חייב בטבילה בברכה.

### האם ניתן להשתמש במקוה שבחנות או בכל מקוה אחר?

מקואות לגברים לפעמים פסולים לטבילת כלים. כנזכר לעיל, חובת טבילת כלים היא מן התורה וזקוקים עבודה למקוה כשירה. המקוה צריך השגחה ממומחה בעשייתו, ופיקוח בהמשך שלא נפסל באיזשהו אופן. על המשתמש במקוה שבחנות לוודא מראש שהמקוה נבדק לאחרונה על ידי רבנים מומחים.

יצוין כי המקוה בחנות שליד משרד הבד"צ נעשה בפיקוח רבנים מובהקים, בהשתדלות הרבנים חברי הבד"צ שליט"א, וכשר כעת למהדרין. [כמובן, שהדברים נכתבו בסמיכות לפסח שנה זו (תשע"ה), ועל העתיד יש לוודא שה"הכשר" לא פג].

### מי ראוי להטביל?

איש או אשה מעל גיל מצוות. צריך שהמטביל יהא יהודי שומר שבת.

בכלי החייב טבילה מן התורה, יש מחמירים שצריך להיות בדוקא גדול שהביא שתי שערות. גם קטן יכול להטביל אם גדול עומד על גביו ומעיד שהטביל כהוגן. באופן תיאורטי, אף אם הכלי הוטבל מאליו, ללא התערבות יד אדם, הרי זו טבילה כשירה. השולח את בניו או בנותיו הקטנים להטביל את כליו, זקוק לעדות של גדול שהכלי הוטבל (מומלץ לתת לילד טלפון-נייד ואחרי הטבילה יתן לגדול

העומד שם לטלפן להוריו ויעיד שהוטבל כראוי).

אבל בכלים החייבים טבילה מדרבנן, ניתן לסמוך על הקטן שהוטבל כהוגן. (ויש מחמירים).

### מהו סדר הטבילה?

לכל לראש לשלם על הכלי. אין להטביל כלים לפני שקונים את הכלי לגמרי, כדי שהכלי יעבור לבעלות הקונה קודם הטבילה. בכלי שדרוש גם הגעלה, יש להגעיל לפני הטבילה דוקא.

מכינים את הכלי על ידי הורדת כל דבר שיכול להוות חציצה. מחזיקים בכלי ביד ימין (ואיטר - ביד שמאל). מברכים - בכלי הטעון ברכה לפני הטבילה - "אשר קדשנו במצותיו וצונו על טבילת כלי" (ואם טובל הרבה כלים: "על טבילת כלים"). בכלי הטעון טבילה שלא בברכה, כדאי להטבילו יחד עם כלי אחר הזקוק לברכה, ולהטביל תחילה את הכלי החייב ברכה.

מטבילים את הכלי כולו (ויש הנוהגים: שלש פעמים) בבת אחת. אין לדבר בין הברכה עד סיום טבילת כל הכלים החייבים בטבילה. אין להטביל את הכלי לחצאין (היינו בתחילה חלק אחד ואחר כך חלק אחר). כלי המורכב מכמה חלקים - כגון מטחנת בשר - יש להטבילו בשלימותו כדרך תשמישו כשמורכב עם חלקיו, ואפילו אם כמה מהחלקים פטורים מטבילה, ולא כשהוא מפורק לחלקים. בדיעבד או בשעת הדחק, ניתן להטביל את הכלי כשהוא מפורק מחלקיו, אבל באופן זה יש להקפיד שכל החלקים יהיו מפורקים. כמובן שאם דרך תשמישו הוא להשתמש בכל חלק בנפרד, יש להטביל כל חלק בנפרד.

מותר להטביל כלי בסל או שק מנוקב, או ברשת, וינענע אותם על מנת שיכנסו המים היטב. מותר גם להניח כמה כלים ברשת זה ליד זה, אבל לא זה על זה.

יש להטביל את הכלים כשפיהם כלפי מעלה או כלפי צידיהם ולא כלפי מטה, כדי שיכנסו המים. יש לוודא שהמים מגיעים לכל חלקי הכלי, על ידי הורדת הכלי למים בצורה איטית, ולהטות את פתח הכלי קצת בצורה שהמים יזרמו פנימה בשלימות. בכלי צר יש להשהות את הכלי קצת זמן במים בכדי לוודא שהכלי התמלא במים והמים הגיעו לכל חלקי הכלי.

כלי שלכל הדעות אינו צריך טבילה אסור להחמיר להטבילו, שמא יבוא לברך עליו.

**האם מותר להטביל כלים שנקנים על מנת לתתם במתנה לאחר?**

אין להטביל את הכלים לפני שהם עוברים לרשות המשתמש. לפיכך אין לסמוך על הטבילה הנעשית לפני נתינת המתנה. מי שרוצה בכל זאת להטביל את הכלי עבור מקבל המתנה, יכוון לזכות את הכלי עבור המקבל, ורק אז יוכל להטבילו.

באם שולח כלי מלא אוכל כמתנה, כדרך ששולחים במשלוח מנות, יש מקום לומר שהקונה צריך להטבילו לפני כן. אמנם, מכיון שהדבר בספק, לכן, בכדי לצאת מידי ספק, ראוי שנותן המתנה לא יניח את האוכל ישירות על הכלי, כי אם בתוך שקית נפרדת [נייר אפייה לא מהווה הפסק בין עוגה למגש], כך שהאוכל לא יגע בכלי. וכשתגיע המתנה לידי מקבל המתנה, יטביל המקבל את הכלי בברכה.

אסור לבעלי חנויות למכור כלים החייבים טבילה בתור "כלים טובלים", כי הטבילה הנעשית על ידי המוכר לפני הקנייה אינו מועילה לקונה.

**האם אין צורך להטביל כלי החמץ אחרי פסח, כיון שבשטר מכירת חמץ מפורש שגם הכלים נמכרים לגוי?**

בלקוטי שיחות התבאר בארוכה שאין צורך להטביל את הכלים לאחר פסח מכיון שלמרות שהגוי יכול להשתמש בכלים הרי שאין זה שכיח כלל שיעשה זאת.

**היכן ניתן למצוא הלכות טבילת כלים?**

שולחן ערוך יורה דעה סימן קכ. שולחן ערוך אדמו"ר הזקן סימן שכג סעיף ח. סימן תנא סעיף ע. סימן תנב סעיף כה. סימן קנט סעיף כא. וראה סימן קסא סעיפים א"ז (דיני חציצה בנטילת ידים וטבילת הגוף). קיצור שולחן ערוך סימן לז. ספר "טבילת כלים" להרב צבי כהן. ספר "כשרות הכלים" להרב ישכר חזן. ועוד.



לעילוי נשמת

הרה"ח ר' משה נחום ב"ר מרדכי מענדל ע"ה קדנר  
נלב"ע אחרון של פסח כ"ב ניסן תשע"א



לעילוי נשמת רבקה דינה בת איטא העניא ע"ה

מינקאוויטש



# פסח: שאלות ותשובות

הרב יוסף ישעי' ברוין שליט"א, מרא דאתרא של קראון הייטס וחבר ה בד"צ עושה לנו סדר בראש לקראת פסח, מנפץ מיתוסים ומניח הכל על שולחן החג, בחן, יחסיות ואיזונים נכונים

ראיינה: חנה שלוש; תרגום: ר' סטודניץ

הופיע בה'נשי חב"ד ניוזלטר' ניסן תשע"ד, ומתורגם ב'עטרת חי" (מוסף חודשי של 'בית משיח', לנשי ובנות חב"ד) ניסן תשע"ה.

## כבוד הרב, מהי הגישה הכללית של חב"ד לגבי חומרות והידורים של פסח?

קודם כל, בואו נעשה אבחנה בין שתי המילים הללו: חומרה והידור. חומרה זה משהו ששומרים בקפידה, ויש לו משמעות גלוית של משהו מאתגר, קשה, קשוח, וצר-עין. הידור לעומת זאת משמעותו לייפות את המצוה. ישנו 'ווארט' ישן המביא שלוש גישות שונות כלפי המצוות. דרך אחת להסתכל על המצוות היא לראותם כ-613 סגולות שבאות לתועלת האדם ובמילים אחרות 'מה אני ארוויח מקיום המצוות'. יותר גרוע מזה היא ההתייחסות אל המצוות כאל 613 בעיות שצריך להתמודד איתן, והגישה השלישית והאידיאלית כלפי המצוות היא להתייחס אליהם כאל 613 הזדמנויות להתחבר אל הקב"ה. כמובן שהדרך השלישית היא הגישה האוטנטית של התורה והיא מודגשת יותר בתורת החסידות. לפי ההסתכלות הזאת, החומרה או הידור המצוה שמוסיפים לקיומה מחזקת ומגבירה את אותו הקשר שאנו יוצרים עם הקב"ה.

יחד עם זאת, כשלוקחים על עצמינו הידור או חומרה מסוימים, חשוב להבין את הרקע ההיסטורי והדיון ההלכתי הנסוב סביבו. ישנו ספר הנקרא 'שאלות ותשובות מן השמיים', שנכתב על ידי רבי יעקב ממרויש, המכיל בתוכו תשובות שקיבל משמיים על שאלות הלכתיות מסוימות. הספר דן גם בנושא הזה. המחבר כותב שמכיוון שהימנעות מחמץ בפסח הייתה אחת מן המצוות הראשונות שעם ישראל קיבל על עצמו, לכן אבות אבותינו אימצו אותה אל לבם באהבה, חיבה ורעות מיוחדים. בגלל שהייתה להם התלהבות ראשונית אדירה לקיים את המצוות הם החמירו

## פב | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

בקיומה ביותר. היחס, תשומת הלב, והאכפתיות המיוחדים כלפי מצות הפסח רק המשיכו להתעצם במשך הדורות. ישנם צדיקים שאמרו שמכיוון שהמצוה של פסח ניתנה לפני מתן תורה, לעם ישראל לא היו פרמטרים ברורים לגבי הקיום שלה, אבל מפאת גודל רגשות אהבתם כלפי המצוה הם גיבשו לעצמם חומרות רבות משלהם.

מלבד זאת, ישנם כמה סיבות פרקטיות לחומרות של פסח. חז"ל התייחסו למצות הפסח בצורה שונה מכל שאר המצוות בכך שהתורה עצמה מחמירה ביותר בכל מה שקשור לחמץ. התורה מספרת לנו שלא רק שאסור לנו לאכול חמץ בפסח, אלא צריכים ללכת עד כדי כך רחוק ולהצהיר שאין לנו שום בעלות על חמץ, לחפש אחר החמץ ולהשמיד אותו. והמשיכו חז"ל בצעד נוסף וקבעו שישנו חובת 'בדיקת חמץ'. מצד דרישות התורה, היה מספיק לבטל את כל החמץ שברשותנו וזה היה מספיק. אבל חז"ל קבעו ודרשו שכל אחד יחפש אחר החמץ באופן פיזי בלילה שלפני פסח, על מנת לשרוף אותו בערב פסח – למחרת. לאחר הבדיקה אנו מבטלים את החמץ במחשבתנו ומצהירים במילים שהוא הושמד ולא שייך לנו יותר. יתרה מזאת, חז"ל אוסרים אפילו 'משהו' של חמץ בתערובת כלשהי, כאשר במצוות אחרות כמות מזערית של איסור בתערובת יכולה להיות מותרת במקרים מסוימים על פי פסק של רב.

אחת הסיבות לכל הגדרות הנוספים הללו הוא שחמץ זה דבר שמותר לאכול במשך כל השנה, לעומת מאכלות אסורות שהם אסורים באכילה תמיד. מכיוון שאדם רגיל לאכול חמץ כל השנה, הוא צריך גדרים רבים כדי להזכיר ולהרחיק אותו מן האיסור. מלבד זאת, התווספו עוד איסורים על יד הרבנים במשך הזמן, כמו האיסור של קטניות לדוגמא. מאכלי הקטניות אינם חמץ, אך הרבנים האשכנזים אסרו לאכול אותם, ויש אף רבנים ספרדים שלקחו על עצמם את האיסור של קטניות בפסח. אפילו בזמני מחסור קשים, הרבי ה'צמח-צדק' ועוד פוסקים התייחסו אל קטניות בתור איסור חמור ממש כמו חמץ (מלבד לילדים או חולים).

חשוב מאוד לזכור ולהתמקד בעובדה שכל ההחמרות שהתווספו במשך השנים על ידי עם ישראל נעשו מתוך אהבה כלפי המצוה הזאת של פסח. בנוסף לכל מה שנאמר לעיל, ישנו גם הצד הרוחני יותר של הדברים. האריז"ל אומר שמי שנזהר ב'משהו' של

חמץ בפסח ישמר מלחטוא במשך כל השנה כולה. מכיוון שהחמץ מסמל את היצר הרע והאגו, צריכים להלחם נגדו בכל הכוח (כפי שמובא בתשובה של הרדב"ז). ישנם רק שלושה דברים נוספים שהתורה אוסרת ב'משהו': כעס, גאווה, ועבודה זרה. החמץ מסמל את שלושת הדברים הללו, אך כאן טמונה מלכודת מסוימת: אם עצם העובדה שאנו מחמירים בפסח מגדילה את ה'אגו' שלנו (ואנו מפתחים הסתכלות מתנשאת ומזלזלת כלפי אלו שמחמירים פחות מאיתנו) או שהחומרה מובילה לכעס בבית, הרי שאנו מפספסים את כל המטרה והחומרות שלנו נעשים לנו למכשול.

כאשר אנשים מחמירים בפסח ומגיעים לאמירת מילים כגון "כמה טורח פסח זה", מפרים בכך דין מפורש בשולחן-ערוך (אדמה"ז תסט, ה) מילים כגון אלו נשמעות כמו מילותיו של הרשע בהגדה "מה העבודה הזאת לכם"? המציאות היא שאנשים אכן מרגישים כך, ולכן מבטאים את ההרגשה הזו גם במילים. אדמו"ר-הזקן בשולחן ערוך מלמד זכות על האנשים הללו בהדגישו שהרשע בהגדה התכוון רק לעבודה של קרבן פסח, והיום אנשים מתלוננים על כל החומרות היתרות. אך עם כל זאת, אם אנו נופלים בפח של התלוננות אנו מחטיאים את כל המטרה.

### **האם זה אומר שאנחנו צריכים פחות לייגע את עצמינו?**

לא בהכרח. הסתכלות נוספת לגבי החומרות של פסח המובאת בשולחן ערוך (אדמה"ז, תמב, ל) היא ש"ישראל קדושים הם ונוהגים להחמיר על עצמן וגוררים כל החמץ הנמצא אפילו משהו" ... הם מקרצפים את הכיסאות והקירות למרות שלא צריך מצד הדרישה ההלכתית הבסיסית. ה'ראשונים' אומרים והשולחן-ערוך מצטט את זה שהיהודים נקראים 'קדושים' בגלל המעשים הללו והשו"ע מוסיף ואומר "יש להם על מה שיסמכו". זה מעניין כי בדרך כלל צורת התבטאות כזאת ש'יש לאדם על מה לסמוך' נאמרת לגבי 'קולות' הלכתיות, לא לגבי חומרות. זאת אומרת שלאדם צריך שיהיה לו משהו לסמוך עליו כאשר הוא מקל במצווה כלשהי (צריך שיהיה לו בסיס הלכתי), אך למה צריך על מה לסמוך כשרוצים להחמיר? ה'מעדני שמואל' מביא את ההסבר הבא בשם רבי 'יעקב יוסף מאוסטרא' (וכיוון דומה מובא גם במשנה-ברורה): כאן אנו לומדים הסתכלות חשובה שגם לחומרות שלנו צריך שיהיו מקור הלכתי ברור, ושיהיה לנו 'על מה לסמוך', החומרות לא צריכות להיות 'חסידות של שטות' ...

## פד | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

אי אפשר שכל אחד יוסיף לעצמו חומרות חדשות לרשימה. כל חומרה צריכה מקור הלכתי מוצק או לפחות ביסוס על מנהג של קהילה מסוימת, או מסורת משפחתית.

### כמה חשובה היא האבחנה בין חומרה להלכה?

האבחנה בהחלט חשובה מכיוון שישנם הבדלים ברורים בין השניים. זהו גם אחד הסיבות שאנו אוכלים מצה שרויה באחרון של פסח (בחוץ לארץ) כפי שמובא ב"דרך פיקודיך", מצוה יב: אם אנשים יראי שמיים אוכלים מצה שרויה במשך כל הפסח, זה בוודאי מותר הלכתית. כדי לא ליצור רושם שאחרים אוכלים חמץ במשך כל הפסח, חס ושלום, אנו יוצאים מגדרינו ביום האחרון של פסח ומורידים את החומרה הספציפית הזאת (כמובן שישנם סיבות נוספות לכך שאוכלים מצה שרויה באחרון של פסח, ולמה אנו לא נוהגים באותה צורה לגבי שאר החומרות).

מספרים על חסיד בשם ר' בנימין זאב, בנו של ר' מיכאל מזלוטשוב שהיה מחמיר ביותר בפסח וכמובן שאכל רק מצה שמורה משעת קצירה. יום אחד הוא ראה את תלמידו משפילים יהודי שאכל מצה שמורה רק משעת טחינה. הוא נעמד ואמר: "אתם חושבים שכל-כך הרבה יהודים שלא מחמירים במצה שמורה אוכלים חמץ בפסח? חס ושלום! בוודאי שהמצות הללו כשרות!" לאחר מכן ביקש שיביאו לו מצות שמורות רק משעת טחינה, ואכל מהם בפני כל חסידיו. מהסיפור הזה לומדים כמה צריך לשמור על הענווה ועל הכבוד לאחרים בכל הנוגע לחומרות של פסח.

ישנו סיפור נוסף עם מסר חשוב. יש גירסאות שונות לסיפור, ויש אומרים שהרבי סיפר את הסיפור פעם בהתוועדות. הסיפור הבא מלמד אותנו שלמרות כל ההשתדלות שלנו, אסור לנו לשכוח שבסופו של דבר זה בידי הקב"ה אם באמת נצליח להישמר מחמץ, וכמה צריך לסמוך עליו למרות כל ההשתדלות שלנו.

חסיד של הרבי ה'צמח-צדק', היה מחמיר ביותר בכל הנוגע לחמץ בפסח. הוא היה עושה הכל לבד, כולל אפיית המצות. הוא גם לא השתמש במים הרגילים בביתו שהביא 'נושא המים', אלא ארגן באר מים מיוחדת משלו בחצר ביתו וכיסה אותה. הוא לא רצה אפילו לאכול בביתו של ה'צמח-צדק', לכן הגיע אליו רק ביום האחרון של פסח. כשהגיע אותו חסיד ל'צמח-צדק' הרבי פנה אליו ואמר "דע לך שהיה לך חמץ בבית במשך כל חג הפסח! לך

תבדוק בבאר בחצר ביתך". אותו חסיד רץ בבהלה לביתו ומצא כיכר לחם שלמה צפה על פני הבאר. מוטרד ביותר רץ החסיד בחזרה אל ה'צמח-צדק' ושאל אותו שלוש שאלות בבכייה עצומה: "רבי, למה מגיע לי עונש כל-כך חמור בזמן שכה נזהרתי מחמץ? דבר שני, למה הרבי לא סיפר לי על כיכר הלחם שהיה ברשותי במשך החג אלא רק באחרון של פסח? ואיך אני מתקן את מעשיי?" הרבי הצמח-צדק ענה לו כך: "קודם כל, לא ראיתי אותך במשך כל החג, לכן לא יכולתי להזהיר אותך לגבי החמץ שנמצא ברשותך. דבר שני, מה שקרה לך אינו עונש משמים אלא תוצאה ישירה של מעשיך – אתה סמכת רק על עצמך ושכחת שצריך גם סייעתא דשמיא כדי להישמר מחמץ". לאחר מכן, נתן ה'צמח-צדק' לאותו חסיד תיקון על מעשיו.

**אז אם מישהו רוצה להחמיר על עצמו בפסח, מהי הגישה הנכונה?**

שמחת יום טוב היא מצוה מן התורה עבור גברים, נשים וילדים. הידורים לעומת זאת, הם תוספת למצוה ולא המחויבות הבסיסית. אם פסח שם את האדם במצב רוח של תשעה באב, אין מקום להידורים. צריכים לגשת אל רב או משפיע בכל שאלה. יכול להיות שיהיו כאלה שילמדו שה'הידורים' שלהם או מה שהם קראו הידורים עד כה אין להם כל בסיס בהלכה, או במנהג ישראל. הרבי מצטט (בתיאורו את חג הפסח עם הרבי הרי"צ, 5692) את הדברים של הרבי הרש"ב שאדם לא ייקח על עצמו חומרות יתרות בפסח כדי שאדם לא יכנס למצב של נדירת נדר. בפעם אחרת אמר הרבי הרש"ב לאחר מכירת חמץ "אני מאוד חושש מחומרות". זה מאוד קשה להבין, האדמו"ר הזקן מביא בשם האריז"ל שעל אדם לקחת על עצמו את כל החומרות הנוגעות לריחוק מחמץ, וגם הרבי הרש"ב החמיר על עצמו בכמה דברים בפסח, אז איך הוא אומר שהוא חושש מחומרות? אחד הדברים שלומדים מדבריו של הרבי הרש"ב אם כן, זה עד כמה חשוב לקבל על עצמינו את החומרות הללו "בלי נדר".

מלבד זאת, לא כל ההידורים מתאימים לכל האנשים. אדם צריך להכיר את מקומו ולבדוק אם החומרה הזאת מתאימה לדרגתו או לא. צריך לדון בכך עם רב או משפיע. וכשאדם מחליט בסופו של דבר לקחת על עצמו חומרה או הידור מסוים, יש לעשות זאת בשמחה ומתוך רגש של ענווה בזוכרו שאנשים רבים

יראים ושלמים לא שומרים על ההידור המסוים הנ"ל. בכל מקרה, הכרחי לזכור כמה חשוב לא להמעיט בערכו של שום מנהג ישראל שמקיימים יהודים יראי שמיים אחרים.

החסיד הגדול ר' **נוטקע ממאלאסטערצ'ינא** לא אכל מצה שמורה מימיו (חשוב לזכור שפעם כל המצות היו עבודת יד, אבל רובם היו שמורים מכל מגע עם מים רק משלב טחינת החיטה ולא משעת הקצירה. היום כל המצות שהם עבודת יד הם שמורות משעת קצירה). ר' נוטקע היה אומר "אני לא יודע מתי להתחיל לשמור על ההידור הזה". כמובן שבימינו כולם מקפידים רק על מצה שמורה. החומרה הזאת נהייתה הנורמה בזמנו של הרבי המהר"ש.

מה לעשות במקרה שמישהו מרגיש לאחר מעשה שהידור מסוים של פסח שקיימו עד כה במשפחתו הוא מעבר ליכולתו?

תמיד יש את האפשרות לעשות 'התרת נדרים' אם מישהו חושב שהוא לא יכול לשמור יותר על מה ששמר עד כה. אפשר להתייעץ עם רב מורה הוראה בפועל אם יש צורך.

### **הרב יכול לדבר על הלכה והידור בניקיונות של פסח?**

כשמנקים לפסח, יש אנשים שמגזימים בהידורים בצורה לא מתאימה. אנשים לעתים מבלבלים בין ניקיון פסח לבין 'עשיית סדר בארונות' באומרים "טוב, אם כבר אני מנקה אז" ... אבל אם זה גורם לבעיה של ניהול זמן זה יכול להוביל לפיתוח רגשות וגישה שלילית כלפי חג הפסח. חשוב מאוד להפריד בין ניקיון פסח לסדר וניקיון של כל הבית, כפי שאומר המשפט הידוע "אבק זה לא חמץ וילדים הם לא קרבן פסח". אם רוצים לעשות סדר בארונות וכדומה אפשר לעשות זאת כל עוד מבינים שזו תוספת עבודה ואין לזה שום קשר לניקיון פסח. כפי שהסברנו קודם, אם מישהו רוצה לקיים הידור מסוים, צריך להבין שזוהי תוספת הידור שנעשית מתוך אהבה כלפי המצווה, ולא להתלונן על הקושי הכרוך בקיומה.

בימינו, ניקיון פסח הוא לפעמים הרבה יותר קשה ממה שהיה לפני כמה דורות. יש לנו בתים יותר גדולים והרבה יותר חפצים. כמו כן, אין לנו משרתים, עבדים, סבתא ומשפחה גדולה שגרה איתנו. חיוני ביותר לזכור את ההלכה שמקום שלא מביאים לשם חמץ לא חייב בדיקה. ויש לנו הגדרה הלכתית למקום כזה: אם באמצע סעודה לא הייתם קמים ולוקחים משם משהו. כמובן שבבית עם ילדים, הרבה מקומות כאלו כן צריכים בדיקה מכיוון

שהילדים לאו דווקא פועלים לפי הכללים הללו. אבל צריך רק לבדוק במקומות שבהישג ידם של הילדים. לא במדפים גבוהים שאין להם גישה אליהם, או מקומות כמו החדרים בהם נמצאים הדוד שמש, דוד ("בוילר") חשמלי, מוגי גז וכדומה. בנוסף לכך, לפי ה'צמח-צדק', מקום שאנו מוכרים לגוי, אינו טעון ניקיון או בדיקה. דבר נוסף שחשוב לזכור: לא צריך להשמיד חתיכת חמץ שיותר קטנה מ'כזית' ושקצת מלוכלכת. אם החמץ הוא יותר גדול מ'כזית' אז רק במקרה שהוא מטונף לחלוטין, זאת אומרת, מושרה באקונומיקה, אז מותר להשאיר אותו. כמובן, שכמו שהזכרנו לפני כן, "ישראל קדושים הם", ועושים מעבר למינימום ההלכתי אם הם יכולים.

### **אחרי כל-כך הרבה ניקיונות, אני חשה לפעמים שבדיקת החמץ שעורכים בערב פסח מיותרת...**

כל מטרת הניקיונות שלנו היא בכדי שנוכל לבדוק אחר החמץ כראוי. פעם, אנשים טאטאו את הרצפה בביתם שהייתה עשויה מעפר, בי"ג ניסן, כדי להתכונן כראוי לבדיקה בלילה. אנשים בהחלט לא התחילו בניקיונות בראש חודש אדר. סבא שלי ז"ל היה אומר "ברוזוודוב (גליציה) הרימו את המטאטא ונהיה פסח". אנחנו מבצעים את בדיקת החמץ לאחר טאטוא מכיוון שהמטאטא לא תמיד יכול להגיע לכל החורים והסדקים בהם יכול להיות חמץ. היום, הרבה אנשים מבלבלים את סדר העדיפויות, "טאטוא", דהיינו, הניקיונות, נעשה לדבר העיקרי והבדיקה לטפל.

דווקא על הבדיקה אנו מברכים ברכה בשם ומלכות, ואליה לא נותנים מספיק חשיבות ומקדישים לה רק את מינימום הזמן ותשומת הלב. כידוע, לאדמו"ר הזקן היה רק חדר אחד בלבד, והוא ערך בדיקת חמץ במשך לילה שלם. הרבי אמר שאנו עורכים בדיקת חמץ לאחר ערבית מכיוון שמנהגינו הוא לערוך בדיקה ארוכה מאוד, ואז אדם עלול לשכוח להתפלל ערבית. מבחינה רגשית, אפשר להבין את הרגשות הנלוות הללו לעניין הבדיקה, ובמיוחד במטבח: בדרך כלל המטבח כבר מוכן לגמרי לפסח בערב של בדיקת חמץ, ואנשים לא רוצים אפילו להכניס לשם את החמץ שבשקית של הבדיקה. בנוסף לכך, אין כמעט חורים וסדקים בבתיים היום. ישנה הצעה שהרבי הרש"ב הציע לרב יעקב לנדא מבני-ברק שכדאי לאמץ. לפני שמכשירים חדר מסוים לפסח

## פח | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

לחלוטין, הבעל יכול לערוך שם בדיקת חמץ עם נר (או פנס), בכל לילה לפני פסח, כל עוד זה בתוך 30 יום לפני החג (בדיקה כזאת נערכת בלי ברכה). בצורה כזאת, המצווה של בדיקת חמץ מחולקת ליחידות יותר קטנות, והיא נערכת יותר ביסודיות וכראוי. זה גם מוסיף משמעות עבור האישה שהיא זאת שבדרך כלל מנקה את הבית, זה מדגיש את העבודה הקשה שלה בהכנת כל חדר וחדר ולא רק את הבדיקה האחרונה של הבעל. זה גם מחזק את שלום הבית. כמובן, שיש להשאיר אזורים מסוימים לבדוק בערב פסח, שייבדקו עם הברכה.

### **האם צריך להכשיר וגם לכסות את השיש במטבח (ומשטחים**

**אחרים)?**

לפי ההלכה הבסיסית, אם מכשירים את השיש לא צריך לכסות אותו, ואם מכסים לא צריך להכשיר. אם כן, למה אנשים עושים את שתי הפעולות הללו למרות ששניהם אינם נצרכים? זה חלק מהלך הרוח של החומרות בפסח. סיבה אחת היא חשש שהיה יותר נפוץ פעם, במשטחים שהיו עשויים מעץ, כי השטח לא נוקה מספיק ביסודיות ופירור זעיר של חמץ אולי נותר על השיש. בנוסף לכך, חלק ממשטחי השיש נתונים בספק אם בכלל ניתן להכשירם. בהלכה מוסבר, שאזור שבלע חמץ עם אש (מקור חום), לא יכול להיות מוכשר עם מים בלבד. אזורים כאלו צריכים אולי להיות מוכשרים רק על ידי ליבון, וזה יכול להרוס את כל השיש לגמרי... במקרה כזה (שלא כל-כך נפוץ במקרה של שיש במטבח) אחרי הכשרת השיש עם מים, כיסו אותו גם. בנוסף לכך, הכשרה על ידי מים אמורה להיות בתוך סיר, בכלי ראשון. העירו מלמעלה של המים הוא בעדיפות שנייה. זוהי סיבה נוספת שאנשים מכסים את המשטח. דבר שלישי, ישנו הידור שלא לסמוך על תהליך ההכשרה מחמץ בשום משטח או כלי, ולקנות כלים ומכשירים מיוחדים לפסח. השולחן ערוך מציין קניית סכינים חדשים, וישנם אנשים שמיישמים את אותה הוראה לגבי כל הכלים ומכסים את המשטחים/הדלפקים.

עכשיו ניתן לשאול, אם כבר אנחנו מכסים את השיש, למה להכשיר אותו? אז קודם כל, ישנה הלכה שכלים שהם חמץ צריכים להיות במקום סגור ונעול, לכן לא מספיק רק לכסות את השיש, אלא צריך גם להכשיר אותו. סיבה נוספת היא שלעתים הכיסוי זז או נקרע ואז נכנסים לבעיה של חמץ. סיבה שלישית, החום



## יו"ל ע"י בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | פט

שמגיע מלמעלה יכול לעתים לחדור את הכיסוי אל תוך החמץ למטה, ולעלות בחזרה אל משטח הפסח שלנו. זה במיוחד בעיה הלכתית אם המשטח נרטב מלמטה. לכן, כדי להיות בטוחים יותר אנשים רבים גם מכסים וגם מכשירים את השיש.

**מה לגבי הקירות שליד התנור? אחרי שניקינו אותם היטב, האם הם צריכים גם כיסוי?**

אין ממש סיבה לכסות את הקירות, מכיוון שאנחנו לא אוכלים מהקירות... אבל מי שרוצה לכסות את הקיר יכול. במקרה של חשש שסיר רותח נגע בקיר ואז סיר של פסח רותח גם יגע באותו מקום, יש מקום לומר שצריך לכסות את האזור.

**לאחר שהמקרר והפריזר עברו ניקיון יסודי, צריך לכסות את המדפים והדלת? אם כן באיזה חומר הכי כדאי להשתמש?**

ישנה סיבה פרקטית אמיתית לכסות את מדפי המקרר מכיוון שמאכלי חמץ ממש מאוחסנים שם. מכיוון שהחמץ אסור ב'משהו', ומכיוון שמאוד קשה לנקות כל סדק קטן במקרה, מכסים את חלקי המקרר כדי להיות יותר בטוחים. בימים עברו, כשהיו מאחסנים אוכל בארונות עשויים מעץ, המהרי"ל הזהיר לכסות את הארונות הללו, למרות שהם עברו ניקיון יסודי. כיסוי באמצעות נייר כסף עלול לגרום למקרר לשבוק חיים, ובכך אנו גם עוברים על איסור חמור נוסף של 'בל תשחית'. הדבר עוד יותר חמור כאשר המקרר מתקלקל באמצע יום טוב, וביחד איתו כל האוכל שבתוכו. לאור האמור, כדאי לבחור דווקא בכיסויים מפלסטיק המיועדים לכיסוי המקרר.

**בגד שכובס במכונת כביסה עם חומר כביסה או בגד שעבר ניקוי יבש, האם ישנו חיוב לבדוק גם את כיסוי?**

מכיוון שחומר הכביסה פוסל את החמץ שעלול להיות בכיסים, לכן אין חיוב לבדוק כל כיס. זה כמובן תקף, כל עוד לא לבשו שוב את הבגד ולא הייתה אפשרות להכניס לשם חמץ חדש לאחר הכיבוס.

**מה הם המנהגים המקובלים אצל חסידי חב"ד בפסח?**

לא לאכול מצה שרויה הינו מנהג שהתחיל עוד בזמן המגיד ממעזריטש – וכלל הציבור החסידי נוהג בו (ויש גם יהודים שאינם חסידים הנוהגים כך). אדמו"ר הזקן כתב מענה ארוך מאוד בו הוא מסביר את השיקולים ההלכתיים העומדים מאחורי חומרה

## צ | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

זו. הרבי כותב בהגדתו, שלא מרטיבים את המצה וגם מכסים אותה בזמן הארוחה כשהיא נמצאת על השולחן. זה המקור לכיסויי המצות, העשויים מבד, נייר או פלסטיק. אופציה נוספת להישמרות ממצה שרויה, שהרבי לא מזכיר, היא להתרחק עם הכיסאות מהשולחן בזמן שאוכלים את המצות במקום לכסות אותם. כמו כן, לפני ששופכים מים לתוך כלי מסוים, בודקים שאין בו פירורי מצה, ובימי החג אין מעבירים את האצבעות הרטובות מעל השפתיים ב'מים אחרונים' כדי לא להרטיב פירורי מצה שעלולים להיות שם.

ישנו דיון הלכתי לגבי מצת מכונה, אם היא מותרת לאכילה בפסח או לא ופוסקים רבים אכן אוסרים אותה. חסידי חב"ד כמובן מקפידים שלא לאכול מצות מכונה, ואפילו לא לילדים. כמו כן, חסידי חב"ד נוהגים לפי הפוסקים שלא מכשירים 'משקה' לפסח. בהגדה של פסח הרבי מזכיר שלפי מנהגינו משמיטים קינמון וג'ינגר (זנגביל) מהחרוסת בגלל החשש לחמץ. אם אדם מגדל ומפקח עליהם בעצמו שיהיו נקיים מחמץ, מן הסתם אותם רכיבים יהיו מותרים לאכילה בפסח.

### מה בדיוק נחשב למצה שרויה?

באחת מתשובותיו של רבנו הזקן (שהיה אגב, אחד הפוסקים הראשונים שדן בנושא מצה שרויה), הוא מציין שמצה שרויה הינה מצה שבאה במגע עם מים. בנוגע למצה שבאה במגע עם מי-פירות, אדמו"ר הזקן כותב 'פשיטא', ברור שלא צריך להחמיר בזה. גם הרבי כותב בהגדה שלו שמצה שרויה הינה מצה שבאה במגע עם מים או עם נוזל המכיל מים.

הרבי הרש"ב כל-כך החמיר לגבי מצה שרויה, שהוא השתמש רק בכף לאכילה ולא במזלג. הוא חשש שחתיכות המצה שבפיו יבואו במגע עם מים שעל המזלג! הוא גם ניגב מסביב לפה, לאחר כל ביס. אפשר אולי להסביר את המנהג הזה שעם כף הרבה יותר קל לוודא שהיא 100% נקיה, לעומת מזלג שקשה יותר לנקות אותה. ולמרות זאת, הוא בקושי אכל מרק במשך החג, מתוך חשש למצה שרויה.

ומצד שני, אנו יודעים שהרבי הרש"ב אכל מצה עם חלב. הרבי הריי"צ כותב בשיחותיו על 'חלב שמור', זאת אומרת, חלב שהשגיחו עליו מזמן החליבה לוודא שלא הוסיפו לו מים. בימינו, רבים לא יאכלו מצה עם חלב או עם נוזלים אחרים מכיוון שהם

## יו"ל ע"י בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | צא

לא יכולים להיות בטוחים שלא הוסיפו להם מים. יש כאלה שלא יאכלו מצה יחד עם מאכלים שהם בטוחים שהם ללא תוספת מים, רק כדי לא לבלבל את הילדים או אנשים אחרים, או שהם פשוט לא רוצים מצה על השולחן בכלל. גם ישנם פוסקים אחרים המחמירים במיפירות כמו במים, כך שיש מקום להחמיר בכך ולא להרטיב את המצה גם עם נוזלים אחרים שלא מכילים מים, ואכן יש משפחות הנוהגות כך.

לגבי חינוך הילדים, הרבי מבחין בין מצת מכונה לבין מצה שרויה. הוא אומר לא להביא לילדים מצת מכונה בשום מצב, ולעומת זאת במצה שרויה ניתן להקל עבורם. אך כפי שמבואר בשיחות הרבי, יש לחנך ילדים שהגיעו לגיל חינוך, לא לאכול מצה שרויה.

### **אז ניתן לאכול מצה עם אבוקדו המכיל מיץ לימון שסחטנו בעצמינו?**

אפשר, רק צריך לוודא שהסכין יבש לגמרי. כמו כן, כדאי שהצלחת והסכין יהיו חד פעמיים כדי שלא תהיה בעיה בשטיפת הצלחת לאחר האכילה. כדאי לזכור שלא כולם יכולים להיזהר בדברים הללו.

### **מהו מנהג חב"ד לגבי בישול מי-סוכר לפני פסח?**

ישנו מנהג של האדמו"רים שלא לאכול סוכר בפסח, אבל לא כל החסידים לקחו זאת על עצמם. למעשה, הרבי הרש"ב לא היה מרוצה מכך שמחקים את הנהגתו בנושא זה. המקור לחומרה זאת הוא דין בשולחן-ערוך שבו כתוב לא לאכול סוכר בפסח מפאת החשש (שהיה מצוי באותם ימים) לבלבול עם קמח. ישנם פוסקים רבים שאומרים בבירור שסוכר שבתהליך יצור שלו השגוחו שיהיה כשר לפסח, מותר לשימוש. אף על פי כן, הרבי'ים שלנו, החליטו לאמץ את החומרה הזאת, שלא לאכול סוכר בכלל בפסח, גם בימינו. אמנם לא נוכל לדעת את הסיבה האמיתית לכך, אך כדאי לציין שישנם מקורות הלכתיים מהימנים המזכירים חומרה כזאת גם בימינו. ישנם חוגים מסוימים שלא משתמשים בסוכר גם אם יש לו השגחה לפסח. כששאלו את הרבי למה המנהג הזה לא כתוב בספר המנהגים הוא השיב שהתשובה לכך היא (בין השאר) שהוא לא בטוח אם זה מנהג רק של הרבי'ים או מנהג השייך לכולם. לאחר מכן הרבי אמר שאם מוודאים שהסוכר כשר לפסח, אפשר להשתמש בו.

## צב | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

יש משפחות שנוהגות לבשל את הסוכר עם מים לפני פסח, אבל זה לא כתוב במקורות שלנו בתור מנהג חב"ד רשמי. ויש הרבה הנמנעים מלהשתמש בסוכר לחלוטין, בגלל מנהגם של האדמו"רים. הרעיון העומד מאחורי בישול הסוכר עם מים לפני פסח הוא כדלהלן: ניתן לבטל חמץ במקרים מאוד מסוימים (שלא ניתן לפרט בכתבה זו) לפני פסח. לעומת זאת, במשך החג החמץ לעולם לא יוכל להתבטל, אפילו בשישים. אם קרקר או חתיכת מצה מוחמצת התערבבה בטעות עם עוד חתיכות של מצה לפני פסח (תערובת הנקראת 'יבש ביבש') הוא לעולם לא יתבטל לגמרי כי כשפסח מגיע החתיכה עדיין תעמוד בפני עצמה וכביכול תכריז 'אני כאן'. הרעיון הזה נקרא בהלכה 'חוזר ונייעור'.

ישנו סוג נוסף של תערובת הנקרא בהלכה 'לח בלח', המתייחס לשני מרכיבים שונים, אחד חמץ ואחד כשר לפסח, שהתערבבו עד כדי כך שלא ניתן להפריד ולהבחין ביניהם לעולם. במקרה כזה, החמץ מתבטל בשישים לפני פסח, מכיוון שהוא לעולם לא יעמוד בפני עצמו בתור מאכל חמץ. בדיוק מפני הסיבה הזאת, המצות תמיד נאפות לפני פסח, כי במקרה שישנו חלק מהחיטה שהנביטה (דבר שמחמיץ חלק מן הקמח) הוא יתבטל כשכל הקמח יתערבב יחד, בתור יחידה אחת במצה האפויה.

עכשיו נחזור לנושא הסוכר. לאחר שהסוכר נבדק שהוא לא מכיל חמץ, ומבשלים אותו עם מים, גם אם יש חתיכה מזערית של חמץ בסוכר – לעולם לא נוכל להפריד אותו משאר הרכיבים הכשרים לפסח. בשולחן-ערוך אדמו"ר הזקן הוא כותב לגבי ביטול חמץ בתערובת של 'לח בלח', שאם אדם רוצה הוא רשאי להחמיר על עצמו שלא לסמוך על הביטול הזה, למרות שהוא 'לח בלח', אבל לא להחמיר על אחרים בעניין.

למסקנה, אין מנהג חב"ד רשמי כלפי שימוש בסוכר בפסח.

**אם מאכל נופל על הרצפה, האם ניתן לשטוף ולאכול אותו?  
ומה לגבי סכו"ם וכלי פסח – אם הם נופלים על הרצפה האם צריך לחכות עד פסח הבא בכדי להשתמש בהם שוב?**

ישנו מנהג נפוץ (אם כי לא מנהג רשמי) אצל חסידי חב"ד (ולא רק) שלא להשתמש במאכל אם הוא בא במגע עם הרצפה. וכנ"ל לגבי כלי מטבח. אם יש צורך, מותר לשטוף ולהשתמש מיד בכלי שנפל על הרצפה, אין בזה שום בעיה הלכתית. למרות זאת, המנהג הנפוץ הוא לשים בצד את הכלי ולא להשתמש בו עד פסח

הבא. בעוד המנהג הזה לא מוזכר בהלכה באופן ברור, ניתן למצוא לו אסמכתא מסוימת במקורות הלכתיים מהימנים, והוא דומה מאוד למנהג של קילוף פירות וירקות.

### **האם זה מנהג חב"ד לקלף את כל הפירות והירקות בפסח?**

אין שום מקור הלכתי לקילוף פירות, אך יחד עם זאת זהו מנהג חסידיים מקובל ויש גם אחרים שנוהגים כך. זה בדיוק אותו דבר כמו לא לאכול מאכל שנפל על הריצפה. יכול להיות שדווקא בימינו המנהג הזה יותר רלוונטי מכיוון שהרבה פירות וירקות מרוססים בחומרים שונים. כל פרי או ירק שאי אפשר לקלף אותו אנו לא אוכלים בפסח. ואכן, פוסקים בני זמננו מתירים אפילו בשנת שמיטה, (כאשר יש לפירות וירקות קדושת שביעית ואסור לבזבז שום חלק מהפרי) להסיר את הקליפה בפסח.

### **הרב יכול להסביר את המנהג לייחד סכינים מיוחדים לקילוף וחיתוך, ולהרחיק אותם משאר כלי המטבח?**

הדבר דומה לבישול ביצים בסיר מיוחד (מנהג המוזכר ב'אשל אברהם') מכיוון שהם מתבשלים בקליפתם, אך אני לא יודע אם אפשר באמת להסביר את המנהג הזה מכיוון שהסכין המיועד לקליפות בדרך כלל נוגע בסופו של דבר בפרי עצמו. אף על פי כן, אם יש לאדם מסורת משפחתית בעניין הזה, לא צריך לזלזל בו מכיוון שהיו גדולי ישראל שנהגו כך. יכול להיות שהסיבה לזה הייתה ליצור אבחנה ברורה בין הפירות והירקות לבין הקליפות.

ומה לגבי חסה? אי-אפשר לקלפה אבל למרות זאת אנו אוכלים אותה בליל הסדר (אחרי שטיפה, בדיקה, וייבוש). האם אפשר לאכול אותה גם במשך שאר ימי החג אם נשטוף אותה היטב?

באופן תאורטי מותר לאכול חסה בפסח אם מסירים את השכבה החיצונית של העלים ושוטפים ובודקים אותה היטב. זה עניין של מנהג משפחתי. עצם העובדה שאוכלים חסה בליל הסדר לא סותרת את המנהג של אלו שלא אוכלים חסה בשאר ימות החג מכיוון שבליל הסדר ישנו מצוות מרור, ומקיימים אותה על-ידי החסה. בדומה לכך היו צדיקים שנמנעו מלאכול מצות בשאר ימות החג חוץ מבליל הסדר (בסופו של דבר החשש הכי גדול לחמץ נמצא במצה עצמה...) ובכל זאת – אף אחד לא ימנע מלאכול מצות בליל הסדר... ויש פוסקים שלא היו בעד החומרה הזאת.

כדאי לציין שלעיתים אנשים סותרים את עצמם בנוגע למנהג

## **צד | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל**

של קילוף פירות וירקות. מצד אחד הם מקלפים הכל לפני פסח, אפילו עבור בישול ומצד שני שותים מיצים ויין העשויים מפירות לא מקולפים. (ניתן להשיג מיצים מפירות מקולפים). הרעיון הוא כמובן שלא להפסיק לקלף בפסח, רק לא להיות ביקורתי כלפי אחרים שאינם מקלפים כי מבחינה הלכתית אין שום בעיה עם הקליפות מצד עצמן.

**מה עושים במקרה שאישה מתחתנת עם אדם שפחות מחמיר ממנה בפסח, האם היא צריכה לשמור על החומרות איתם גדלה? ומה לגבי אישה שמתחתנת עם אדם שיש לו יותר חומרות ממנה ולכן הוא לא רוצה לאכול אצל הוריה בפסח?**

למעשה, כל הפוסקים מסכימים שאישה צריכה לנהוג לפי בעלה לאחר החתונה בין אם הוא מחמיר יותר ובין אם הוא מקל יותר. אם הבעל פחות מחמיר, אזי מותר לאישה להמשיך לשמור על החומרות בהם התחנכה כל עוד בעלה לא מתנגד לכך. אם יש ביניהם סכסוכים סביב הנושאים הללו בני הזוג צריכים להתייעץ עם רב או משפיע מנוסים. בנוגע לחומרות באופן כללי, חייבים לקחת בחשבון כיצד הם ישפיעו על שלום הבית. משפחה שלמה יכולה להתפרק חס ושלום, בגלל חוסר כבוד והערכה אחד כלפי השני, ולא בגלל חילוקי דעות על רקע דתי. עם כל זאת, כדאי לציין שהראיון הזה נכתב עבור עיתון לנשים, אם יש גברים שקוראים את הכתבה הזו, עליהם לחשוב היטב, ולהתייעץ עם משפיע או רב לפני שהם מתעקשים על חומרות מסוימות ולקחת בחשבון את השיקולים הבאים:

האם זהו מנהג אמיתי ממקור מוסמך?

האם זה יגרום לאישתו 'לזעוק אל ה'" מרוב עבודה קשה?

האם הוא מציג את הדברים כהצעה יחד עם מקום לשמוע את דעתה? זאת אומרת לא "אני מתעקש על כך", אלא "הדבר הזה מאוד חשוב לי, אני מקווה שזה לא יהיה לך קשה מדי"?

האם הוא בטוח שהוא מחמיר ומקפיד על עצמו באותה מידה שהוא דורש ממנה?

ישנם משפחות המהדרות להשתמש במי-מלח ומיץ לימון במקום סבון כלים בפסח. אם ישנו בעל שרוצה להנחיל את ההידור הזה בביתו – אולי הוא גם ישקול לשטוף את הכלים והסירים בעצמו.

**האם צריכים לקנות סידורים חדשים לפסח בכל שנה?**

## יו"ל ע"י בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | צה

אין צורך לקנות סידורים חדשים בכל שנה כל עוד הסידורים של פסח משנה שעברה אוחסנו הרחק מחמץ. כמו כן, מותר להשתמש בסידורים שמשתמשים בהם במשך השנה, כל עוד הם לעולם לא היו בשימוש על שולחן האוכל, ובדקו אותם היטב לפני פסח לוודא שאכן אין בהם חמץ. כדאי לציין שהרבי דיבר על קניית סידורים חדשים לילדים לכבוד החג, בכדי לשמח אותם.

### האם מותר להריח חמץ בפסח?

אסור להריח חמץ בפסח, גם אם הוא שייך לגוי, אלא אם כן אין לאדם ברירה אחרת, והדבר נעשה ללא כוונה. אדמו"ר הזקן כותב את ההלכה הזאת בפירושו בשולחן-ערוך שלו. בנוגע לריח של בושם, ישנם שיקולים וגורמים אחרים שניתן להביא בחשבון ולהקל בזה.

### האם מותר לכבס בחול-המועד?

התורה מצווה עלינו להתרחץ ולכבס את בגדינו לפני החג כדי שניכנס לחג נקיים, ולא במצב של 'מנוול'. 'השולחן-ערוך' אוסר לכבס בחול-המועד אפילו על-ידי גוי כדי שנקפיד להיכנס לחג עם בגדים נקיים. היוצא מכלל זה הם בגדי ילדים שמתלכלכים בתדירות גבוהה. אפשר לכבס עבורם ללא הגבלה, מכיוון שגם אין הגבלה לכמות הבגדים שהם עלולים ללכלך ביום... עבור ילדים יותר גדולים, שאינם מלכלכים את עצמם בתדירות גבוהה, מותר לכבס עבורם רק מה שהם צריכים לאותו רגע, ולא מה שהם עלולים להצטרך בעוד כמה ימים. אין צורך לקנות בגד לכל יום לכל ילד רק בכדי להימנע מלכבס עבורם. לעומת זאת, עבור מבוגרים עדיף לקנות בגד חדש בחול-המועד אם מתעורר הצורך מאשר לכבס בגד מלוכלך.

### האם נשים ובנות צריכות ללבוש בגדי יום טוב בליל הסדר, או

אפשר גם חלוק של שבת? האם זה מספיק מכבד את החג?

כל עוד, החלוקים הולמים ומיוחדים ליום-טוב, וכמובן צנועים לחלוטין – אין שום בעיה ללבוש אותם בליל-הסדר. צניעות והתאמה לחג הם שיקולים ראשיים בסדר עדיפויות של בגדי נשים בבית. אין שום הלכה שאומרת שצריך ללבוש 'בגדי-חוץ' בתוך הבית בשבת ויום טוב.

### למה אנשים נמנעים מלאכול אוכל מעובד בפסח? האם זה

קשור למנהג שלא לאכול מחוץ לבית?

המנהג שלא לאכול בבתי אחרים בפסח הוא מנהג שמוזכר

## צו | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

במקורות רבים, כולל כתבי הגאון הספרדי הרב חיים פאלאג'י (שנפטר לפני כמעט 150 שנה). חלק מקשרים את המנהג הזה לקורבן פסח שרק 'חברים' שהיו 'מנויים' מראש יכלו לאכול מהקרבן של כל קבוצה. כתוב בגמרא אפילו שכל אחד הביא סכין משלו! מנהג חב"ד הנפוץ עוד מימי אדמו"ר הזקן הוא לא להציע לאורחים אוכל בפסח (כפי שמובא ב'יום-יום'), אלא לתת להם לקחת לבד. הרבי הריי"צ מסביר שאין להפעיל לחץ על אורחים מכיוון שאולי יש להם הידורים משלהם. ייתכן ואדם יהיה מוכן לאכול אצל משפחה אחת, ולא אצל השניה ואיננו רוצים להעליב אף אחד. הרבי פעם כתב למישהו שלא מומלץ לנסוע מהבית בפסח בגלל שקשה להדר בבית של מישהו אחר. יחד עם זאת, ראוי כמובן למצוא תמיד את האיזון הנכון, ולא להחמיר שלא במקום.

בכלל, חשוב לזכור, שפסח הוא חג משפחתי, זמן בו אנשים נמצאים בבית. יתרה מזו, המצוה של "והגדת לבנך", חובת האב ללמד את בנו על פסח, מושגת ביתר קלות דווקא כשנמצאים בבית.

השאלה אם לאכול מחוץ לבית מורכבת כמו השאלה אם לאכול אוכל מעובד או לא (תלוי במוצר ובהכשר). מצד אחד, אוכל מעובד הוא לא רק נעשה מחוץ לבית; הוא גם מעובד בסביבה מסחרית. באופן תאורטי, במאכלים מסוימים, אם הם מעובדים, יכולים להתעורר שאלות הלכתיות רציניות של תערובת חמץ, במיוחד במפעל שלא כשר לפסח במשך כל השנה.

כששאלה הלכתית מתעוררת לגבי אוכל ממפעל, הרב צריך לפסוק לפי הדעה המקלה יותר בכדי למנוע הפסד כספי לחברה. כמובן, שהנושא הזה הוא רלוונטי במידה שווה או אפילו יותר, לאלו המשתתפים בסמינרים של פסח בבתי מלון שונים. הכשרת מטבח בבית מלון הינו תהליך מסובך וצריך רמה גבוהה מאוד של ערנות והשגחה בכדי שהכל באמת יהיה כשר לפסח כמו שצריך.

לעומת זאת, ישנם מוצרים המיוצרים במפעל שהם כל-כך נקיים שכמעט ואי-אפשר להסתבך איתם. למעשה, לפעמים לגירסה הביתית ישנם פחות סיכויים להיות כשרה לפסח מאשר לגירסה המסחרית. דוגמא אחת למוצר כזה, הינו ה'שמאלץ' (שומן תרנגול לא מעובד) לעומת בקבוקי השמן שמיוצרים במפעל. ייתכן מאוד שהיו גרגירי חיטה, בסביבת חוות העופות שמהם לקחו את ה'שמאלץ', זאת אומרת שמשמשים במוצר שבכלל



אינו מגיע מסביבה נקיה מחמץ. לכן אלו הנוהגים להשתמש ב'שמאלץ' צריכים לוודא שהוא ללא חשש גרגירי חיטה. למעשה, משפחות רבות נוהגות לטגן את ה'שמאלץ' לפני פסח, וישנם גם כאלה, שעושים זאת עם כל העופות שקנו לחג. זאת על מנת לבטל כל גרגיר של חמץ שעלול להיות שם (כפי שהסברנו קודם לכן בנוגע לבישול סוכר).

### **הרב יכול להרחיב לגבי השימוש ב'שמאלץ'? עד כמה חשוב להשתמש בו במקום שמן?**

בשולחן-ערוך שלו, אדמו"ר הזקן מתיר את השימוש בשמן, כך שיש כאן עניין של חומרה או הידור. זה קשור להחמרה לגבי מוצרים מעובדים: ישנם אנשים רבים שלא רוצים להשתמש באוכל מעובד. ישנם כאלה שמתמשים רק במינימום ההכרחי של מוצרים מעובדים, וישנם כאלה שמחשיבים את השמן למוצר הכרחי שכזה. מלבד זאת צריך להתחשב בעובדה שמאכלים מסוימים הם יותר מעובדים מאחרים.

אדמו"ר הזקן מציין בשולחן-ערוך שלו ששמן העשוי מקטניות אסור לשימוש. ישנו דיון בפוסקים אם צריך לאסור שמן שלא עשוי מקטניות כמו שמן שעשוי מקטניות כדי שאנשים לא יתבלבלו בין השניים. אדמו"ר הזקן מציין בבירור שלא צריך לנהוג כך. לפני הנשיאות הרבי נשאל באיזה שמן אנ"ש משתמשים בפסח, והרבי ענה (מובא באגרות-קודש, חלק כא, אגרת ז'תתמב): "אנ"ש אוכלים בפסח שומן נוטאלא" (נוטאלא זה שם של חברה). ישנם אנשים שלהם מסורת משפחתית שלא להשתמש בשמן, אבל אי-אפשר לומר שזה אסור.

### **האם כדאי להימנע ממוצרי חלב בפסח?**

ישנם אנשים שנמנעים מלאכול מוצרי חלב מכיוון שהם מחשיבים אותם למאכלים מעובדים. בנוסף לכך, ישנו דיון הלכתי בנושא של חלב שנחלב מפרות שאכלו חמץ בפסח. במיוחד אם הם נחלבו תוך 24 שעות מהזמן שהם אכלו את החמץ. היום הנושא הזה לא רלוונטי מכיוון שהחלב שאנו קונים בחנויות עשוי מחלב שנחלב לפני פסח. בנוסף לכך, במחלבות רבות בהם משגיחים שיהיה 'חלב ישראל' מפסיקים להאכיל את הפרות בחמץ תקופה מסוימת לפני פסח. ולמרות זאת, ישנם כאלה שממשיכים במנהג שלא להשתמש בחלב, למרות השינויים שישנם היום. כפי שהזכרנו קודם, כתוב בשיחות שהרבי הרש"ב שתה חלב בפסח.

## צח | לוח יומי, הלכה למעשה – פסח תשע"ו, שנת הקהל

### האם אפשר או רצוי לתת לילדים אוכל מעובד?

ישנה אבחנה בהלכה בין ילדים למבוגרים, ואיננו צריכים דווקא להחמיר עם הילדים ולגרום להם לאי־נוחות באותה מידה שנחמיר עם מבוגרים. כמובן, שלא ניתן להם מצה שרויה לכתחילה, זה טוב עבור החינוך שלהם, ושיעור ב'אתכפיא' ו'ביטול', כאשר אינם מקבלים את כל סוגי הממתקים והמאכלים שהם רגילים לאכול במשך השנה. אז מה נותנים להם? התשובה לכך משתנה בין משפחה למשפחה ולרגילות. בו בזמן שאנו לא רוצים לספק לילדים את כל רצונותיהם, אנו גם לא רוצים למנוע מהם יותר מדי דברים, ולהביא אותם למקום בו הם ימרדו חס ושלום. כשמנסים להגיע לכלל החלטה לגבי חטיפים לילדים, כדאי שאנו המבוגרים נשאל את עצמינו 'למה בכלל אנחנו צריכים לאכול את כל האוכל הלא בריא הזה?'

### כמה מילים לסיום?

השולחן־ערוך דן במצות שמחת החג שהיא מדאורייתא, ומסביר שהבעל צריך לשמח את אשתו ואת ילדיו ביום טוב. הוא מקיים זאת על־ידי קניית בגדים ותכשיטים לאישתו וממתקים לילדים. הרבי המליץ גם על קניית הגדות חדשות ויפות עם תמונות מרהיבות לילדים. זוהי גירסה רוחנית וחסידית יותר של קניית ממתקים לילדים.

אנו מאחלים אחד לשני "פסח כשר ושמח", וצריכים להבין שהחג שלנו צריך להכיל את שני המימדים הללו. הוא צריך להיות כשר במאה אחוז, והוא צריך גם לגרום לנו לשמחה אמיתית. אם אנו משקיעים יותר מדי בתחום אחד, זה עלול לבוא על חשבון השני. הסוד הוא למצוא את האיזון הנכון בין שניהם.

במציאות הטבעית, זה כמעט בלתי אפשרי להימנע מ'משהו' חמץ בפסח. הסיבה היחידה שאנו מצליחים בכך היא שה' מספק לנו מידה מרובה של סייעתא דשמיא על־ידי המלאכים (כפי שמובא בספר 'אור־לשמיים', פרשת צו). כל החומרות שאנו מקפידים עליהם מהווים את ה'כלי' לזכות בסייעתא דשמיא המיוחדת הזאת.

שה' ייתן לנו פסח כשר ושמח באמת, ושנזכה לכרוך את המרור והמצות יחד עם בשר הכבש של קורבן הפסח, בביאת משיח, תיכף ומיד ממש!

כל השונה הלכות בכל יום...

## בשורה טובה

לאחרונה סודר שניתן לקבל את "ההלכה  
היומית - בדקה אחת"

שנאמר ע"י המרא-דאתרא וחבר הבד"צ הרב

**יוסף ישעי' ברוין שליט"א**

**בלשון הקודש**

**טלפון:**

347-696-7802

[בא"י: +972-3-97-86-898]

**וואטסאפ:**

תוסיף מספר 1-347-456-5665

לרשימת אנשי הקשר שלך ושלח לשם  
בקשה ל'מנוי'.

**אתר:**

[www.halacha2go.com](http://www.halacha2go.com)

**...מובטח לו שהוא בן עוה"ב**



הסעות ל 15 נוסעים -  
זו המומחיות שלנו!

# הסעות אנ"ש

משכונת המלך אל שכונת המלך

7565656@gmail.com | אימייל: 03-9770270 שלוחה 1 | מארץ הקודש: 1-718-756-5656

**זמני מכירת חמץ**

**במשרד הבד"צ**

**390A קינגסטון**

**החל מיום ראשון ב' ניסן**

**בכל יום (א"ה בלבד):**

**החל מהשעה 12:00 לפני**

**הצהריים**

**ועד לשעה 9:00 בלילה**

**בליל בדיקת חמץ:**

**עד השעה 7:45 בערב**

**ומהשעה 11:00 בלילה עד**

**1:00 לפנות בוקר**

ממלאים את טופס "שטר ההרשאה"  
במשרד הרבנים, מפרטים בשטר את  
המקומות בהם החמץ נמצא ועושים  
"קנין סודר" אצל הרב (וחשוב לעדכן  
אותו באם נוסעים למקום אחר לחג).  
המנהג שמשלמים לרב שכר טירחה.

(בחורי הישיבה מתבקשים שלא  
להמתין עד ליל בדיקת חמץ, אלא  
להקדים ולבא בימים שלפני זה)